

BIODIVERSITEITSPLAN 2025-2035

SAMEN GROEIEN MET DE NATUUR

COLOFON

Dit is een rapportage van NLadviseurs

DATUM UITGAVE:	Mei 2025
VERSIE:	Definitief
OPGESTELD DOOR:	NLadviseurs
PROJECTNUMMER:	316.09.24
OPDRACHTGEVER:	Gemeente Deventer
BRON VOORBLAD:	De Engelse alanten uit “Ode aan de flora van Deventer”

NLadviseurs

ADRES:

Schelmseweg 93
6816 SJ Arnhem
0267851440
info@nladviseurs.nl

Copyright: Alle rechten voorbehouden. Voor vermenigvuldiging van, of zinsneden en afbeeldingen uit deze rapportage gelieve contact op te nemen met NLadviseurs.

VOORWOORD: DE GROENE RIJKDOM VAN DEVENTER

Een vroege wandeling door de uiterwaarden, langs landbouwgronden, door een natuurgebied, een bos, een dorp of zelfs door de stad; wat hoor je, wat zie je? De IJssel fluistert, de wind waait zachtjes, de vogels zingen en je ziet de bloemen bloeien. De grote bonte specht, de muurbloem, de brem, de huismus en niet te vergeten de egel. Het zijn slechts enkele voorbeelden, misschien wel de bekendste, van de duizenden soorten die deel uitmaken van de Deventer biodiversiteit. Het zijn de 'ambassadeurs' – dieren en planten die iedereen bijna kent – van de groene rijkdom van Deventer.

In dit biodiversiteitsplan 2025 – 2035 gaat het over al deze soorten, maar belangrijker nog: hoe wij de biodiversiteit in gemeente Deventer willen behouden en versterken. Een planmatige aanpak moet want binnen al het bouwgeweld van deze tijd, is groen leven om je heen noodzakelijk voor een fijne plek om te wonen, te spelen, te werken, te sporten of gewoon te zijn. Dat maakt Deventer en haar dorpen nog aantrekkelijker.

Veel mensen dragen daar al aan bij, individueel of in (georganiseerd) groepsverband. Wellicht maak jij je sterk voor behoud van een planten- of diersoort, al dan niet aangesloten bij een collectief. Zelf ben ik lid van Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid (IVN), maar ook van Natuurmonumenten, Milieudefensie en de Dierenbescherming. Organisaties die zich bezighouden met de bescherming van planten en dieren. Dat doe ik omdat dieren en natuur niet voor zichzelf kunnen opkomen. Als mens genieten we dagelijks van het schoon dat onze groene omgeving ons geeft, dan is het ook aan ons om wat terug te doen.

De gemeenteraad van Deventer heeft ook al laten zien hoe belangrijk zij het vindt dat de karakteristieke natuur van Deventer behouden blijft. Met moties en amendementen als 'Berm in bloei', 'Red de egel' en 'Meer bloeiende slootkanten' wordt het belang van ecologie en biodiversiteit benadrukt en ook in andere onderwerpen klinkt de liefde voor de natuur, de planten en de dieren door. Diezelfde gemeenteraad nam ook het initiatief voor een burgerberaad, de Deventer Klimaatraad. Ook de Klimaatraad heeft een aantal adviezen uitgebracht, die ook worden uitgevoerd, waar de biodiversiteit in Deventer mee gediend is. Sterker, één van de adviezen was letterlijk het opstellen van een gemeentelijk biodiversiteitsplan. Alles bij elkaar voelt dat als een stevige steun in de rug.

Dit biodiversiteitsplan is een ambitieus plan. Maar met alleen het opstellen van een plan met ambities en doelen ben je er natuurlijk niet. Het mooie van dit plan is dat de acties, maatregelen en projecten om die ambities te realiseren, al zijn opgeschreven. Samen met de stadsecologen van Deventer, partners op het gebied van natuur en milieu en iedereen die de natuur in Deventer een warm hart toedraagt zou ik dan ook willen zeggen: aan de slag, de natuur rekent op ons!

Jaimi van Essen
Wethouder Milieu en Duurzaamheid

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: WE ZETTEN IN OP BIODIVERSITEIT

1.1 Wat is biodiversiteit	6
1.1.1 Het belang van biodiversiteit	7
1.1.2 Het is nu of nooit	7
1.2 Waarom dit biodiversiteitsplan?	8
1.2.1 Natuur en biodiversiteit in Deventer	8
1.2.2 Huidig beleid en het biodiversiteitsplan	9
1.3 Participatie	10
1.3.1 Participatiebeleid gemeente Deventer	10
1.3.2 Interne participatie	11
1.3.3 Externe participatie	12
1.4 Looptijd	21
1.5 Leeswijzer	21

HOOFDSTUK 2: WENSBEELD, AMBITIE EN DOELEN

2.1 Inleiding	22
2.2 Samen groeien met de natuur	23
2.3 Strategie: behouden, beschermen, herstellen en versterken	24
Ambitie 1	26
Ambitie 2	28
Ambitie 3	30
2.4 Ambitiekaart Natuur Deventer	32

HOOFDSTUK 3: BIODIVERSITEIT IN DEVENTER

3.1 Gebiedsbeschrijving	34
3.2 landschappen en natuurambassadeurssoorten	35
3.2.1 De hoge zandgronden	37
3.2.2 Het riviereengebied	42
3.2.3 De steden en dorpen	44
3.3 Natuurambassadeurssoorten	45
3.4 Basiskaart Natuur Deventer	46

HOOFDSTUK 4: WETGEVING EN BELEID

4.1 Inleiding	48
4.2 Huidig gemeentelijk beleid	49
4.2.1 Te ontwikkelen/actualiseren beleid	53
4.3 Evaluatie bestaand beleid	53
4.3.1 Omgevingsvisie	53
4.3.2 Evaluatie werkwijze ecologie	55

HOOFDSTUK 5: UITVOERINGSPROGRAMMA

5.1 Inleiding	56
5.2 Wat doen we al	57
5.3 Maatregelen	58
Ambitie 1	59
Ambitie 2	64
Ambitie 3	67

BIJLAGES

Bronnen	70
Bijlage 1: Lijst met waardevolle Deventer soorten	71
Bijlage 2: Evaluatie werkwijze ecologie	72
Bijlage 3: Landschapselementen en bijbehorende soorten	73
Bijlage 4: Toelichting op de doelstellingen en maatregelen	79
Ambitie 1	86
Ambitie 2	86
Ambitie 3	107
Bijlage 5: Begin dicht bij huis: Inwoners kunnen zelf een bijdrage leveren aan de biodiversiteit	117
	123

HOOFDSTUK 1:

WE ZETTEN IN OP BIODIVERSITEIT

1.1 WAT IS BIODIVERSITEIT?

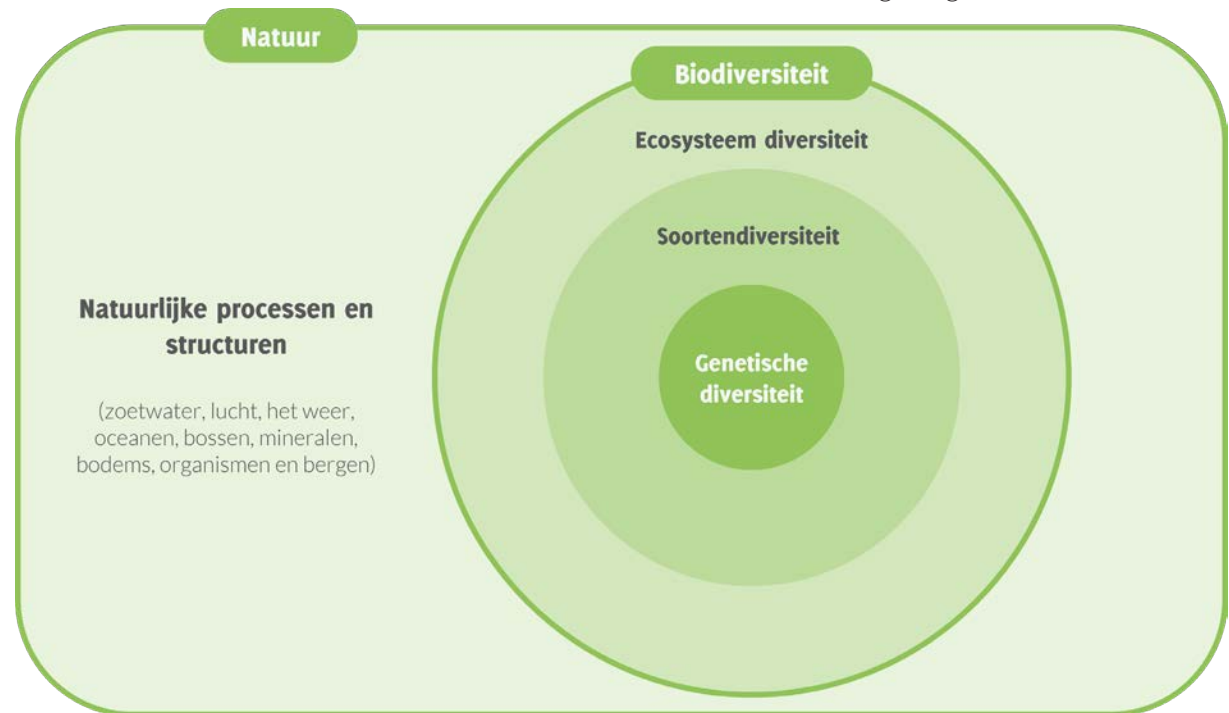
Biodiversiteit is een begrip dat tegenwoordig veel aandacht krijgt. Het verwijst naar de variatie aan soorten, genetisch materiaal, en ecosystemen op aarde. Wereldwijd bestaan er naar schatting tien miljoen soorten, waarvan er in Nederland ongeveer veertigduizend te vinden zijn, variërend van schimmels en planten tot zoogdieren, waaronder de mens. Binnen elke soort is de genetische variatie cruciaal voor het vermogen van soorten om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden. Deze soorten leven in relatie tot hun omgeving, en de samenstelling van soorten in een bepaald gebied met vergelijkbare kenmerken noemen we een ecosysteem. Zowel de diversiteit als het aantal soorten en ecosystemen zijn van essentieel belang.

De definitie die we aanhouden voor biodiversiteit luidt: "Biodiversiteit is de verscheidenheid aan leven in een bepaald gebied, van een waterdruppel tot een compleet bos. Het omvat alle soorten planten, dieren en micro-organismen, evenals de enorme genetische variatie binnen en tussen verschillende ecosystemen, van moerassen tot woestijnen." (Biodiversiteit WUR)

1.1.1 HET BELANG VAN BIODIVERSITEIT

Hoe diverser een ecosysteem, hoe stabiel en veerkrachtiger het is. Veerkrachtige ecosystemen zijn beter in staat om waardevolle ecosystemediensten te leveren, zoals vruchtbare bodems, bestuiving van gewassen, en plaagonderdrukking. Daarnaast kan biodiversiteit bescherming bieden tegen de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte, droogte of wateroverlast. Een natuurrijke stad met een groene en biodiverse leefomgeving bevordert de geestelijke en lichamelijke

gezondheid van de Deventer burgers niet alleen door het filteren van fijnstof en vastleggen van CO₂ maar vooral ook door het bieden van een mooie en aantrekkelijke omgeving waar mensen van genieten, ontspanning vinden en die uitnodigt tot beweging. Bovendien is een natuurrijke woon- en leefomgeving van belang voor de sociale en economische aantrekkelijkheid van Deventer. Afnemende biodiversiteit heeft daarom ook een negatieve invloed op thema's als klimaatadaptatie en recreatie uit de Omgevingsvisie.

Figuur 1-1 Wat is biodiversiteit? Bron: PBL

1.1.2 HET IS NU OF NOOIT

Op wereldwijde schaal staat de natuur onder druk, ook in Europa, Nederland en specifiek in de gemeente Deventer. Factoren zoals klimaatverandering, veranderingen in grondgebruik, en de uitstoot van schadelijke stoffen bedreigen een groot deel van de biodiversiteit. In Deventer is veel flora in natte graslanden verloren gegaan in de afgelopen 20 jaar. De biodiversiteit neemt in rap tempo af, een zorgwekkende ontwikkeling die al decennia geleden is ingezet. Veel soorten verkeren in een kritieke toestand, wat negatieve gevolgen heeft voor de totale diversiteit en onze leefomgeving. Het is nu of nooit om deze ontwikkeling te keren. We kunnen zelf invloed uitoefenen door de huidige natuur te beschermen en ons gedrag te veranderen. Hiervoor ligt een grote taak bij overheden. Enerzijds door middel van beleid robuuste natuurgebieden en verbindingzones te realiseren in zowel het stedelijk als landelijk gebied. En anderzijds door inwoners te stimuleren en uit te dagen om zich in te zetten voor de biodiversiteit of in ieder geval door bewustzijn te creëren over de huidige problematiek rondom biodiversiteit. Maar het herstel van natuur is een proces van de lange adem; verandering vindt niet van de ene

op de andere dag plaats. Dit biodiversiteitsplan is opgesteld met een gevoel van urgentie, en biedt beleid voor de komende 10 jaar om de natuur de ruimte en tijd te geven zich te herstellen en verder te ontwikkelen.

1.2 WAAROM DIT BIODIVERSITEITSPLAN?

De gemeente Deventer erkent de noodzaak om de biodiversiteit in de gemeente te borgen en te bevorderen, er is een motie aangenomen voor het opstellen van een biodiversiteitsplan. Ook door de moties en amendementen *Berm in bloei*, *Red de egel* en *Snorrende sloten* wordt het belang van ecologie en biodiversiteit benadrukt. Door biodiversiteit te verankeren in het gemeentelijk beleid, zet Deventer zich in om de karakteristieke natuur te behouden en te versterken. Hiermee wordt ook ingezet om de sociale en economische aantrekkelijkheid van Deventer te behouden en te versterken.

1.2.1 NATUUR EN BIODIVERSITEIT IN DEVENTER

Deventer heeft een zeer veelzijdig landschap, van natte uiterwaarden in het westen tot droge naald- en loofbossen in de oostflank en een groeiend stedelijk landschap. Deze variatie zorgt voor een rijke diversiteit aan planten en dieren, elk met hun eigen voorkeuren voor specifieke

habitats. Om deze soortenrijkdom te behouden, te beschermen, en mogelijk nog verder te vergroten, is het belangrijk om duidelijk beleid te voeren en goede afspraken te maken over natuur en biodiversiteit in de gemeente.

In Nederland is de biodiversiteit de afgelopen eeuw aanzienlijk afgenomen, en ook in Deventer is de soortenrijkdom afgenomen. Soorten zoals de patrijs en de geelgors, die van oudsher in het Sallandse landschap voorkwamen, komen nu nog maar op enkele plaatsen voor. Uitzondering hierop zijn enkele soorten die zich hebben gespecialiseerd in het stedelijk gebied zoals de gierzwaluw, maar ook die soorten staan onder druk (bron: Kennisportaal gemeente Deventer: Trendrapport 2022). Dit biodiversiteitsplan heeft als doel om ecologie en biodiversiteit in Deventer de komende jaren te stimuleren en daarmee de achteruitgang van de afgelopen jaren te stoppen door natuur en biodiversiteit te behouden en te versterken.

1.2.2 HUIDIG BELEID EN HET BIODIVERSITEITSPLAN

Het huidige beleid voor ecologie en natuur in Deventer is grotendeels gebaseerd op de Werkwijze Ecologie uit 2013 en is aan actualisatie toe. In 2019 is daarnaast de motie *Natuurinclusief Bouwen* (NIB) aangenomen

die verplicht dat alle nieuwbouw binnen de gemeente voldoet aan de eisen van natuurinclusief bouwen.

De moties “*Berm in Bloei*” en “*Snorrende sloten*” zijn ook in 2024 aangenomen, dit geven invulling aan ecologisch beheer in de bebouwde kom. Het actieplan *Red de egel* is opgenomen in de programmabegroting 2025, dit zal een impuls opleveren voor de egel in gemeente Deventer.

In het *Landschapsontwikkelingsplan Salland* worden ten slotte de kernkwaliteiten en potenties van het Sallandse landschap benoemd. Deze zijn kaderstellend voor ruimtelijke ontwikkelingen en hebben daarin een hoop invloed op ontwikkelingen omtrent natuur en biodiversiteit.

De gemeente heeft de ambitie om de biodiversiteit sterk te verbeteren. Het opstellen van een beleidsstuk in de vorm van het biodiversiteitsplan is de perfecte kans om dit actief aan te pakken. Daarnaast is de gemeente bezig met een actualisatie van de Omgevingsvisie van Deventer, waarin een natuurvisie verplicht is. Het biodiversiteitsplan vormt hiervoor de basis.

ACTIEPLAN RED DE EGEL

Op 6 november 2024 is het amendement “Actieplan ‘Red de Egel’” aangenomen.

De raad is er zich van bewust dat de toekomst van de Nederlandse egel onder druk staat. Elke nacht loopt de egel tot wel twee kilometer op zoek naar voedsel en onderdak maar door de toenemende versterking, verstedelijking, verkeer, verlies van biodiversiteit en het verwijderen van blad in de herfst wordt dit vermoeilijk. Om de egel te helpen gaat de gemeente inwoners informeren over hoe zij de egel kunnen helpen. De gemeente gaat ook inzetten op meer natuurlijke scheidingen door heggen en egelsnelwegen aan te leggen in plaats van stenen afscheidingen of schuttingen.

Dit biodiversiteitsplan heeft de egel aangewezen als één van de natuurambassadeurssoorten. Hiermee worden zowel maatregelen ter versterking van het leefgebied van de egel voorgesteld, als gerichte monitoring om de aanwezigheid van de egel in beeld te brengen. Deze zijn terug te vinden in bijlage 3 (een overzicht van de maatregelen in relatie tot natuurambassadeurssoorten)

SNORRENDE SLOTEN

Op 10 juli 2024 is de motie “Meer bloeiende slootkanten” aangenomen.

De raad ziet dat oevers een voor veel plant- en diersoorten van levensbelang zijn. Er is geconstateerd dat het ecologisch beheer van de oevers buiten de bebouwde kom op koers liggen echter is er binnen de bebouwde nog ruimte voor verbetering. In het algemeen is er meer ruimte nodig voor de overgangszone tussen het droge en natte deel van de oever, de zogenaamde ‘snor’. Bloeiende oevers zijn waardevol voor de ecologie. Om een sterke verbinding te creëren liggen er kansen om zoveel mogelijk van de bloeiende oevers aan te sluiten op de bloeiende bermen.

Dit biodiversiteitsplan gaat in op de doelstellingen van de motie door doelstellingen geformuleerd in hoofdstuk 2 (1.1 Ecologisch beheer is het uitgangspunt, 1.9 integratie van de natuurambities in de basiskaart Deventer Natuur) en de Ambitiekaart Natuur Deventer waarbij de verbindingen zullen worden versterkt binnen- en buiten de bebouwde kom.

Dit plan gaat verder dan alleen ecologie: het raakt vele andere beleidsthema’s binnen de gemeente. Daarom zijn contactpersonen van verschillende beleidsthema’s betrokken bij de totstandkoming van dit biodiversiteitsplan, zodat het voor iedereen inzetbaar is. De betrokken thema’s zijn:

- Duurzaamheid en klimaat(adaptatie)
- Landbouw en landelijk gebied,
- Energietransitie
- Ruimtelijke Ordening
- Economie en bedrijventerreinen
- Beheer en onderhoud van openbaar groen
- Communicatie

1.3 PARTICIPATIE

Er zijn tijdens het proces verschillende treden van de participatieladder bewandeld. Voor het opstellen van het biodiversiteitsplan is intern intensief samengewerkt met de eerder genoemde themahouders. De houding van betrokkenen was constructief waardoor we veel hebben kunnen ophalen en afstemmen in het totstandkomingsproces van het plan.

1.3.1 PARTICIPATIEBELEID GEMEENTE DEVENTER

Participatie van inwoners, ondernemers en organisaties speelt voor ons een belangrijke rol bij besluitvorming. Met de komst van de Omgevingswet is het belang van goede participatie alleen maar groter geworden. Participatie zorgt ervoor dat het gemeentebestuur zo goed mogelijk rekening kan houden met de belangen van de omgeving. Participatie is geen tovermiddel: het kan er niet voor zorgen dat iedereen het eens is met alle ontwikkelingen. Tegengestelde belangen zijn niet altijd met elkaar in overeenstemming te brengen, dus niet iedereen zal altijd blij zijn met de uiteindelijke oplossing maar door participatie wordt ontevredenheid beperkt.

Dit rapport maakt gebruik de volgende vorm van participatie:

Inwonersparticipatie — Samen met inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden beleid maken, uitvoeren en evalueren (initiatief ligt bij de gemeente)

Op de participatieladder (figuur 1-3) zijn meerdere zogenaamde “treden” onderscheiden. Voor dit rapport is gebruik gemaakt van participatie treden:

- Toeschouwer (informer) – Open autoritaire stijl
- Adviseur eindspraak (raadplegen) – Consultatieve stijl

De concrete manier hoe er is geparticipeerd wordt hieronder verder toegelicht.

1.3.2 INTERNE PARTICIPATIE

INTERVIEWS

Bij de start van het proces zijn de themahouders uit de interne organisatie geïnterviewd om hen op de hoogte te brengen van de totstandkoming van het biodiversiteitsplan en de kansen voor biodiversiteit te identificeren. Hierbij zijn beleidsstukken verzameld, evenals mogelijke koppelkansen met betrekking tot ecologie. Op basis van deze interviews is het plan opgebouwd en is het uitvoeringsprogramma opgebouwd.

FIETSEXCURSIE

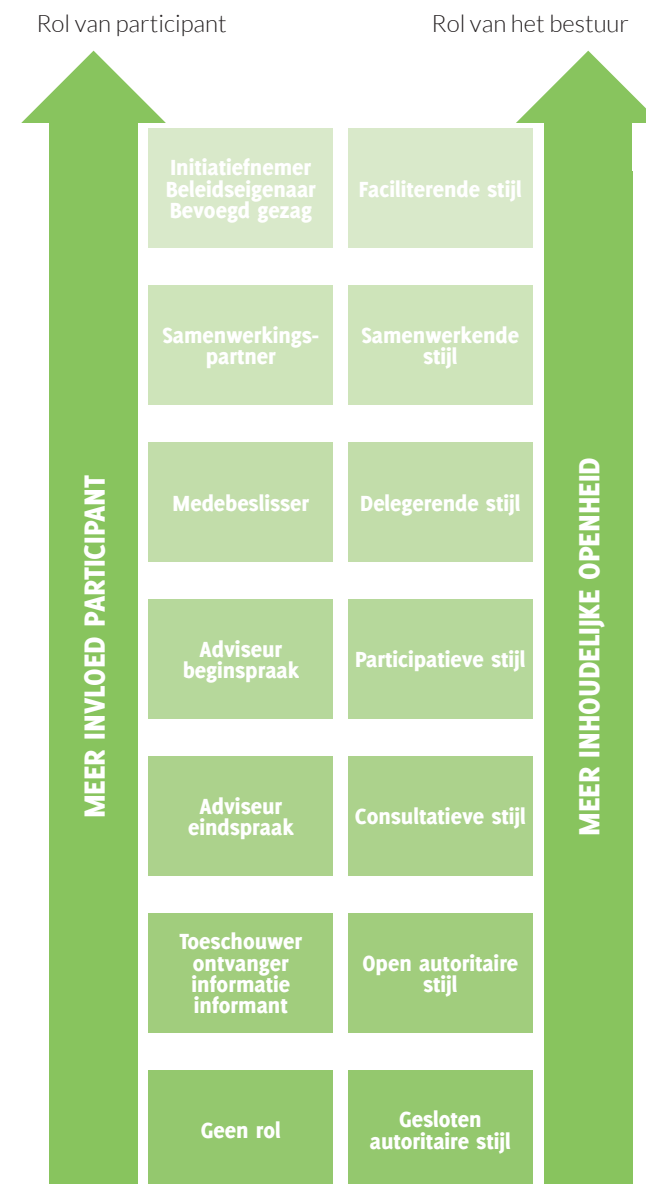
Tijdens de individuele interviews werd er geconstateerd dat er nog uiteenlopende ideeën

en gedachten waren over de biodiversiteit in Deventer en de mogelijkheden voor het goed kunnen vastleggen van een sterke biodiversiteit in dagelijks beheer, projecten en ontwikkelingen. Tijdens een gezamenlijke fietsexcursie in Deventer met dezelfde themahouders konden we met elkaar in gesprek en ideeën en gedachten uitwisselen. Vanuit de themahouders waren er locaties uitgekozen waarbij er duidelijke voorbeelden waren van projecten of ontwikkelingen met de bijbehorende “do’s and dont’s”.

WERKSESSIES

Om tot een breed gedragen wensbeeld en ambities voor de biodiversiteit in gemeente Deventer te komen, is er een werksessie georganiseerd met het projectteam en themahouders. Hierbij heeft iedereen kunnen meedenken aan de richting die we inslaan met behulp van dit plan.

Een tweede werksessie was georganiseerd om te richten op het concretiseren van de ambities en de doelstellingen. De doelstellingen moesten zo vormgegeven worden zodat die ervoor zorgen dat de ambities daadwerkelijk verwezenlijkt kunnen worden. Hierbij is ook de

Figuur 1-3: Participatieladder uit “Participatie beleid Gemeente Deventer

aanzet gedaan tot het komen van bijpassende maatregelen, zoals in de maatregelen die in hoofdstuk 5 en bijlage 4 te lezen zijn.

MAATREGELEN AANSCHERPEN

Er zijn extra gesprekken gevoerd met de themahouders om een verdiepingsslag te maken op de doelstellingen en de bijbehorende maatregelen. Hierdoor zijn de koppelkansen, knelpunten en mogelijkheden nader afgestemd op het gemeentelijk beleid en organisatie

AFSTEMMING MET GROENBLAUWE HOOFDSTRUCTUUR

Bij het opstellen van dit plan is tevens afstemming geweest met de Groenblauwe Hoofdstructuur (hierna GBHS) die parallel aan het biodiversiteitsplan wordt ontwikkeld. Tijdens het stakeholderoverleg van de GBHS met onder andere LTO, waterschap, stichting IJssellandschap etc. zijn de Basiskaart Natuur Deventer en Ambitiekaart Natuur Deventer 2024 besproken en behandeld. Deze kaarten zijn onderdeel van de GBHS en dit biodiversiteitsplan. De basiskaart Natuur Deventer is te vinden op pagina 45 en de Ambitiekaart Natuur Deventer op pagina 31.

FEEDBACK OP DE CONCEPTEN

Het projectteam en de verschillende themahouders binnen de gemeente hebben zowel het eerste als het tweede concept beoordeeld en het voorzien van feedback. De feedback is in overleg met het projectteam verwerkt.

1.3.3 EXTERNE PARTICIPATIE

Er heeft ook participatie buiten de gemeentelijke organisatie om plaatsgevonden. Het door de Deventer Klimaatraad advies “Kom op Tan” was niet specifiek voor dit biodiversiteitsplan opgesteld, maar is wel meegenomen wanneer adviezen in relatie stonden tot biodiversiteit. Dit plan is verweven met concrete acties uit andere programma's. De Klimaatraad steunt het plan.

PLANADVIESRAAD (PAR) EN ADVIESRAAD NATUUR EN MILIEU

De Planadviesraad (PAR) en Adviesraad Natuur en Milieu hebben meegelezen met het concept van dit biodiversiteitsplan en feedback gegeven die is verwerkt. Denk hierbij aan het toevoegen van extra natuurambassadeurssoorten aan het plan, het concreter maken van de doelstellingen en aandacht voor betrokkenheid van bewoners in de uitvoering van de maatregelen.

DE DEVENTER KLIMAATRAAD

De Deventer Klimaatraad bestaat uit een samenstelling van meer dan 100 inwoners van gemeente Deventer. Zij hebben gezamenlijk een aantal adviezen geformuleerd in het document “Kom op Tan!”. Een aantal van die adviezen gaan over het versterken en verstevigen van de biodiversiteit in gemeente Deventer. De volgende adviezen zijn aangenomen. Voor de adviezen 1, 2, 5 en 7 geldt dat het college opdracht heeft gekregen om nader uit te werken hoe ze uitgevoerd kunnen worden. Het college heeft met betrekking tot adviezen 3, 4 en 6 de opdracht gekregen tot uitvoering.

DE ADVIEZEN VAN DE KLIMAATRAAD

Op de volgende bladzijden staan voor de biodiversiteit relevante adviezen. Deze teksten zijn afkomstig van de Klimaatraad en zijn één op één weergegeven

ADVIES 1.1 UIT HET RAPPORT “KOM OP TAN” VAN DE KLIMAATRAAD (JUNI 2024)

DEVENTER ALS LICHTEND VOORBEELD VOOR OPLOSSINGEN IN DE LANDBOUW (NADER UITWERKEN)

De verduurzaming van de landbouw lijkt vaak een strijd tussen boeren en de overheid. Toch zijn er al lokale initiatieven zoals voedselbossen, biologische moestuinen en houtwallen. Deze zijn nog niet altijd rendabel en er is onduidelijkheid over regelgeving en vergunningen. De Klimaatraad adviseert de gemeente Deventer moet duurzame landbouwinitiatieven omarmen en ondersteunen, met één centraal aanspreekpunt in de gemeente dat helpt bij oplossingen in plaats van door te verwijzen.

De invloed van gemeenten op landbouwbeleid is beperkt; veel ligt bij provincie en rijk. De ambitie om landelijke koploper te worden is daarom niet realistisch, maar initiatieven vanuit de samenleving worden gewaardeerd en waar mogelijk ondersteund. De invulling van het advies kan heel breed zijn. De uitvoerbaarheid, effecten en kosten hiervan zijn op dit moment nog moeilijk te overzien. Ook de juridische haalbaarheid van specifieke maatregelen vergt nog nadere toetsing. Daarom wordt voorgesteld het advies eerst concreet uit te werken.

Als eerste stap worden bestaande mogelijkheden, zoals financiële regelingen, geïnventariseerd die bijdragen aan de realisatie van onderdelen uit het advies. Voor overblijvende punten worden de doelstellingen, mogelijke maatregelen en kosten in beeld gebracht. Daarbij wordt ook gekeken naar de vraag of alleen uitvoeringskosten worden ondersteund, of ook economische waardevermindering van grond bij functiewijziging wordt gecompenseerd.

De oprichting van een centraal aanspreekpunt lijkt uitvoerbaar, maar het is belangrijk te bepalen welke meerwaarde dit heeft ten opzichte van bestaande loketten en informatiepunten. Het advies vraagt nadrukkelijk om concrete ondersteuning, niet slechts doorverwijzing. Voorstellen waarin expliciet financiële steun aan ondernemers wordt genoemd, zijn voor gemeenten doorgaans niet uitvoerbaar.

Dit nadere onderzoek gebeurt vanuit de middelen voor platteland in de begroting van programma Ruimtelijke Ontwikkeling. Als daaruit blijkt dat de gemeente mogelijkheden ziet voor een eigen rol zal het college het eventueel beschikbaar stellen van extra middelen meenemen in de integrale afweging om te komen tot de Perspectiefnota 2025 of 2026.

ADVIES 1.2 UIT HET RAPPORT “KOM OP TAN” VAN DE KLIMAATRAAD (JUNI 2024)

BOER ALS NATUURBEHEERDER (NADER UITWERKEN)

Boeren zitten vast in een economisch systeem dat ten koste gaat van de natuur. Toch biedt natuurbeheer kansen als verdienmodel, zoals te zien is bij het VALA-programma in de Achterhoek, waar boeren worden beloond voor natuurinclusief werken. De Klimaatraad adviseert een Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheerprogramma voor Deventer en omgeving (Salland) te ontwikkelen en een uitvoerende organisatie op te richten. Daarnaast zouden nieuwe verdienmodellen gestimuleert moeten worden, zoals het gebruik van biobased bouwmaterialen door boeren.

Het advies sluit goed aan bij de ambities van de gemeente. Op het gebied van agrarisch natuur- en landschapsbeheer wordt al samengewerkt met verschillende partijen binnen bestaande structuren, zoals het project Salland Loont en de GLB-pilot Motiverend Belonen in Salland. Deze initiatieven richten zich op het eenvoudig belonen van maatschappelijke diensten en verkennen onder meer de mogelijkheden van een gebiedsfonds. In Overijssel en Salland is daarmee al veel geregeld en georganiseerd. Om die reden wordt het opstellen van een aanvullend programma op dit moment niet noodzakelijk geacht.

Ook op het gebied van biobased bouwen wordt actief beleid gevoerd. De gemeente stimuleert en verplicht waar mogelijk het gebruik van biobased bouwmaterialen, onder meer bij eigen vastgoed, gronduitgifte, en in beleidskaders zoals de Omgevingsvisie en hoogbouwvisie. Daarnaast is biobased isolatiemateriaal onderdeel van gemeentelijke subsidieregelingen.

Binnen de Regiodeal 2024 is de gemeente initiatiefnemer van het project Vezelvallei, dat de gehele keten van biobased bouwmaterialen wil versterken. Indien dit project niet wordt gehonoreerd, wordt overwogen om extra middelen in te zetten voor de aanjagersrol (0,5 fte per jaar). Deze inzet wordt meegenomen in de integrale afwegingen voor de Perspectiefnota 2025.

ADVIES 1.3 UIT HET RAPPORT “KOM OP TAN” VAN DE KLIMAATRAAD (JUNI 2024)

MEER GROEN IN DE GEMEENTE (UITVOEREN)

Deventer heeft te weinig groen, vooral in oudere versteende wijken. Dit leidt tot problemen zoals wateroverlast bij hevige regen en hitteoverlast in warme zomers. De Klimaatraad adviseert de gemeente zo snel mogelijk een biodiversiteitsplan op te stellen als overkoepelende aanpak voor meer groen in de stad. Dit kan door gemeentelijke ecologen en planologen of een ecologisch adviesbureau worden uitgevoerd. Het plan moet in 2030 gerealiseerd zijn.

Het behoud en vergroten van biodiversiteit is om meerdere redenen een belangrijk aandachtspunt. Dit plan vormt het fundament voor het versterken van biodiversiteit in ontwikkelings- en beheerprojecten, waarvoor middelen beschikbaar zijn binnen verschillende begrotingsprogramma's. Parallel hieraan wordt gewerkt aan een plan voor de groenblauwe hoofdstructuur, waarin wordt vastgelegd hoeveel ruimte wordt gereserveerd voor groen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen, zoals uitbreiding- en inbreidingsprojecten, wordt onderzocht of de eis kan worden gesteld dat minimaal 30% van de oppervlakte groen is. Daarnaast wordt bekeken of nieuw aan te leggen groen streekeigen en biodivers kan worden vormgegeven. Deze uitgangspunten worden betrokken bij het lopende proces voor de gemeentelijke Omgevingsvisie, waarin tot begin 2026 een integrale afweging van ruimtelijke belangen plaatsvindt. Het advies van de Klimaatraad wordt hierin meegenomen.

Het vergroten van het areaal groen is financieel uitdagend. Voor het aankopen, inrichten en beheren van grote oppervlakten nieuw groen is op dit moment geen gemeentelijk budget beschikbaar. Een substantiële uitvoering hiervan zou circa 500.000 euro per jaar vergen. Gezien de huidige financiële kaders worden hiervoor geen extra middelen vrijgemaakt.

ADVIES 1.4 UIT HET RAPPORT “KOM OP TAN” VAN DE KLIMAATRAAD (JUNI 2024)

GEZONDE EN GROENE LEEFOMGEVING DOEN WE SAMEN (UITVOEREN)

Er is bij zowel de gemeente als burgers te weinig kennis over het belang van groen voor een gezonde leefomgeving. Dit leidt tot:

- Te weinig variatie in groen in wijken, met onvoldoende inheemse en seizoensgebonden beplanting.
- Gebrek aan schaduw door bomen en groene gevels/daken.
- Groenbeheer dat burgerinitiatieven belemmert.
- Ongebruikte gemeentelijke grond en verwaarloosde grond bij huurwoningen.

De Klimaatraad adviseert dat de gemeente haar groenbeleid vanaf 2025 naleeft en dit duidelijk communiceert. De samenwerking met het Deventer Groenbedrijf moet transparanter en effectiever. Daarom wordt geadviseerd om elk kwartaal een overleg te organiseren tussen gemeente, Groenbedrijf, wijkbeheer, burgerinitiatieven en een ecooloog. Inwoners moeten beter worden geïnformeerd en betrokken bij vergroening. Ook zouden woningcorporaties en verhuurders verplicht moeten worden bij te dragen aan aanleg en onderhoud van groen. Tot slot adviseert de Klimaatraad om budget vrij te maken voor vergroening in de wijken.

Het advies sluit goed aan bij de huidige werkwijze van de gemeente en het Groenbedrijf, maar wordt gezien als een oproep om de focus op biodiversiteit en communicatie te versterken. Op veel punten wordt al actief ingezet, zoals het faciliteren van bewonersinitiatieven via wijkmanagers, het betrekken van natuurvrijwilligers en het biodivers inrichten van groenaanleg en maaibeheer. Ook zijn woningcorporaties in beweging; zij verkennen vergroening van tuinen bij huurderswissel en het aanbieden van onderhoudsabonnementen. Dit sluit aan op gemeentelijke inspanningen in de openbare ruimte.

Het advies vraagt echter om een bredere intensivering: meer inzet, betere communicatie en nauwere samenwerking met inwoners en partners. Dat geldt ook voor het vergroenen van verwaarloosde terreinen, wat in de praktijk vaak complex is door grondeigendom en bestemmingswijzigingen. Om deze versterking van de aanpak te realiseren, is extra tijd, personele capaciteit en inzet van middelen nodig, bijvoorbeeld voor informatiemateriaal, bijeenkomsten en digitale ondersteuning. Op korte termijn wordt dit opgepakt binnen de bestaande programmabegrotingen voor leefomgeving en duurzaamheid. Indien in 2025 blijkt dat extra inzet noodzakelijk is, wordt dit meegenomen in de afwegingen voor de Perspectiefnota 2026. Een eerste inschatting is dat hiervoor circa 100.000 euro nodig kan zijn.

ADVIES 5.1 UIT HET RAPPORT “KOM OP TAN” VAN DE KLIMAATRAAD (JUNI 2024)

DEVENTER NATUUR ALS RECHTSPERSOON (NADER UITWERKEN)

De natuur wordt misbruikt zonder rekening te houden met haar behoeften. Wereldwijd zijn er ruim 400 voorbeelden van natuurgebieden die als rechtspersoon erkend zijn, met positieve resultaten in de helft van de gevallen. De Klimaatraad adviseert Deventer om specifieke natuurgebieden als rechtspersoon te erkennen, denk aan de Schipbeek, Dortherbeek, IJssel en monumentale bomen.

De gedachte om natuurgebieden aan te wijzen als rechtspersoon wordt als vernieuwend en kansrijk gezien, maar de gevolgen hiervan zijn nog onvoldoende in beeld. Omdat de gemeente Eijsden-Margraten deze stap al heeft gezet, kan worden geleerd van hun proces en ervaringen. In Deventer zal worden onderzocht welke natuurgebieden mogelijk in aanmerking komen en wat de juridische en praktische consequenties zijn van het verlenen van rechtspersoonlijkheid aan natuur.

Het advies lijkt juridisch uitvoerbaar, maar vraagt nadere toetsing om inzicht te krijgen in de toepasbaarheid en effectiviteit binnen de lokale context. Ook wordt bekeken welke ambtelijke inzet nodig is en welke taken hieruit voortvloeien. De kosten zijn nu lastig in te schatten, maar worden voorlopig geraamd op maximaal 10.000 euro voor ambtelijke capaciteit. Dit onderzoek wordt uitgevoerd binnen het programma Milieu en Duurzaamheid. Op basis van de uitkomsten wordt een voorstel aan de raad gedaan.

ADVIES 6.1 UIT HET RAPPORT “KOM OP TAN” VAN DE KLIMAATRAAD (JUNI 2024)

KLIMAATBESTENDIGE LEEFOMGEVING (UITVOEREN)

Door klimaatverandering kampt Deventer met hittestress, droogte en wateroverlast. De openbare ruimte is hier nog niet goed op ingericht, wat de leefbaarheid en gezondheid van inwoners bedreigt. De Klimaatraad adviseert op korte termijn in te zetten op het versterken van de groene en waterhuishoudkundige inrichting van de leefomgeving. Concreet betekent dit het aanplanten van meer groen, met nadruk op biodiverse en inheemse bomen, struiken en kruidlagen. Daarnaast is het belangrijk om de wateropslag te verbeteren en verharding waar mogelijk te verminderen. Het gebruik van waterdoorlatende bestrating en de aanleg van wadi's kunnen hierin een belangrijke rol spelen, doordat zij bijdragen aan een betere afvoer en opslag van regenwater, het voorkomen van wateroverlast en het versterken van de biodiversiteit.

Het advies om de leefomgeving groener en klimaatadaptief in te richten sluit aan bij de koers die al is ingezet. In 2021 is het Klimaatadaptatieprogramma vastgesteld, waarin vrijwel alle onderdelen van dit advies zijn opgenomen. Al vóór de vaststelling van dit programma zijn stappen gezet door klimaatadaptieve maatregelen te koppelen aan het meerjarenonderhoudsprogramma. In plannen voor onder andere het Centrum en de Schil wordt gestreefd naar maximale ruimte voor groen en water.

Op bedrijventerreinen wordt vergroening meegenomen in herinrichtingsplannen, zoals binnen het project Toekomstbestendige bedrijventerreinen. Op Bergweide IV noord worden schaduwplekken gerealiseerd en op A1 Bedrijvenpark is natuurinclusief bouwen een uitgangspunt; inmiddels is 40% van het terrein groen ingericht. Voor bedrijven is er een subsidieregeling voor klimaatadaptieve maatregelen.

Investeringsen worden grotendeels bekostigd via de rioolheffing. Extra middelen zouden het mogelijk maken sneller op te schalen. Met 500.000 euro structureel per jaar extra kan worden ingezet op meer waterinfiltratie, groenaanplant, koelteplekken en ondersteuning van particuliere initiatieven. Het college stelt echter geen structureel extra geld beschikbaar voor uitbreiding van groen en water boven hetgeen al is voorzien. Uitvoering van dit advies vindt plaats binnen het bestaande programma en lopende gebiedsontwikkelingen.

ADVIES 6.3 UIT HET RAPPORT “KOM OP TAN” VAN DE KLIMAATRAAD (JUNI 2024)

MAAK KLIMAATADAPTATIE-OPLOSSINGEN BESCHIKBAAR VOOR IEDEREEN (NADER UITWERKEN)

Hoewel er al veel klimaatadaptatiemaatregelen beschikbaar zijn via de gemeente Deventer, zijn ze nog niet voor iedereen bereikbaar of bekend. De gemeente moet burgers actiever benaderen om de klimaatdoelen te behalen.

De gemeente wordt geadviseerd om klimaatadaptatie actief en voor iedereen toegankelijk te maken. Elk huishouden zou een gratis scan moeten krijgen om te bepalen welke maatregelen passend zijn. Daarnaast wordt voorgesteld een vast subsidiebedrag per huishouden beschikbaar te stellen voor bijvoorbeeld groene daken, regentonnen en inheemse beplanting. Bewoners die zelf geen maatregelen kunnen nemen, zouden extra ondersteuning moeten krijgen.

Op basis van het huidige beleid kunnen inwoners kosteloos gebruikmaken van ondersteuning door onder andere de Ulebelt, regenwaterambassadeurs en de gemeentelijke klimaatmakelaar. Deze inzet sluit aan bij het advies om actief samen met inwoners te werken aan een klimaatbestendige stad. De gemeente onderzoekt bovendien of een duurzaam maatschappelijke klussendienst voor de hele stad kan worden opgezet. Deze dienst, gericht op energieklassen, afkoppelen van regenwater en vergroening, is al actief in Zandweerd en in oprichting in Voorstad. Regionaal werkt Deventer samen met acht gemeenten, het waterschap en de provincie aan een laagdrempelige stimuleringsregeling voor maatregelen zoals regenwateropvang en vergroening.

Daarnaast kunnen bestaande trajecten worden versterkt, bijvoorbeeld op het gebied van hittebestrijding en verduurzaming van oudere bedrijventerreinen. Hier ligt nog veel potentie voor bewustwording en actie. Hiervoor is een aanvullende investering van circa €50.000 per jaar nodig om dit effectief op te pakken. Het college wil nu bekijken of extra inzet kan leiden tot meer resultaat. Indien dat zo blijkt, worden extra middelen meegenomen in de integrale afwegingen voor de Perspectiefnota 2025.

1.4 LOOPTIJD

Het biodiversiteitsplan heeft een looptijd van 10 jaar na vaststelling (2025 tot 2035). Het wensbeeld, ambities en strategie die in dit plan zijn beschreven zullen de basis vormen voor de natuurvisie, die wordt opgenomen in het omgevingsplan. Hierdoor zal het wensbeeld en ambities voor de lange termijn vastgelegd worden.

Het uitvoeringsprogramma, waarin concrete acties en maatregelen om de biodiversiteit te versterken worden genoemd, heeft een looptijd van 5 jaar. Door een tussentijdse monitoring inclusief een evaluatie na 5 jaar kan worden bepaald of de ambities en doelstellingen behaald worden. Het uitvoeringsprogramma voor de tweede termijn kan op basis van de evaluatie bijgesteld worden.

1.5 LEESWIJZER

Dit rapport biedt inzicht in de biodiversiteit van de gemeente Deventer: de huidige stand van zaken, de ambities en de plannen voor de toekomst.

Eerst wordt het onderwerp biodiversiteit geïntroduceerd en wordt uitgelegd waarom dit biodiversiteitsplan essentieel is voor Deventer. Dit deel geeft een algemene introductie over

biodiversiteit en het belang hiervan voor onze omgeving.

Het wensbeeld van Deventer op biodiversiteit wordt in hoofdstuk 2 uiteengezet, inclusief de ambitie om samen met de natuur te groeien. Hierbij worden strategieën zoals beschermen, behouden, herstellen en versterken van natuur toegelicht.

Vervolgens komt in hoofdstuk 3 een beschrijving van het landschap van Deventer, met aandacht voor biodiversiteit per gebiedstype en de belangrijkste soorten.

In hoofdstuk 4 worden de relevante wet- en regelgeving besproken die invloed hebben op de biodiversiteit in Deventer. Dit geeft inzicht in het beleid op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau, en hoe dit kaders stelt voor biodiversiteitsbeheer.

Het rapport sluit af met de concrete plannen en maatregelen voor de periode 2025-2035. Hierin staat wat er nu al gebeurt en welke acties in de komende jaren zullen worden ondernomen om de biodiversiteit te versterken.

Tot slot vindt u in de bijlagen onder andere een lijst met waardevolle soorten, toelichting op de gebruikte methodes en een overzicht van de doelstellingen en maatregelen. Deze bijlagen bieden context bij de informatie in de hoofdtekst en zijn bedoeld als naslagwerk voor verdere verdieping.

HOOFDSTUK 2:

WENSBEELD, AMBITIE EN DOELEN

2.1 INLEIDING

Om de biodiversiteit te behouden en versterken in Deventer, is het belangrijk om vast te stellen waar we naartoe willen werken. Wat zien we voor ons als we denken aan de biodiversiteit in Deventer in 2035? In dit hoofdstuk wordt het wensbeeld voor de toekomst geschetst. Dit wensbeeld ondersteunen we door het benoemen van concrete ambities en doelstellingen. We laten zien welke strategieën we toepassen om de doelstellingen te behalen. Dit zetten we verder uiteen in het Uitvoeringsprogramma (Hoofdstuk 5 en bijlage 4).

2.2 SAMEN GROEIEN MET DE NATUUR

In 2050 heeft de gemeente Deventer een gezonde circulaire leefomgeving met karakteristieke natuur nabij, waarbij we verder kijken dan de grenzen van de gemeente Deventer. (bron: DIN document)

Deventer ontwikkelt zich tot een gemeente waar natuur en stedelijke ontwikkeling elkaar versterken. Door sterke groene en blauwe verbindingen en een bewuste gemeenschap, bouwen we samen aan een duurzame toekomst. Door samenwerking tussen de diverse beleidsvelden wordt biodiversiteit een integraal onderdeel van onze gemeente.

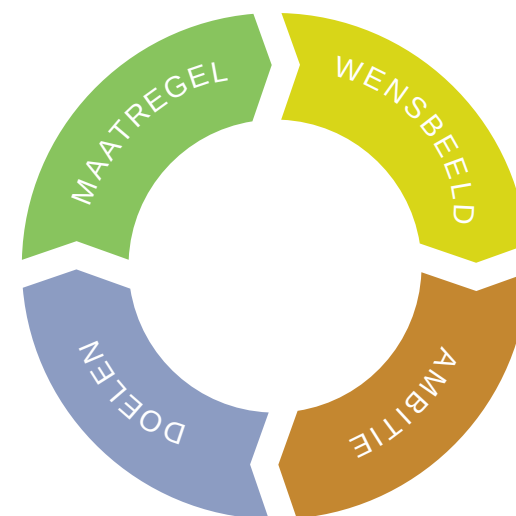
Om dit wensbeeld te realiseren, speelt het ecosysteemdenken een cruciale rol. Natuur is geen op zichzelf staand element, maar een geïntegreerd netwerk van samenwerkende processen en diensten. De biodiversiteit in Deventer draagt bij aan ecosysteemdiensten zoals waterzuivering, bodemvruchtbaarheid, klimaatadaptatie, en plaagbestrijding. Het stimuleren van natuurlijke processen zoals waterdynamiek, bodemvorming en vegetatieontwikkeling is essentieel voor een veerkrachtige en gezonde leefomgeving.

Bijvoorbeeld, een flexibel en natuurlijk watersysteem zorgt niet alleen voor opvangen van extreme droogte of juist piekbuien, maar bevordert ook de biodiversiteit door het creëren van natuurlijke waterberging. Daarnaast draagt een gevarieerde beplanting met de nadruk op streekeigen soorten bij aan de verbinding tussen stedelijke en natuurlijke gebieden, waardoor een robuust netwerk ontstaat dat flora en fauna ondersteunt.

Verder stimuleert Deventer natuurlijke begrazing en natuurlijke successie om biodiversiteit te vergroten. Tijdelijke natuur op braakliggende terreinen creëert tijdelijke habitats die helpen de natuurwaarden te

versterken. We ondersteunen deze benadering met een groen blauwe structuur waarbij samenwerking met buurgemeentes een belangrijke rol speelt.

Door het ecosysteemdenken en natuurlijke processen te verankeren in beleidsvelden zoals ruimtelijke ordening, waterbeheer, en groenbeleid, zet Deventer een stap richting een leefbare, klimaatbestendige en biodiverse stedelijke en landelijke omgeving. Het doel is om biodiversiteit en natuurlijke processen op een duurzame manier te beschermen en te versterken, met de inzet van alle betrokkenen, van bewoners tot bedrijven.

Figuur 2-1: De stappen van wensbeeld naar maatregelen

2.3 STRATEGIE: BEHOUDEN, BESCHERMEN, HERSTELLEN EN VERSTERKEN

Ter bescherming en versterking van onze natuur, is het cruciaal dat we niet alleen reageren op de uitdagingen van vandaag, maar ook anticiperen op die van morgen. Met de strategie *Behouden, Beschermen, Herstellen en Versterken* kiezen we voor een integrale aanpak die gericht is op het veiligstellen van onze groene en blauwe structuren, zowel in het stedelijk als landelijk gebied. Dit leidt tot de volgende drie ambities, die tijdens een bijeenkomst gezamenlijk zijn vastgesteld:

1. VERSTERKEN VAN GROENE EN BLAUWE ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN HET STEDELIJK GEBIED EN DE DORPSKERNEN OM EEN ROBUUST SYSTEEM TE CREËREN.

2. VERSTERKEN VAN GROENE EN BLAUWE ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN HET LANDELIJK GEBIED OM EEN ROBUUST SYSTEEM TE CREËREN.

3. STIMULEREN VAN BEWUSTWORDING EN PARTICIPATIE VAN DE GEMEENSCHAP BIJ DE ECOLOGISCHE WAARDE VAN DE OMGEVING.

Deze ambities sluiten naadloos aan op het wensbeeld om een duurzame, veerkrachtige en ecologisch rijke omgeving te creëren, waarin zowel de natuur als de gemeenschap kunnen floreren. Door gericht actie te ondernemen, zorgen we ervoor dat Deventer niet alleen een groene gemeente blijft, maar ook een plek waar biodiversiteit daadwerkelijk kan bloeien.

Op de volgende pagina's worden de drie ambities verder uitgewerkt in een strategie en bijhorende doelstellingen.

Globaal is de strategie dusdanig vormgegeven dat er bij elke ontwikkeling tenminste een verbetering voor de biodiversiteit zal plaatsvinden.

De doelstellingen werken we verder uit in Hoofdstuk 5: Uitvoeringsprogramma en bijlage 4.

AMBITIE 1:

VERSTERKEN VAN GROENE EN BLAUWE ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN HET STEDELIJK GEBIED EN DE DORPSKERNEN OM EEN ROBUUST SYSTEEM TE CREËREN

Toelichting: We richten ons op het creëren en onderhouden, versterken van veerkrachtige natuur binnen de stad en dorpen, met een focus op biodiversiteit, natuurinclusiviteit en klimaatbestendigheid.

Robuust

Robuustheid in de natuur staat voor diversiteit en complexiteit, waar verschillende soorten en processen samenwerken om het geheel stabiel en veerkrachtig te houden. Een robuuste natuurlijke omgeving kan bijvoorbeeld schommelingen in klimaat of verstoringen door menselijke activiteiten beter weerstaan.

Bestuursakkoord: ‘Groen’ moet een antwoord hebben op nieuwe stedelijke uitdagingen, zoals nieuwe woonwijken en infrastructuur. Ook het klimaatadaptatieprogramma helpt hierbij door meer te vergroenen.

Strategie

- **Beschermen:** In de stedelijke gebieden en dorpskernen van Deventer wordt ingezet op de bescherming van cruciale groengebieden door hen te identificeren en te vrijwaren van verdere verstedelijking en infrastructuurontwikkeling. Deze gebieden kunnen een beschermingsstatus krijgen in de GBHS. Hierbij hoort ook het behoud van bestaande leefgebieden van belangrijke (ambassadeurs)soorten zoals de huismus en gierzwaluw.
- **Behouden:** Actief beheer van deze groengebieden staat centraal, met een focus op ecologisch beheer, zoals schapenbegrazing, ecologisch bermbeheer en het gebruik van streekeigen beplanting. Dit beheer draagt bij aan het behoud de (ambassadeurs)soorten biodiversiteit en het versterken van de klimaatbestendigheid.
- **Herstellen:** Herstelprojecten worden uitgevoerd in verwaarloosde of aangetaste stedelijke gebieden. Dit omvat het herstellen van parken, de aanleg van natuurvriendelijke oevers en het vergroten van biodiversiteit door variatie in streekeigen beplanting.
- **Versterken:** De stedelijke groene en blauwe structuren worden verder uitgebreid door nieuwe groengebieden te ontwikkelen en bestaande structuren robuuster te maken, zoals door de aanplant van streekeigen soorten en de verbetering van waterkwaliteit. Dit komt de natuurambassadeurssoorten ten goede, zie bijlage 3. Monitoring van deze projecten, bijvoorbeeld via Basiskwaliteit Natuur, helpt bij het evalueren van de effecten.

Ambitie 1: Versterken van groene en blauwe ecologische structuren in het stedelijk gebied en de dorpskernen om een robuust systeem te creëren		
Doelstellingen		Programma
1.1	Ecologisch beheer is een belangrijk uitgangspunt: We streven naar een uitbreiding van het ecologisch beheer van gemeentegrond (30% in 2024). Dit omvat het beheren van groenstroken, oevers, parken en bermen met ecologisch verantwoorde methoden zoals extensief maaibeheer en schapenbegrazing. Deze maatregel kan worden toegepast als koppelkansen: wanneer een ruimtelijke opgave raakvlakken heeft met groenbeheer, kan het areaal ecologisch beheer worden uitgebreid.	Team Fysiek en Technisch Beheer
1.2	Vaststellen van een groennorm: De gemeente stelt een groennorm vast in het nieuwe groenbeleidsplan. Biodiversiteit wordt meegenomen als afwegingsfactor in het vaststellen van deze groennorm. Een voorbeeld van een effectieve en veelgebruikte groennorm is de 3-30-300-regel.	Team Ruimtelijke ontwikkeling Team Duurzame leefomgeving
1.3	Natuurinclusief bouwen is de standaard: Een benadering van bouwen en ontwerpen waarbij wordt ingespeeld op lokaal aanwezige en potentiële flora en fauna. We streven ernaar gebouwen en hun omgeving (en de tuin, erf of buitenruimte) zo te ontwerpen dat ze een positieve bijdrage leveren aan de biodiversiteit en dat deze maatregelen ook in de toekomst behouden blijven.	Team Ruimtelijke ontwikkeling Team Duurzame leefomgeving
1.4	Dak, gevelgroen en geveltuintjes gericht stimuleren voor nieuwe en bestaande gebouwen: Zo draagt elke nieuwe ontwikkeling bij aan de versterking van de stedelijke biodiversiteit.	Team Participatie en Communicatie
1.5	Bij herinrichting van de openbare ruimte wordt vergroting van onverhard oppervlak nagestreefd aan de hand van het ‘groen, tenzij’-principe. Dit houdt in dat er bij projecten in de ruimtelijke ordening alleen verhard wordt waar dit echt nodig is.	Team Projectmanagement Duurzame Leefomgeving
1.6	Versterking hoofdboomstructuur: We werken aan versterking van de hoofdboomstructuur in het stedelijk gebied, waardoor een robuust netwerk ontstaat dat de ecologische samenhang ondersteunt. De missing links worden in kaart gebracht. Hier wordt aangeplant, dit draagt tevens bij aan doelstelling 1.7.	Team Leefbaarheid en Programmering
1.7	Vergroting van het aantal bomen met een hoge ecologische waarde: De waarde van, met name, oudere streekeigen bomen is significant voor de ecologie. Bomen in Deventer kunnen ten minste tot volle wasdom komen door goede standplaatscondities te creëren. Dit betekent dat er zorgvuldig wordt omgegaan met bodembewerking, plaatsing van jonge bomen en groeiplaatsinrichting. De keuze voor de boomsoort is gebaseerd op de standplaatscondities. Daar waar mogelijkheden beperkt zijn door gebrek aan ruimte boven- en/of ondergronds, wordt gekozen voor (streekeigen) boomsoorten met een beperkte levensduur.	Team Fysiek en Technisch Beheer Team Leefbaarheid en Programmering
1.8	Toepassing van diervriendelijke verlichting: Op locaties waar nieuwe verlichting noodzakelijk is, dient diervriendelijke verlichting meegenomen te worden in de afweging. Met name in het buitengebied en parken kan dit geïntegreerd worden.	Team Leefbaarheid en Programmering Team Duurzame leefomgeving
1.9	Integratie van natuurambities in de basiskaart van Deventer: Alle natuurambities worden expliciet opgenomen in de basiskaart van Deventer. Deze integratie zorgt ervoor dat natuurdoelen vanaf het begin in ruimtelijke plannen en projecten worden meegenomen, waardoor natuurinclusief beleid een structurele plaats krijgt in de ruimtelijke ontwikkeling.	Team Leefbaarheid en Programmering Team Projectmanagement Duurzame Leefomgeving
1.10	Natuurambassadeurssoorten: Voor ieder landschapstype zijn natuurambassadeurssoorten vastgesteld. Voor deze soorten dienen er gerichte maatregelen getroffen te worden om de soorten toe te laten nemen, aangezien ze fungeren als zogenaamde paraplu-soorten en hierdoor een belangrijke indicator/graadmeter zijn van de landschappelijke kwaliteit. Deze soorten zullen tevens een centrale rol spelen in de monitoring en evaluatie van de biodiversiteitsdoelstellingen.	Team Fysiek en Technisch Beheer
1.11	Verbindingen leggen met buurgemeentes aan de hand van Ambitiekaart Natuur Deventer 2024: In samenwerking met aangrenzende gemeentes creëren we ecologische verbindingen over gemeentegrenzen heen. Omdat dieren geen grenzen zien, is het belangrijk om een regionaal natuurnetwerk te ontwikkelen dat bijdraagt aan de migratie en genetische diversiteit van soorten.	Team Leefbaarheid en Programmering Team Fysiek en Technisch Beheer Team Ruimtelijke Ontwikkeling
1.12	Monitoring van flora en fauna: We implementeren een monitoringsprogramma om de biodiversiteit in Deventer te evalueren. Jaarlijks worden gegevens verzameld over flora, wat helpt om de impact van natuur en ruimtelijke ontwikkelingen te meten en bij te sturen.	Team Projectleiding en realisatie Team Duurzame Leefomgeving
1.13	Omvormen van gazon naar bloemrijk grasland: In de motie <i>Berm in bloei</i> is opgenomen om gazon om te vormen naar bloemrijk grasland. Er zijn hierin 300 vakken aangewezen met potentie voor omvorming.	Team Fysiek en Technisch Beheer
1.14	Bescherming en versterking van ecologische structuren in omgevingsplannen: Bij het opstellen van omgevingsplannen zorgen we ervoor dat ecologische structuren en groene netwerken expliciet worden beschermd en versterkt. Dit garandeert dat natuurdoelen ook in toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen behouden blijven.	Team Duurzame Leefomgeving Team Projectleiding en realisatie

AMBITIE 2:

VERSTERKEN VAN GROENE EN BLAUWE ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN HET LANDELIJK GEBIED OM EEN ROBUUST SYSTEEM TE CREËREN

Toelichting: We werken aan het versterken, uitbreiden en verbinden van ecologische netwerken in het buitengebied, met speciale aandacht voor duurzame landbouw en diverse natuurinclusieve landschappen. Zo creëren we een robuust systeem.

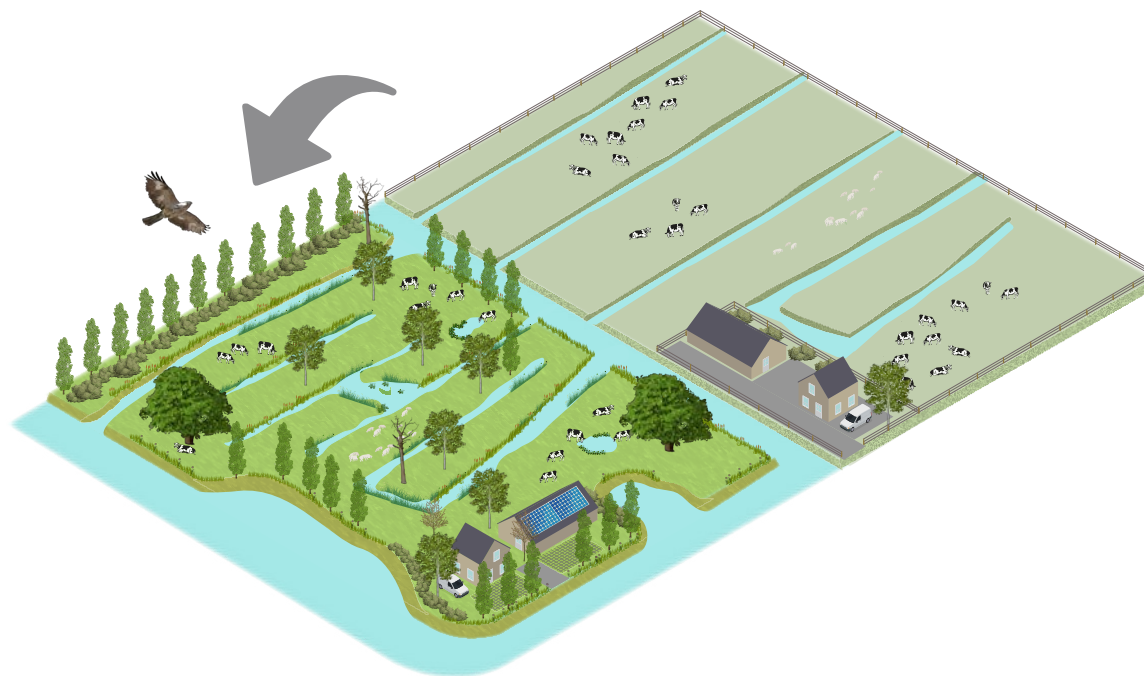
De aanwezigheid van (ambassadeurs)soorten in het gebied is afhankelijk van de kwaliteit van het landschap. Door maatregelen te nemen ten behoeve van de landschappelijke kwaliteit, nemen de ambassadeurssoorten op een natuurlijke en duurzame manier toe. Hier liften veel andere soorten op mee.

Bij natuurinclusieve landbouw helpt de natuur de landbouw. Een gezonde bodem, waarin regenwormen, schimmels en insecten leven, zorgt voor een hogere productie en beschermt gewassen tegen ziekten en plagen.

Bestuursakkoord: De gemeente blijft inzetten op behoud en versterking van de biodiversiteit in zowel het stedelijk als landelijk gebied.

Strategie

- **Beschermen:** In het landelijk gebied van Deventer ligt de focus op het beschermen van waardevolle natuurgebieden en landschappen tegen landbouwintensivering en infrastructuurontwikkeling. Hierbij is speciale aandacht voor het behoud van Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Nederland (NNN), natuur in het omgevingsplan en oude boskernen, ook als deze buiten de natuurgebieden liggen. In principe wordt er geen verlichting in het buitengebied toegepast.
- **Behouden:** Het onderhouden en beheren van bestaande natuurgebieden staat centraal, met een focus op ecologisch groenbeheer en de integratie van deze gebieden in een robuuster ecologisch netwerk door het ontwikkelen van ecologische verbindingzones.
- **Herstellen:** De gemeente zet zich in voor natuurherstel op landbouwgronden en waterwegen. Dit gebeurt door het stimuleren van natuurinclusieve landbouw en het bevorderen van de aanleg van natuurvriendelijke oevers en andere landschapselementen.
- **Versterken:** De groenblauwe dooradering in het landelijk gebied wordt uitgebreid en verbeterd door de ontwikkeling van nieuwe en bestaande natuurgebieden en de versterking van ecologische verbindingen. Stichting Kostbaar Salland en Salland Loont kunnen, naast innovatie en kennisontwikkeling, een belangrijke rol vervullen in deze.

AMBITIE 2.VERSTERKEN VAN GROENE EN BLAUWE ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN HET LANDELIJK GEBIED OM EEN ROBUUST SYSTEEM TE CREËREN

DOELSTELLINGEN		PROGRAMMA
2.15	Openbaar groen bevat vitale bodems: Gezonde bodems vormen de basis voor een duurzame leefbare gemeente. Zorgvuldig grondwerk, juiste keuzes voor substraat en vergroening worden verankerd in het werken in de openbare ruimte.	Team Fysiek en Technisch Beheer
2.16	Stimuleren van duurzaam gebruik van landbouwgronden op grond van gemeente en derden. We streven naar het duurzaam inzetten van (vrijkomende) landbouwgronden door deze te herbestemmen voor natuurontwikkeling, agroforestry, of extensieve landbouw. Bestaande boeren worden gestimuleerd om maatregelen op hun terreinen te nemen. Bescherming en herstel van waardevolle landschapselementen zoals houtsingels, poelen, en natuurlijke oevers is hier onderdeel van.	Team Fysiek en Technisch Beheer Team Duurzame Leefomgeving Team Vastgoed en Grondzaken Team Participatie en Communicatie
2.17	Streekeigen beplanting: Er wordt naar gestreefd om voornamelijk streekeigen plantmateriaal te gebruiken om lokale ecosystemen te herstellen en te versterken. Buiten de bebouwde kom is streekeigen aanplant het uitgangspunt evenals bij bos- en haagplantsoen binnen de bebouwde kom. Indien er een beperking optreedt in verband met strooizoutbestendigheid, ruimtegebrek, betreding etc. kan hiervan afgeweken worden. Dit in afstemming met de gemeentelijke ecologen. Ook (agrarische) bedrijven en particulieren kunnen hierin een belangrijke rol spelen.	Team Fysiek en Technisch Beheer Team Participatie en Communicatie
2.18	We streven naar inkoop van biologisch (SKAL gecertificeerd) plantmateriaal voor bomen en heesters en waar mogelijk vaste planten* binnen het huidige financiële kader: Waar mogelijk is de inkoop van plantmateriaal biologisch. Door een zorgvuldige aanpak te hanteren en samen te werken met gespecialiseerde partijen, kunnen we zorgen voor een kwalitatief hoogwaardig en ecologisch verantwoorde aanplant. De prioriteit ligt in parken en in de buurt van natuurgebieden. Daarbuiten is het zeer wenselijk.	Team Fysiek en Technisch Beheer
2.19	Herstel en behoud van amfibieënhabitats: We richten ons specifiek op het herstel en behoud van habitats voor amfibieën, zoals kikkers en salamanders, door het verbeteren van waterkwaliteit, het aanleggen van poelen, en het verbinden van leefgebieden. Deze maatregel wordt ingezet als koppelkans bij ruimtelijke ontwikkeling en vraagt goede afstemming met Waterschap Drents Overijsselse Delta en Waterschap Vallei en Veluwe. Is ook toepasbaar op grond van derden.	Team Fysiek en Technisch Beheer
2.20	Realiseren van natuurvriendelijke oevers waar mogelijk. Het realiseren van natuurvriendelijke oevers kan worden gerealiseerd als koppelkans bij projecten. Bijvoorbeeld wanneer beschoeiing vervangen dient te worden. Samenwerking met de eigenaren en beheerders van watergangen is hiervoor nodig.	Team Fysiek en Technisch Beheer Team Projectleiding en realisatie
2.21	Verwijderen van landschapsontsierende beplanting. Hieronder verstaan we beplanting die niet landschappelijk is ingepast en niet past binnen het landschapstype. Dit is een koppelkans met herontwikkelingsprojecten. Landschapsontsierende beplanting in het buitengebied wordt vervangen door streekeigen soorten die bijdragen aan het herstel en de versterking van het lokale ecosysteem. Wanneer het op grond van derden betreft, wordt de projectontwikkelaar gestimuleerd dit te doen.	Team PRO, thema wonen en gebiedsontwikkeling
2.22	Compensatienorm instellen voor percelen met natuurbestemming maar die buiten Natura 2000 of NNN gelegen zijn. De gemeente bepaalt hiervoor de compensatienorm (minimaal 1,5:1). Door deze norm neemt het oppervlak natuur in de gemeente toe bij iedere compensatie.	Team Ruimtelijke Ontwikkeling Team Duurzame leefomgeving
2.23	Spuitsvrije zone stimuleren rondom natuurgebieden en gebieden die zijn aangewezen als Kaderrichtlijn Water-gebieden. Binnen deze zone mogen geen bestrijdingsmiddelen worden gebruikt.	Team Duurzame leefomgeving
2.24	Beheersing van invasieve exoten: We implementeren een effectief beheerplan voor de beheersing van invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop. Dit plan omvat zowel preventieve als curatieve maatregelen en wordt jaarlijks geëvalueerd en aangepast waar nodig.	Team Fysiek en Technisch Beheer
2.25	Versterking van ecologische waarden bij ontwikkelingen in het buitengebied: Bij ontwikkelingen in het buitengebied wordt ervoor gezorgd dat de ecologische waarden worden versterkt. Dit gebeurt door toepassing van natuurinclusieve maatregelen en het realiseren van kansen zoals geschetst in het beleid <i>Kansen uit buiten</i> .	Team PRO, thema wonen en gebiedsontwikkeling

* De kostprijs voor inkoop van biologisch gekweekt plantgoed ligt 30% hoger voor heesters, vaste planten en bomen en 200% voor bloembollen. Op dit moment is bij biologische teelt van bomen, heesters, vaste planten en bloembollen minder assortiment en kleinere aantallen beschikbaar. Daarnaast is de kans vele malen groter dat plantmateriaal verontreinigd is met onkruiden. Dit betekent dan ook de beheer en onderhoudskosten fors gaan toenemen om op beeld te kunnen onderhouden.
Dit betekent dat er voor zowel aanleg als beheer en onderhoud meer geld nodig is.

AMBITIE 3:

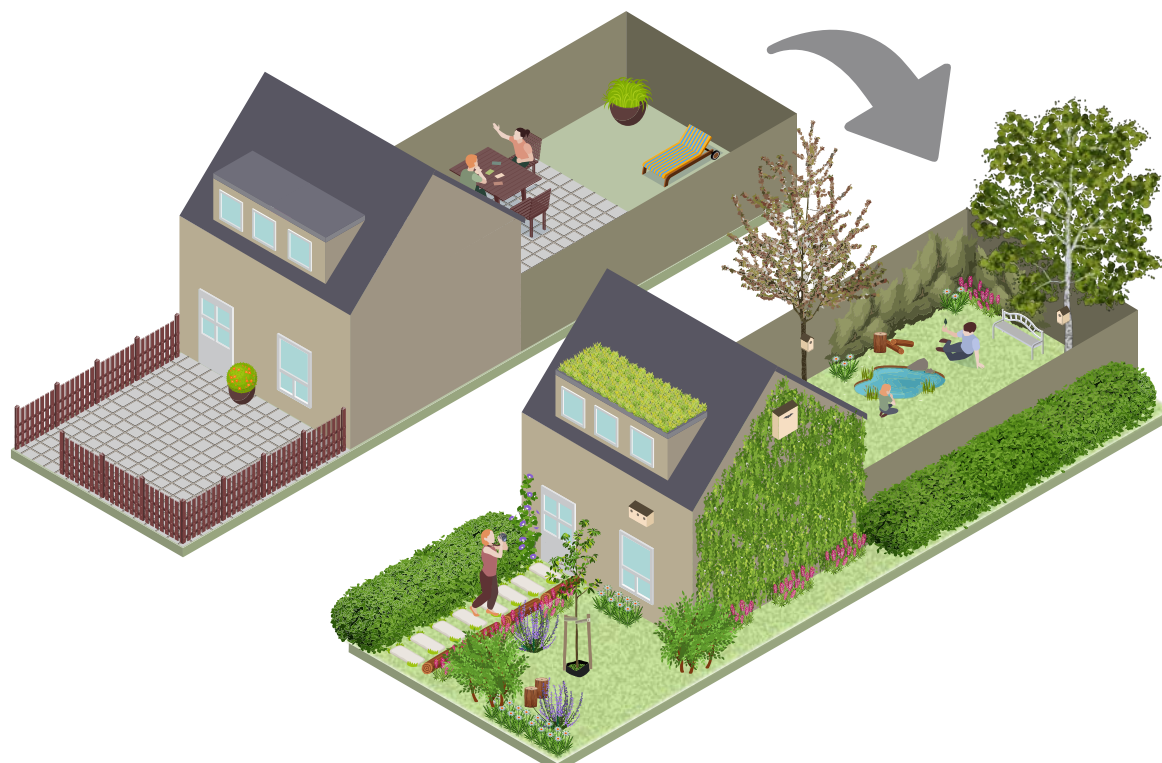
STIMULEREN VAN BEWUSTWORDING EN PARTICIPATIE VAN DE GEMEENSCHAP BIJ DE ECOLOGISCHE WAARDE VAN DE OMGEVING

Toelichting: We stimuleren een brede bewustwording onder inwoners en bedrijven over het belang van de ambassadeurssoorten en natuur en biodiversiteit in bredere zin. We zetten in op actieve participatie en samenwerking bij (natuur)projecten. Op die manier dragen inwoners en ondernemers bij aan het versterken van de natuur in de gemeente.

Bestuursakkoord: Bewoners worden meer betrokken bij werkzaamheden. Er wordt ruimte geboden aan burgerinitiatieven om zelf bij te dragen aan een mooiere openbare ruimte. Er wordt geëxperimenteerd met verschillende vormen van burgerparticipatie. Er wordt een beroep gedaan op inwoners en bedrijfsleven om samen met ons te zorgen voor de kwaliteit van de leefomgeving en doelgerichte bescherming, behoud en beheer van groene kwaliteiten en kansen in de gemeente. De gemeente ondersteunt organisaties die zich hiervoor inzetten, waaronder met name de Ulebelt, die op dit gebied al jarenlang een sleutelrol vervult.

Strategie

- Beschermen: Het vergroten van het bewustzijn onder inwoners en bedrijven over het belang van biodiversiteit is cruciaal. Dit wordt gerealiseerd door middel van educatie en voorlichtingscampagnes die benadrukken hoe en waarom biodiversiteit beschermd moet worden.
- Behouden: De gemeente faciliteert en stimuleert gemeenschapsinitiatieven die gericht zijn op het behoud van lokale natuurwaarden. Initiatieven zoals buurtprojecten voor groenbeheer en het NK Tegelwippen worden hierbij actief ondersteund. Daarnaast blijft de gemeente inzetten op betrokkenheid van vrijwilligers.
- Herstellen: De betrokkenheid van de gemeenschap wordt versterkt door hen actief te betrekken bij herstelprojecten zoals boomplantacties, het herstel van waterwegen, en andere natuurherstelactiviteiten.
- Versterken: Het bouwen aan een cultuur van langdurige betrokkenheid is essentieel. Dit wordt gedaan door samenwerkingen tussen gemeente, bedrijven en burgers te bevorderen, bijvoorbeeld door het aanbieden van cursussen en workshops over natuurinclusief werken en leven. Initiatieven zoals het Soortenmanagementplan helpen hierbij om biodiversiteitsdoelen te integreren in de alledaagse praktijk.

AMBITIE 3. STIMULEREN VAN BEWUSTWORDING EN PARTICIPATIE VAN DE GEMEENSCHAP BIJ DE ECOLOGISCHE WAARDE VAN DE OMGEVING.		
DOELSTELLINGEN		PROGRAMMA
3.26	Vergroten van bewustzijn en participatie: Informatie richting inwoners op het gebied van biodiversiteit wordt gedeeld via verschillende media. Bij de Ulebelt en op de website duurzaamdeventer.nl verschijnen regelmatig nieuws- en persberichten die bijdragen aan groene kennisoverdracht. Bij de activiteiten die worden georganiseerd vanuit de Ulebelt, wordt biodiversiteit als educatief thema opgenomen. We stimuleren gemeenschapsinitiatieven en wijkgerichte acties zoals het NK Tegelwippen om actieve betrokkenheid te bevorderen. Dit kan tevens door samen te werken met de groene vrijwilligers(organisaties).	Team Participatie en Communicatie Team Fysiek en Technisch Beheer
3.27	Verhogen biodiversiteit op bedrijventerreinen onder andere als meekoppelkans bij projecten: We streven naar een verhoging van de biodiversiteit op bedrijventerreinen door het aanleggen van groenstroken, het stimuleren van natuurinclusief bouwen, en het bevorderen van natuurvriendelijk beheer. Klimaatadaptieve maatregelen zijn opgenomen in de <i>Routekaart Klimaatadaptatie</i> .	Team Fysiek en Technisch Beheer Team Projectleiding en realisatie Team Duurzame leefomgeving
3.28	Ondernemers betrekken en uitdagen om zich in te zetten voor biodiversiteit. Bergweide 4 Noord is hier een voorbeeldproject.	Team Economie en Cultuur
3.29	Stimuleren van het gebruik van bestaande regelingen om bedrijventerreinen te vergroenen	Team Participatie en Communicatie Team Duurzame leefomgeving
3.30	Kinderen enthousiasmeren voor natuur: We ontwikkelen programma's die speciaal gericht zijn op het enthousiasmeren van kinderen voor natuur. Dit omvat activiteiten zoals natuurexcursies, groene schoolpleinen, en het integreren van natuuronderwijs in het curriculum van basisscholen.	Team Participatie en Communicatie
3.31	Natuur zichtbaar en tastbaar maken in de stad: We streven ernaar om natuur zichtbaar en tastbaar te maken in stedelijke gebieden door het aanleggen van pocket parks, groene daken, en geveltuinten. Hierdoor wordt natuur een integraal onderdeel van het dagelijks leven van de inwoners.	Team Fysiek en Technisch Beheer Team Projectleiding en realisatie
3.32	Versterken van samenwerking tussen gemeente en groene groepen: De samenwerking tussen de gemeente en groene organisaties wordt versterkt door regelmatige overleg momenten en gezamenlijke projecten. Dit zorgt voor een gedeelde verantwoordelijkheid en een efficiëntere uitvoering van natuurprojecten.	Team Projectmanagement Duurzame Leefomgeving
3.33	Inrichting en beheer afstemmen op ambassadeurssoorten per landschapstypen: Voor elk landschapstypen worden specifieke ambassadeurssoorten vastgesteld en het beheer en de inrichting van deze gebieden worden daarop afgestemd. Dit garandeert dat ecologische maatregelen gericht zijn op het versterken van lokale biodiversiteit. De uitwerking van alle maatregelen is opgenomen in Bijlage 3. Hierin is tevens een tabel opgenomen die laat zien welke maatregelen er kunnen worden genomen ten behoeve van de ambassadeurssoorten.	Team Fysiek en Technisch Beheer Team Projectleiding en realisatie
3.34	Inventariseren van behoeften en wensen van inwoners: Jaarlijks wordt een inventarisatie uitgevoerd van de behoeften en wensen van inwoners met betrekking tot groen en biodiversiteit. Deze input wordt gebruikt om projecten beter af te stemmen op de lokale gemeenschap en hun betrokkenheid te vergroten.	Team Participatie en Communicatie

10 TIPS VOOR EEN TUIN VOL LEVEN

Wat kan jij doen?

Inwoners kunnen zelf een grote bijdrage leveren aan de ambassadeurssoorten en de biodiversiteit in hun gemeente. Met veel soorten van stad en dorp gaat het namelijk niet goed. Zo kunnen we de egel helpen door rommelhoekjes te maken van bladafval en door de schutting te vervangen voor een haag. Ook met de huismus gaat het helaas niet goed, door nestkasten op te hangen en groen aan te leggen maken we onze tuinen meer geschikt voor huismussen. Bestuivende insecten zoals de boomhommel en het oranjetipje profiteren van de aanplant van streekeigen bloeiende planten en door minder vaak te maaien. Tal van andere soorten liften mee op deze acties.

Biodiversiteit verbeteren begint dicht bij huis: in de tuin, op het dak of tegen de gevel. In Bijlage 5 zijn 10 tips opgenomen voor een tuin vol leven.

2.4 AMBITIEKAART NATUUR DEVENTER

Een kerngebied is een gebied met de bestemming natuur en komt daardoor niet in aanmerking voor bebouwing, landbouw of eventuele andere bestemmingen.

Voor de bepaling van kerngebieden is de Ambitiekaart Natuur Deventer opgesteld. Deze is gebaseerd op de Basiskaart Natuur (pagina 45). De aanwezige bos en natuurgebieden die veel beschermde soorten bevatten zijn aangemerkt als kerngebied.

Daarnaast zijn ook de gebieden die onderdeel uitmaken van Natura 2000 en Natuur Netwerk Nederland als kerngebied bestempeld.

De verbindingen (pijlen: droog en nat) zijn bedoeld om de kerngebieden onderling met elkaar te verbinden. Hierbij is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de al aanwezige groene/blauwe elementen. Dit zijn nu de aanwezige “stepping stones” in het veld. De pijlen (nat en droog) zijn richtingen op de kaart. Behalve dat het een ecologische verbindingen dienen te worden zegt het nog niets over de breedte of precieze invulling van de zone, want die is afhankelijk van de locatie: op sommige

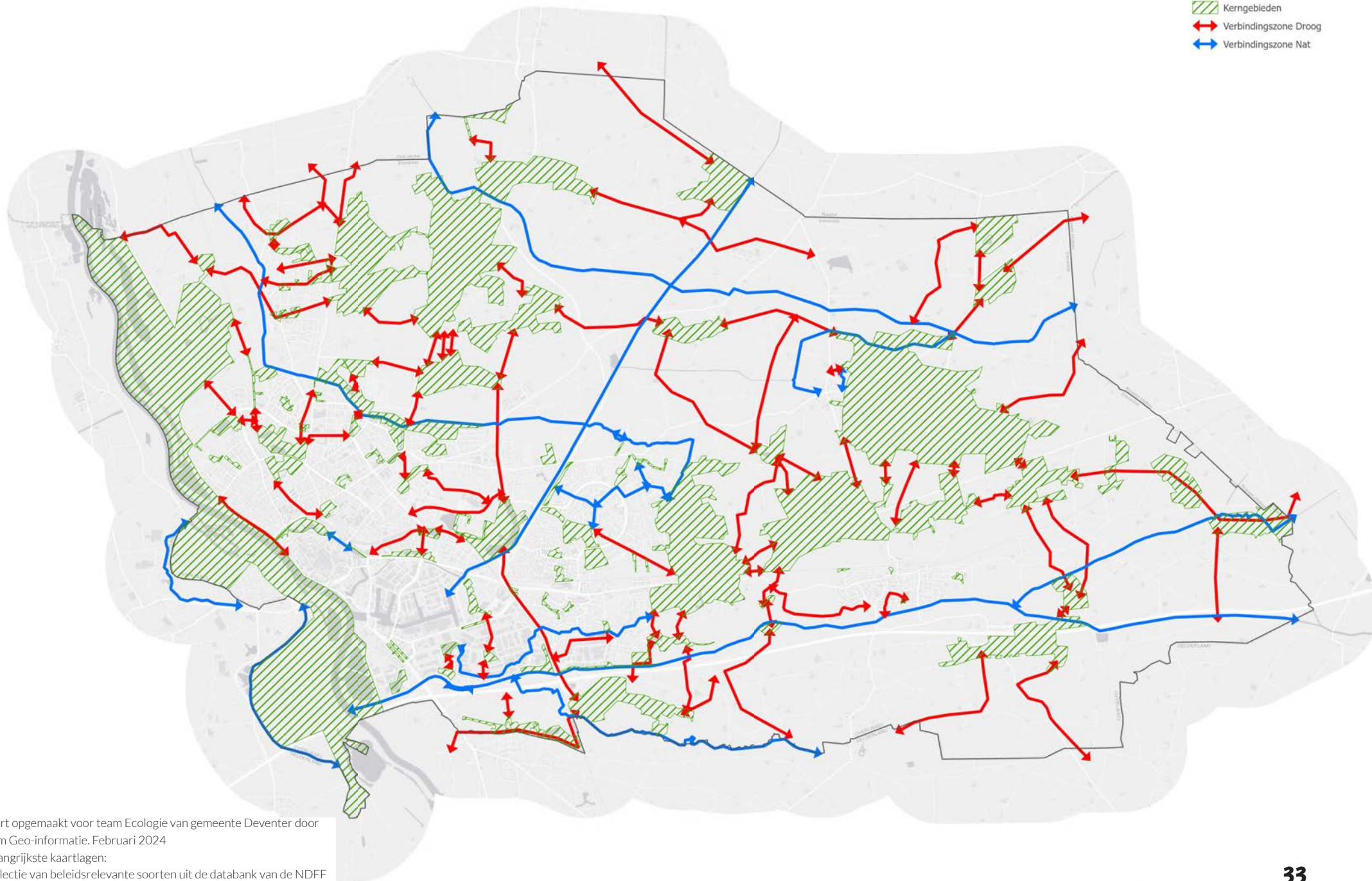
plekken zal dit makkelijk gaan en bestaat er de mogelijkheid om een brede zone te ontwikkelen, terwijl elders het misschien alleen uit een smalle strook, of een landschapselement zal kunnen bestaan. De verbindingen kunnen daarbij worden gerealiseerd indien er zich koppelkansen voordoen.

Deze kaart is afgestemd met de stakeholders van de Groenblauwe hoofdstructuur.

DOEL VAN DE AMBITIEKAART

De Ambitiekaart Natuur is ontwikkeld om de biodiversiteit in de regio te versterken. Het doel is om de kerngebieden van natuur te behouden en te versterken, evenals de droge en natte ecologische verbindingen. Deze kaart vormt de basis voor het verwezenlijken van een robuust en veerkrachtig natuurnetwerk, waarbij zowel bestaande natuurgebieden worden beschermd als nieuwe verbindingen worden gecreëerd. Dit draagt bij aan een duurzame leefomgeving voor flora en fauna, terwijl de natuur veerkrachtig blijft tegen de gevolgen van klimaatverandering.

- Kerngebieden
- Verbindingszone Droog
- Verbindingszone Nat

Kaart opgemaakt voor team Ecologie van gemeente Deventer door team Geo-informatie. Februari 2024

Belangrijkste kaartlagen:

- Selectie van beleidsrelevante soorten uit de databank van de NDFF
- Omgevingsplan
- Kaarten op basis van landelijke regelgeving omtrent natuur

HOOFDSTUK 3:

BIODIVERSITEIT IN DEVENTER

3.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe het landschap van Deventer zich door de eeuwen heen heeft ontwikkeld en welke soorten flora en fauna hier van nature voorkomen. We verkennen de verschillende natuurtypen in het gebied en de oorspronkelijke planten en dieren die hier van oudsher thuishoren. Om de biodiversiteit in Deventer te verbeteren, is het essentieel om te begrijpen welke soorten van nature in dit gebied voorkomen, wat de (a)biotische* omstandigheden zijn, en hoe deze zijn ontstaan. Denk hierbij aan de bodemstructuur, waterhuishouding en de bijbehorende landschapstypen. Deze kennis is noodzakelijk om te bepalen welke natuurambities haalbaar zijn in Deventer. Ook wordt in dit hoofdstuk (paragraaf 3.4) de Basiskaart Natuur Deventer (pagina 45) geïntroduceerd die de huidige waardevolle natuur laat zien.

Het landschap van Deventer, gelegen in het IJsseldal en het Sallandse dekzandgebied, werd oorspronkelijk sterk beïnvloed door natuurlijke processen zoals overstromingen en sedimentafzetting. Met de aanleg van dijken, polders en andere waterwerken is

deze natuurlijke dynamiek echter sterk veranderd. Tegenwoordig beheren wij mensen de waterstanden, wat de biodiversiteit in het gebied aanzienlijk heeft beïnvloed. Het is belangrijk om te begrijpen hoe de biodiversiteit was voordat deze ingrepen werden uitgevoerd. Dit inzicht helpt ons te identificeren welke soorten van nature in Deventer thuishoren en wat hun rol is in het behoud en de verbetering van onze leefomgeving.

In Nederland komen ruim 2300 soorten vaatplanten in het wild voor, waarvan ongeveer 1450 inheems zijn. Uit waarnemingen blijkt dat er circa 1800 soorten binnen de gemeente Deventer voorkomen, inclusief verwilderde en van elders aangevoerde planten, bastaarden en ondersoorten. Vaatplanten zijn de best onderzochte soortgroep in Deventer. Veel inheemse planten worden in hun voortbestaan bedreigd door vernietiging, verzuring, verdroging of vermesting (bron: Ode aan de flora van Deventer, 2022). Dit benadrukt het belang van gerichte maatregelen om deze soorten te beschermen en hun leefgebieden te herstellen en te versterken.

*Biotisch = Alles in een ecosysteem waar leven in zit of heeft gezeten
Abiotisch = Alles in een ecosysteem waar nooit leven in heeft gezeten

Figuur 3-1: Grote bonte specht

Legenda

Landschapstypen Deventer

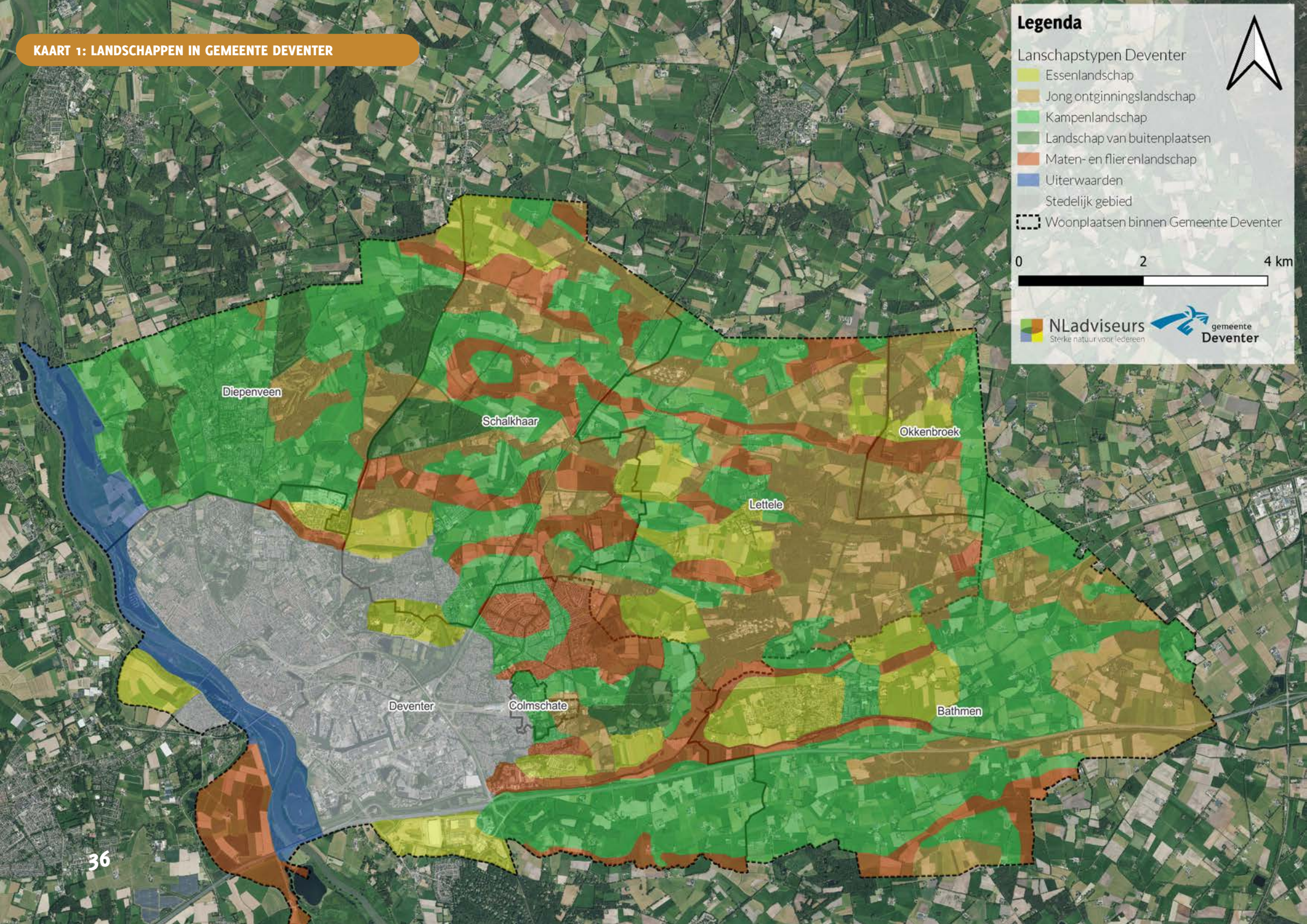
- Essenlandschap
- Jong ontginningslandschap
- Kampenlandschap
- Landschap van buitenplaatsen
- Maten- en flierenlandschap
- Uiterwaarden
- Stedelijk gebied
- Woonplaatsen binnen Gemeente Deventer

0 2 4 km

NLadviseurs
Sterke natuur voor iedereen

gemeente Deventer

3.2 LANDSCHAPPEN EN NATUURAMBASSADEURSSOORTEN

Het Deventer landschap wordt gekenmerkt door afwisseling en de rijke historie. Van hoog naar laag is er een mooie gradiënt te zien door het landschap heen. Van de hooggelegen dekzandgronden naar de lagergelegen riviergronden. De aanwezige landschappen verschillen van elkaar qua opbouw van de bodem, geologie, geomorfologie, hydrologie, dynamiek en cultuurhistorisch ontginning en huidige gebruik. Deze landschapstypen staan niet los van elkaar, maar zijn met elkaar verbonden. Onder andere door de Schipbeek, Dortherbeek en andere watergangen die Deventer rijk is. Dit zijn de haarvaten van het landschap en wateren af op de IJssel. Deze laaglandrivier stroomt door Deventer als een kloppende ader en is één van de redenen geweest dat Deventer zo vroeg al als nederzetting en later als Hanzestad werd gebruikt.

Op basis van de verschillen in abiotiek, flora en fauna en menselijk gebruik is er een onderscheid gemaakt in zeven verschillende landschapstypen. Hiervoor is de landschapsindeling gebruikt die is gemaakt door de provincie Overijssel (Geoportaal

Overijssel, z.d.). Op kaart 1 staan deze verschillende landschapstypen weergegeven. Ieder landschapstypen heeft tenminste twee natuurambassadeurssoorten toegewezen gekregen (de vetgedrukte soorten in de tekst). Het verbeteren van de habitat van deze soorten zou een verbetering van het landschap betekenen waar veel andere soorten op meeliften. Vaak kunnen relatief kleine ingrepen al een grote invloed hebben op deze relatief algemene soorten, zoals het terugbrengen van een haag in het landelijk gebied. Bijlage 3 geeft een overzicht van alle landschapstypen, bijbehorende elementen en natuurambassadeurssoorten. De bijlage biedt handvatten voor landschappelijke inrichting sturend op natuurambassadeurssoorten.

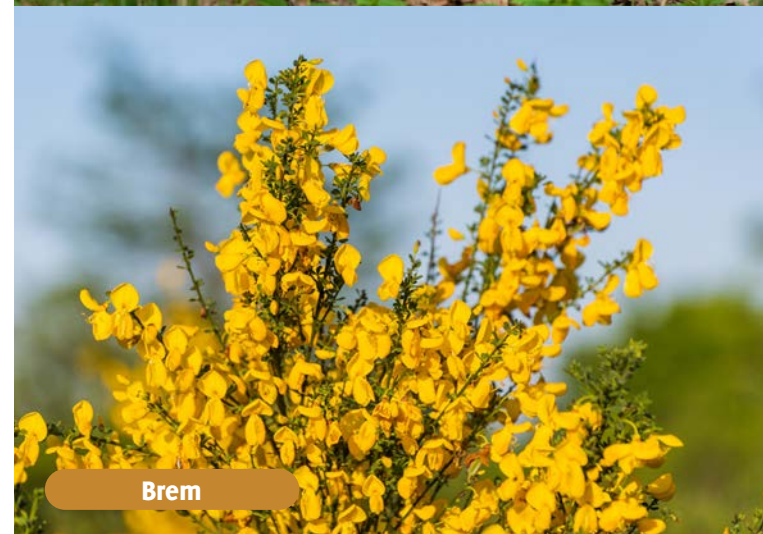
3.2.1 DE HOGE ZANDGRONDEN

ESSENLANDSCHAP

Het dekzandlandschap is gevormd in de laatste ijstijd, toen poolwinden dekzandruggen en laagtes gevormd hebben. Deze zandgronden zijn al in de middeleeuwen in gebruik genomen door de mens. Hier zijn de esdorpen ontstaan. De esdorpen liggen vaak aan de rand van bolvormige akkers (essen of enken). Deze zijn onderdeel van het vroegere potstalsysteem,

Das

Brem

Kamsalamander

Gevlekte rietorchis

Kleine ijsvogelvinder

Kruipend moerasscherm

waarvan ook de woeste gronden, of heidevelden, onderdeel uitmaakten. Hier konden de schapen grazen. De mest van de schapen werd in de potstallen verzameld en samen met gestoken heideplaggen over de akkers verspreid. Hierdoor ontstonden rijke minerale gronden om graan op te verbouwen. Kenmerkend voor het Essenlandschap zijn de grote bolvormige essen langs de dorpen, zoals de Lettelarenk, Ortelerenk, Linderenk langs de Soestwetering en de Essenerenk langs de Schipbeek. Ook het oude Hoevelandschap wordt hier tot het Essenlandschap gerekend. Tegen Deventer aan ligt natuurgebied Douwelerkolk. Aan de noordzijde is hier ook het Essenlandschap waar te nemen op de Rielerenk, waar grote akkers aanwezig zijn rondom het Deventer Ziekenhuis. Deze akkers zijn al in de middeleeuwen aangelegd om de groeiende stad Deventer van landbouwproducten te voorzien. Het beeld wordt van oorsprong bepaald door het kleinschalige karakter met houtwallen, singels, hagen en kronkelende wegen, met zandige bermen. In de houtwallen en bermen komen nog soorten voor die vroeger op de heide voorkwamen zoals de **gewone brem**. De kleinschalige structuur met natuurlijke perceelsgrenzen zorgt voor een

lappendeken, welke we coulissen noemen. Dit coulissenlandschap is kenmerkend voor oost- en noordoost Nederland. In Deventer zijn hiervan enkel nog fragmenten te zien. De **das** is als echte cultuurvolger een belangrijke diersoort die hoort bij dit traditionele landschap. De soort gedijt bij verbinding en structuur. De akkers staan van oorsprong vol met akkerkruiden zoals korenbloem, bolderik of klapproos. Dit is nog te zien in de akkers van het Stadsland, aan de westzijde van de IJssel. In de meeste akkers zijn ze ondertussen verdwenen, maar met ecologisch beheer in akkerranden kunnen deze soorten toch hun plek in het landschap behouden.

MATEN- EN FLIERENLANDSCHAP

De lagergelegen beekdalgronden werden gebruikt als hooilanden of weilanden en waren onlosmakelijk verbonden met de esdorpen. In Overijssel zijn de beekdalen ontgonnen als Maten- en flierenlandschap. Dit kleinschalige landschap wordt gekenmerkt door houtwallen of coulissen van hakhoutstoven, natte broekbosjes en vloeivelden. Typisch voor het Maten- en flierenlandschap zijn de hakhoutsingels die zijn aangeplant als perceelsgrenzen, die hierbij een soort

kamertjes vormden (Provincie Overijssel, 2016). Een belangrijke soort van de natte beekdalen is de **kamsalamander**. Ook op de landgoederen in Deventer is dit een belangrijke soort. Ze leven in visvrije poelen, vijvers en andere stilstaande wateren. In de beekdalen komt vaak mineraalrijk grondwater aan het oppervlak. Deze kwelstromen zijn van grote invloed op de planten die hier voor kunnen komen, zoals de waterviolier en holpijp.

Deze kwelindicatorsoorten groeien in de grote watergangen van de Soestwetering, Zandwetering, Spildijkswaterleiding, Oude Schipbeek en de beken, Dortherbeek en de Schipbeek. Ook in kleine watergangen zoals de Letterleide, Borgerlerleide, Averlosche leide of de sloten en watergangen van De Bannink, Kieftenbelt en de Pieriksmars. In de oever en de beemden (beekgraslanden) is deze kwel eveneens van invloed.

Hier dienden de beekoverstromingen voor aanvoer van voedingstoffen. Dit is het thuis van de natte hooilanden (dotterbloemhooiland of het zeldzame blauwgrasland) waarbij de dotterbloem in het voorjaar opvalt vanwege de grote gele bloemen. Dit zien we in 't Oostermaet, het Graveland, de Gooiermars, De Slenk, langs de Dortherbeek (Hanninkbrug), in

het Wechelermars en langs de Zandwetering. In de vroege zomer kleuren deze hooilanden paars met de **gevlekte rietorchis**. Deze bijzondere soort komt ook voor in slootkanten in het stedelijk gebied. Ook het **kruipend moerasscherm** en de **kleine ijsvogelvinder** zijn soorten die bij dit landschapstype passen en als natuurambassadeurssoorten zijn aangewezen.

HET KAMPENLANDSCHAP

In het oude zandlandschap zijn ook individuele boeren gesetteld. Hier ontstonden geen grote essen, maar kleine huiskampen. Het Kampenlandschap lijkt qua kleinschalige structuur, met heggen en houtwallen, op het Essenlandschap. De verkaveling is echter veel kleinschaliger, met blokvormige akkers tussen de bebouwing. De kamp is van oorsprong omgeven door een heg of houtwal. Op het boerenerf waren soms hoogstamboomgaarden die waren omgeven door een haag. Voor de **meidoornzandbij** zijn deze hoog opgaande bloeiende struiken en bomen, zoals de meidoorn en esdoorn van belang, evenals open zandige plekken waar de eitjes kunnen worden afgezet. Ook voor de **geelgors** is deze structuur van belang. In ongebruikte 'overhoekjes' en langs de zandwegen zijn nog altijd bloemrijke graslanden

Meidoornzandbij

Beemdtkroon

Geelgors

Bruin blauwtje

Grasklokje

te vinden met bijzondere soorten zoals de felrode steenanjer. In de buurt van de rivier vinden we ook de beschermde **beemdkroon**, een echte insectenplant. Door schaalvergroting, vermesting en “opruimwoede”, is er echter nog maar weinig ruimte voor deze kenmerkende flora.

Het buitengebied van Deventer bestaat voor een groot deel uit het Kampenlandschap, maar is op de meeste plaatsen vrij onherkenbaar. Kerngebieden die horen bij dit landschapstype zijn Bufferzone Bedrijvenpark A1, Landgoed en Golfbaan De Hoek bij de Schoolderbrug, Flierweide en Oude Molen. In het Kampenlandschap vinden we ook nog eeuwenoude bosstukken langs de Oude Schipbeek bij de Oudendijk en de Oerbosdijk (beuken-eikenbos)

JONG ONTGINNINGSLANDSCHAP

Bij de eerste ontginningen van de hoge zandgronden werden de meest geschikte plaatsen gekozen waar voldoende voeding in de bodem aanwezig was en het niet te nat of droog was. Hierbij werden de minder aantrekkelijke gebieden in gebruik genomen voor beweiding met schapen. Dit zijn van oorsprong de woeste gronden, met droge of natte heide. Door de

schapenbegrazing binnen het potstalsysteem en het steken van plaggen, werden de bodems steeds armer en zuurder. Pas vanaf halverwege de 19e eeuw werd het mogelijk om deze gronden te ontginnen, mede door ontwikkeling van machines en kunstmest. Vandaar dat dit het jong ontginningslandschap wordt genoemd. De verkaveling is blokvormig en rationeel gebeurd, wat resulteert in een strak en open landschap met rechte lijnen. De grote agrarische percelen zijn in gebruik als akker of weiland, met veel structuur en overblijvende kruiden en ruigte is dit ideaal voor de **patrijs**.

Ongeschikte gronden voor landbouw werden veelal beplant met (naald)bos. Grote bosgebieden (voornamelijk droog berken-eikenbos) vinden we nog in het Elferinkbos, Klein Kiekenbelt, Traasterbosch, Militair oefenterrein De Bannink, Het Gooierveld, De Slenk, 't Oostermaet, Het Kolkbos en Het Tjoenerhof. In het Elferinkbos zijn tevens nog jeneverbessen aanwezig. In de natte gebieden zoals Bathmense broek en Linderveld vinden we elzenbroekbossen. In beschermde natuurgebieden vinden we nog bijzondere graslanden en heides zoals die van oorsprong voorkomen op de arme zandgronden. Deze

worden vaak aangeduid met namen die eindigen op -veld (heide) of -mars (nat grasland). Droge schrale graslanden vinden we op het Wechelerveld, Gooierveld of De Lettelerheide. Ook vinden we nog natte schrale graslanden in de bufferzone Graveland, Gooiermars en De Slenk.

Buiten de beschermde natuurgebieden vinden de bijzondere planten enkel nog een toevluchtsoord in schrale en bloemrijke bermen en overhoekjes. Dit zijn planten zoals muizenoor of struikheide en het lieflijke, blauwkeurige **grasklokje**. Op nattere bermgreppels zie je nog soorten van de natte schraallanden. In deze bermen kunnen vlinders en bijen voorkomen die passen bij de voedselarme omstandigheden. Zo ook het sierlijke **bruin blauwtje**. Voor deze vlinder zijn algemene nectarplanten van belang zoals boerenwormkruid en duizendblad. Ooievaarsbekken worden gebruikt als waardplant, hier worden de eitjes op afgezet. Deze flora komen oorspronkelijk ook in de graslanden voor.

LANDSCHAP VAN DE BUITENPLAATSEN

Deventer kent vele landgoederen, landschapstuinen en buitenplaatsen. Deze zijn verspreid over de landschapstypen te

vinden. Zo heb je in het rivierengebied het landgoed Keizersrande (buitendijks) en Rande (binnendijks) waar veel ruimte is voor de natuur. In de uiterwaarden heeft de rivier vrij spel, maar is er ook ruimte voor agrarisch gebruik in de vorm van een natuurderij waarbij buffels worden gehouden. Binnendijks is een bosrijke buitenplaats met grote waterpartijen, ideaal gebied voor de **laatvlieger**. Hier vindt je bossen met wilgen en populieren. Ook zitten hier veel reeën. Buitenplaats de Hoek en Landgoed 't Oostermaet en De Kranenkamp liggen hogerop. 't Oostermaet heeft grote boskernen met landbouwpercelen eromheen, terwijl Kranenkamp meer een Engelse landschapstijl kent, met exotische boom- en plantsoorten.

Wat het Landschap van de Buitenplaatsen gemeen heeft, is dat er een grote afwisseling is en bossen vaak lang bewaard zijn gebleven, door de oude bomen is dit ideaal habitat voor de **boommarter**. Doordat er vaak weinig geoogst is, is er nog een relatief gezonde bodem in deze bossen. In het verleden zijn op landgoederen veel bolgewassen aangeplant, welke ondertussen verwilderd zijn. Dit zijn voorjaarsbloeiers zoals narcissen, hyacinthen, holwortel en vingerhelmbloem.

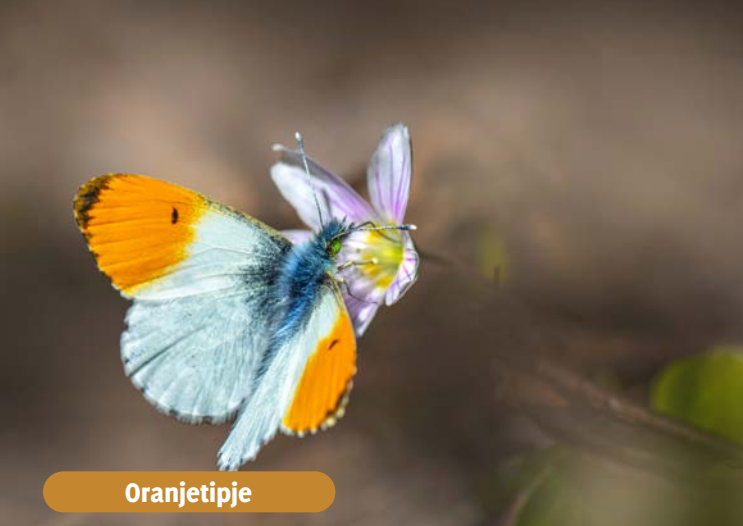
Boommarter

Gewone vogelmelk

Laatvlieger

Oranjetipje

Weidegeelster

Deze stinsenplanten bloeien voordat de bomen in blad staan, zodat ze optimaal zonlicht kunnen vangen. Dit zien we bijvoorbeeld op landgoed De Bannink. Hier groeien eiken-beukenbossen waar ook het bijzondere dalkruid groeit. In het Rijsterborgherpark wordt je in de late winter begroet door het grote sneeuwroem als eerste bloeiende plant.

Een bijzonder opvallende soort is de **gewone vogelmelk**, welke typisch is voor bossen op een wat rijkere bosbodem. De stervormige witte bloemen vallen erg op tijdens de bloei in mei. In de open weides met wat rijkere grond bloeit in het voorjaar ook de pinksterbloem, een kruisbloem. Boven deze weides zie je dan massaal **oranjetipjes** vliegen. Samen met het look zonder look, wat in de bosmantel groeit, is de pinksterbloem een waardplant van het mooie oranjetipje, die vliegt rond koningsdag.

3.2.2 HET RIVIERENGEBIED

UITERWAARDENLANDSCHAP

In het rivierengebied is het landschap bepaald door de rivier. Buitendijks kan de IJssel buiten haar oevers treden op de momenten dat er veel water wordt afgevoerd richting het IJsselmeer. Kenmerkend zijn hier de wisselende waterstanden en het ontstane reliëf

door rivierafzettingen of stuifzand. Langs de rivier stroomt het water snel en worden de zwaardere deeltjes zand afgezet. Hierdoor zijn de oeverwallen gevormd. Op deze oeverwallen komen van oorsprong de stroomdalgraslanden voor met kalkminnende plantensoorten. Een bijzonder voorbeeld van een stroomdalplant is de **weidegeelster**. Deze is voor de natuurlijke verspreiding afhankelijk van de rivier. De bollen worden bij hoog water meegenomen en verplaatsen zich zo door het rivierengebied. De belangrijkste plekken met weidegeelster in Deventer zijn het Worpplantsoen en het Rijsterborgherpark. Laatsgenoemde park staat overigens niet onder invloed van de rivierdynamiek. De weidegeelster is daar hoogstwaarschijnlijk aangeplant.

Verder van de hoofdgeul van de rivier gelegen, stroomt het water steeds langzamer waardoor ook lichtere deeltjes naar de bodem zakken. Deze lutumdeeltjes vormen de kleigronden. Op deze voedselrijkere gronden vinden we ruigtevegetaties of ooibossen. Ook vinden we hier slikkige rivieroevers met typische planten zoals grote kattenstaart, riviervandzaad en rivierkruiskruid. De vegetatie is er wat hoger en door de begrazing ontstaat er een mozaïekstructuur.

Het uiterwaardenlandschap van Deventer worden gekenmerkt door een open karakter met veel ruimte voor water in de nevengeulen en strangen. Het stadspark Worpplantsoen ligt tevens in de uiterwaarden. Dit is het oudste stadspark van Nederland. Het Worpplantsoen wordt tevens gekenmerkt door de vele stinsenplanten die er groeien en de oude eiken- en beukenbomen die er staan. Oude bomen vertonen vaak holtes of spleten en zijn daarmee een toevluchtsoord voor vleermuizen en holtebroedende vogels zoals boomklevers of spechten.

De nevengeulen en strangen van de rivier bieden belangrijk habitat voor vele watergebonden soorten. Om de IJssel meer ruimte te geven en tegelijkertijd natuur te ontwikkelen zijn veel gebieden in de uiterwaarden opnieuw ingericht. Dit zijn gebieden zoals De Ossenwaard, De Worp, De Keizers- en Stobbenwaarden en De Bolwerksplas. Later zijn ook de Teugse Kolk en Veenoordkolk heringericht. De bever is een belangrijke soort van de uiterwaarden die enorm geprofiteerd heeft van de ontwikkelingen in de uiterwaarden, verbeterde waterkwaliteit en toename van ooibos.

In de uiterwaarden vinden we veel diversiteit in de vegetatie, zoals ruigte, slikkige rivieroeveren en struweel van meidoorn of sleedoorn. Deze afwisseling in vegetatiestructuur is belangrijk voor veel aanwezige vogels, zoals de **grasmus**. In het voorjaar kun je deze vogels makkelijk waarnemen wanneer ze opvliegen vanaf hun uitkijkplaats in het struweel. Ze hebben een typische vlucht en zang, waardoor ze makkelijk herkenbaar zijn. Een zeer bijzondere en zeldzame roofvogel is de **rode wouw**. Deze sierlijke aaseter is herkenbaar aan zijn V-vormige staart. Hij is afhankelijk van kleinschalige landschappen waarin op extensieve wijze wordt geboerd, zoals in uiterwaarden of op de hoge zandgronden. De laatste jaren maakt de rode wouw een comeback in Nederland. Ook in de buurt van Deventer is de soort waargenomen en is er zelfs een broedgeval geweest.

Door het verschil in grondsoorten, rivierdynamiek en de begrazing met grote grazers kunnen soms ook zeer kruidenrijke graslanden ontstaan. Dit is goed te zien in gebieden als de Randerwaarden en bij Rande. Restanten van het glanshaverhooiland vinden we nog op de rivierdijken, zoals de IJsseldijk bij Rande, met gele morgenster, groot streepzaad en wilde centaurie.

Grasmus

Gewone dwergvleermuis

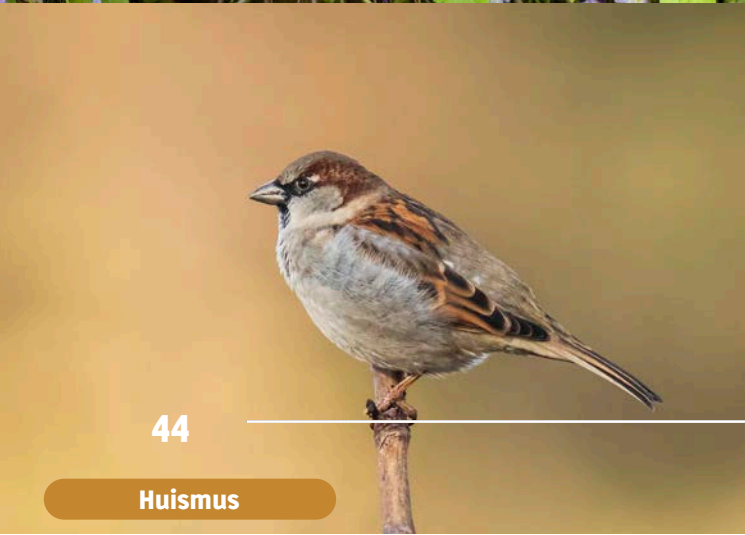
Gierzwaluw

Boomhommel

Muurleeuwenbekje

44

Huismus

Door de grote natuurlijke waarde, de verschillende biotopen, de cultuurhistorie en de toegankelijkheid hebben de uiterwaarden een hoge mate van beleefbaarheid voor bewoners en bezoekers. Het is noodzakelijk deze waarden te behouden en waar mogelijk te versterken.

Door te focussen op verbinding middels groenblauwe structuur versterk je de IJssel en uiterwaarden als kloppende ader van het Deventer landschap.

3.2.3 STEDEN EN DORPEN

STEDELIJKGEBIED

De stad vormt een compleet eigen biotoop met eigen karakteristieke plant- en diersoorten. Je beseft het mogelijk niet, maar zelfs in de kleinste hoekjes en op de meest gekke plekken kunnen planten groeien. Denk maar aan stoeplantjes met bijzondere namen, zoals gehoornde klaverzuring of klein streepzaad, die opkomen tussen de stoeptegels of die groeien in een dakgoot met achterstallig onderhoud. Ook veel diersoorten voelen zich thuis in de stad, graafwespen maken holletjes in zacht cement van oudere huizen, **egels** vinden schuilplekken onder een hoop bladafval. Zelfs onze woonhuizen delen we met wilde fauna. Kolonies van **huismussen** of **gierzwaluwen**

nestelen onder de dakpannen. En de gewone **dwergvleermuis** komt via een opening in de gevel de spouwmuur binnen, waar hij overdag warm en droog zit. Kortom een zeer divers en bijzonder ecosysteem.

De potentie voor natuur wordt hier in grotere mate bepaald door de structuur en hoeveelheid aan menselijke structuren zoals huizen, (kantoor)gebouwen en wegen.

De relatie tussen deze verharde elementen met het groen (tuinen, stadsparken, bermen en oevers) en het blauw (sloten, kanalen, plassen en poelen) speelt hierbij een grote rol. Ten slotte bepaalt de ligging ten opzichte van natuur- of landbouwgebieden (en de verbinding) de aanwezigheid van soorten.

Het stedelijk gebied van Deventer is zeer divers qua oorsprong, structuur en ouderdom. In de stadskern zijn de oude stadsmuren zijn veelal begroeid met muurplanten die we van oorsprong in de Europese berggebieden vinden. Dit zijn tongvaren, **muurbloem**, **klein glaskruid**, gele helmbloem en **muurleeuwenbek**. In de stadskernen vinden we tevens veel oude laanbomen, zoals lindes. In de boomholtes nestelen **boomhommels**. In de bloeiende

bermen, geveltuintjes en bloeiende lanen vinden zij voldoende nectar.

In woonwijken, op haven- en bedrijventerreinen is veel ruimte voor groene en blauwe elementen, zoals bosjes, hagen, wadi's. Ook liggen hier grote kansen op de daken van gebouwen en gevelbeplanting. Deze ontwikkelingen dragen tevens bij aan klimaatadaptatieopgaven.

3.3 NATUURAMBASSADEURSSOORTEN

Richtinggevend voor een succesvol ecologiebeleid in Deventer is de aandacht voor de zogeheten natuurambassadeurssoorten. Natuurambassadeurssoorten zijn soorten waar we bij alle plannen voor inrichting – ook al gaat het alleen om de aanvraag van een vergunning voor een verbouwing van een woning – de aandacht op richten. Voor communicatie en educatie zetten de ambassadeurs de toon. In de complexe ecologie komen duizenden soorten voor en het is onrealistisch om van alle betrokkenen te verwachten hier kennis over te hebben. Maar deze ambassadeurs kan iedereen kennen. Deze soorten zijn in de voorgaande paragraaf reeds geïntroduceerd en worden hier herhaald per landschapstype:

- **Stedelijk gebied:** boomhommel, huismus, muurleeuwenbekje, klein glaskruid, gierzwaluw, muurbloem, gewone dwerg vleermuis, egel
- **Jong ontginningslandschap:** bruin blauwtje, grasklokje, patrijs
- **Uiterwaardenlandschap:** grasmus, weidegeelster, rode wouw
- **Buitenplaatsen:** gewone vogelmelk, oranjetipje, boommarter, laatvlieger
- **Maten- en flierenlandschap:** kamsalamander, gevlekte rietorchis, kruipend moerasscherm, kleine ijsvogelvinder
- **Essenlandschap:** das, gewone brem
- **Kampenlandschap:** meidoornzandbij, beemdkroon, geelgors

Muurbloem

Klein glaskruid

Egel

3.4 BASISKAART NATUUR DEVENTER

De Basiskaart Natuur van de gemeente Deventer is een kaart die inzicht biedt in de verspreiding van natuurwaarden binnen de gemeente. Binnen de gemeentegrenzen is gebiedsdekkend onderzoek gedaan naar de flora. Witte vlakken op de kaart zijn daarmee reëel.

Deze kaart is compleet data gedreven en vormt ook de basis voor de Ambitiekaart Natuur Deventer. Aan de hand van waarnemingen, sinds 1-1-2013, die in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) zijn opgenomen zijn de voor beleid relevante soorten weergegeven op de kaart. Per soort is een waardering is toegekend met een waarde van 0 t/m 5 op basis van:

5 : Beschermd via Habitatrichtlijn (EU-regelgeving) exclusief Vogelrichtlijn

4 : Omgevingswet Overig Overijssel* minus de vergunning vrije soorten en/of Rode Lijst-waardes “Niet meer in Nederland”, “Zeer ernstig bedreigd”, “Ernstig bedreigd”

3: Operationele lijst gemeente Deventer, inclusief muurflora

2: Soorten die via Overijsselse subsidies worden beschermd en die als gidssoort worden genoemd in de Basiskwaliteit Natuur Overijssel

1: Overijsselse indicatorsoorten, vergunningsvrije soorten Omgevingswet Overig Overijssel en Rode Lijst-soorten anders dan die onder 4

Daarnaast toont de kaart de locaties van Natura 2000-gebieden en gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Deze kaart is een belangrijk instrument voor de ruimtelijke planning en het natuurbeheer in de gemeente, met oog op het behoud van biodiversiteit en natuurbescherming.

Waarnemingen NDFF
(2014-2024)

- Zwaarste bescherming:
Habitatrichtlijnsoorten
- Beschermde soorten
- Soorten waar in Deventer rekening
mee gehouden wordt; lichte
bescherming
- Overrijsselse vertroetelsoorten
- Kwaliteitssorten die niet beschermd
zijn

Water

- Kaderrichtlijn water (KRW) - lijnen
(ref)
- Kaderrichtlijn water (KRW) - vlakken
(ref)

Natuur

- Leefgebied weidevogels
- Eeuwenoud bos
- Natura2000
- Natuurnetwerk Nederland
- Bestemmingsplan Natuur & Bos
- Particulier eigendom natuur

Kaart opgemaakt voor team Ecologie van gemeente Deventer door
team Geo-informatie. December 2024
Belangrijkste kaartlagen:
- Selectie van beleidsrelevante soorten uit de databank van de NDFF
- Omgevingsplan
- Kaarten op basis van landelijke regelgeving omtrent natuur

Laatste update data: 13 maart '25

Aantal waarnemingen (van 2014 t/m 2024) in NDFF van beleidsrelevante soorten : 48.687

HOOFDSTUK 4:

WETGEVING EN BELEID

4.1 INLEIDING

Het handelen op het gebied van ecologie en biodiversiteit is onderhevig aan wet- en regelgeving. Nationale en provinciale wet- en regelgeving en regionaal beleid zijn weergegeven in de tabel hieronder. Daarnaast zijn er vanuit het beleid verschillende ambities opgesteld waar het Biodiversiteitsplan rekening mee houdt. Uit Deventers beleid spreekt een behoefte om de natuur te versterken. Zo hebben biodiversiteit en groen een prominente plaats in de Omgevingsvisie van de gemeente. Ook is de gemeente voortvarend aan de slag met een Soortenmanagementplan. Hieronder lees je meer over het wettelijk- en beleidskader.

4.2 HUIDIG GEMEENTELIJK BELEID

Dit biodiversiteitsplan bouwt voort op de Werkwijze voor beleid en uitvoering van de Ecologie in Deventer (2013). Deze werkwijze is destijds tot stand gekomen in co-creatie met groene groepen. Het gaat over behoud en beheer van groen en over ambassadeurssoorten die belangrijk zijn bij ruimtelijke inrichting en communicatie over ecologiebeleid.

De zaken die nog steeds relevant zijn hebben ook in dit plan een plek gekregen. Zo is in bijlage 1 de soortenlijst met waardevolle plantensoorten opgenomen.

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN

Biodiversiteit en de Sustainable Development Goals (SDG's): sinds 2016 streeft gemeente Deventer de 17 internationale duurzaamheidsdoelstellingen na. In Deventer4GlobalGoals zijn bedrijven, onderwijs, de creatieve sector, ngo's en gemeente verenigd. Zij werken samen aan kansen voor duurzaamheid én economische groei. Een van deze SDG's gaat over leven op het land. Het doel is ecosystemen en bossen te beschermen en herstellen, landerosie en bodemaantasting terug te draaien en biodiversiteitsverlies te stoppen.

Biodiversiteit in stedelijk en landelijk gebied
In de Omgevingsvisie Deventer 2019 beschrijft de gemeente hoe idealiter Deventer in de toekomst eruit ziet. Biodiversiteit en groen nemen hier een prominente plaats in. Concreet staat in de visie dat:

- Meer wisselwerking tussen stad en platteland wenselijk is;
- Ingezet moet worden op het versterken en verbinden door lanen, groen- en waterstructuren;
- Streekeigen soorten worden aangeplant om de biodiversiteit te verhogen;
- Deventer streeft naar een vitaal landelijk en stedelijk gebied met een hoge gebruiks- en

belevingswaarde;

- Ruimte voor natuur, landbouw, de energietransitie en recreatie wordt gemaakt;
- Specifieke Deventer natuur en landschappelijke kwaliteiten blijven behouden en worden versterkt;
- De Natura 2000-gebieden en de NNN worden ingezet als robuuste ruimtelijke aanknopingspunten voor de verdere ontwikkeling van een groen. Dit verbindt onder meer de parken en het groen in de stad en daarbuiten;
- In openbaar groen meer ruimte voor natuurwaarden komt.

De inzet op biodiversiteit in zowel stedelijk als landelijk gebied komt ook naar voren in het coalitieakkoord *Dichtbij, betrokken & bevlogen*. Daarnaast wordt er een koppeling gemaakt met vergroenen vanuit klimaatadaptatie en het ecologisch inrichten en beheren van openbaar groen.

Nationale en provinciale wet- en regelgeving en regionaal beleid	
Vogel- en habitatrichtlijnen	De belangrijkste wetgeving op het gebied van biodiversiteit zijn de vogel- en habitatrichtlijnen. Hierin staan regels met betrekking tot het niet schaden van in het wild levende soorten en hun leefgebied. Via de habitatrichtlijn zijn er speciale beschermingszones aangewezen.
Kaderrichtlijn water	Europese regels met betrekking tot waterkwaliteit. Zonder voldoende, school water is er geen leven mogelijk. Andersom kan de natuur ook bijdragen aan een goede waterkwaliteit.
Omgevingswet	Integratie van diverse wetten op het gebied van ruimtelijke ordening en natuur. Hieronder zijn ook de Europese vogel- en habitatrichtlijnen in opgenomen, inclusief de bescherming van Natura 2000. Ook zijn er instructieregels in de Omgevingswet opgenomen die provincies verplichten tot de aanwijzing en bescherming van Natuurnetwerk Nederland-gebieden.
Natuurpact	In het natuurpact zijn de ambities op hoofdlijnen voor de ontwikkeling en het beheer van de natuur in Nederland vastgelegd. Een robuust Natuurnetwerk Nederland, soortenbescherming, natuur buiten het NNN en agrarische natuur en raakvlakken met water en economie,
Natuurherstelwet	Heeft tot doel de biodiversiteit in Europa te herstellen en te beschermen. De Natuurherstelwet bevat bindende doelstellingen voor specifieke habitats en soorten, waaronder het verbeteren van biodiversiteit in bossen, stedelijke gebieden, landbouwgebieden en mariene ecosystemen. De natuurherstelwet geldt ook specifiek voor bestuivende insecten en rivierconnectiviteit. Herstel van stedelijke ecosystemen: Geen nettoverlies aan groene stedelijke ruimten en boomkroonbedekking tegen 2030 en een positieve trend creëren tot de toestand “bevredigend” is. Toename van stedelijke groene ruimte, groene daken en groene gevels.
Programma Natuur	Het programma Natuur van het ministerie van LNV richt zich op samenwerking en een gebiedsaanpak om natuurherstel te realiseren.
Deltaprogramma	Het Rijk en diverse overheden werken hierin samen aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Nederland. Dit is niet alleen belangrijk voor de veiligheid en de leefbaarheid, ook de biodiversiteit is afhankelijk van klimaatadaptatie. Andersom is de leefomgeving veerkrachtiger met een hoge biodiversiteit. Al het leven is afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende zoetwater van een goede kwaliteit. In het biodiversiteitsplan is het water en bodem sturend principe van belang.
Omgevingsvisie Overijssel	De condities voor biodiversiteit zijn op orde. Dat is de overkoepelende ambitie van provincie Overijssel. Dit doel geldt ook buiten natuurgebieden en wordt gekoppeld aan het bodem- en watersysteem, aan landschapstypen en aan kenmerkende soorten. Hierbij wordt verwezen naar Basiskwaliteit natuur.
De Bossenstrategie	De Bossenstrategie en het landelijk Klimaatakkoord zijn uitwerkingen van de Europese bossenstrategie. Provincie Overijssel heeft als doel in 2030 1,1 miljoen bomen extra aan te planten. Bomen leggen CO2 vast, versterken de natuur en dragen bij aan biodiversiteitsherstel. Landelijk komt er 37.000 ha nieuw bos bij om invulling te geven aan de Bossenstrategie. De opgave uit de Bossenstrategie voor de Provincie Overijssel betreft 3.9000 ha nieuw bos. In de regio Deventer, Olst, Wijhe en Raalte gaat het om de realisatie van 400 ha nieuw bos (Visie landelijk gebied). De precieze opgave voor Deventer is nog niet bekend.
Voorontwerp Nota Ruimte	De Nota Ruimte spreekt van vergroening van steden en een natuurinclusieve en klimaatadaptieve leefomgeving. Het document benoemt keuzes en geeft richting aan grote opgaven die allemaal om ruimte vragen, zoals landbouw, natuur, woningbouw, economie en energiezuikerheid.

GROEN ONTWIKKELEN

Kansen uit Buiten is de Deventer invulling van de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO). De KGO is een regeling van de provincie Overijssel die eisen stelt aan ontwikkelingen in de groene omgeving. Hierin is de belangrijkste voorwaarden dat bij een ontwikkeling de ruimtelijke kwaliteit moet verbeteren. In de Omgevingsvisie wordt hier op voort gebouwd.

In de Omgevingsvisie staat Deventers streven om via de Groen Blauwe Hoofdstructuur (GBHS) groenstructuren in de stad te versterken en te laten aansluiten op het omringende landschap en groen in het landelijk gebied. Dit zorgt voor ecologische verbindingen die de biodiversiteit kunnen verhogen.

De *Checklist Natuurinclusief Bouwen* (NIB) van gemeente Deventer maakt het beleid nog concreter. Deventer hanteert een puntensysteem om bij het oprichten van bouwwerken en inrichting van de omgeving van gebouwen te zorgen dat de natuurwaarden er baat bij hebben. Natuurinclusief bouwen voor de biodiversiteit is ook opgenomen in de visie op hoger bouwen.

BOMEN EN MULTIFUNCTIONEEL GROEN

Hoewel het stamt uit 2007 is het groenbeleidsplan nog steeds actueel. Het schetst namelijk een raamwerk voor duurzaamheid met betrekking tot inrichting, beheer en gebruik van groen. Dit raamwerk is opgezet omwille van de destijds al veranderende maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de functies van het groen. De hoofddoelstelling ecologie is het behouden en versterken van de diversiteit in flora en fauna. Actualisatie van het groenbeleidsplan staat op de agenda.

Eén van de functies van groen is het tegengaan van hittestress en het voorkomen of verminderen van wateroverlast. Klimaatadaptatie is een belangrijk nieuw thema voor groen. Klimaatbestendig groenonderhoud en een bewuste, klimaatbestendige soortenkeuze bij de aanplant van nieuw groen zijn twee voorbeelden uit het klimaatadaptatieprogramma van Deventer.

Wanneer er gebruik wordt gemaakt van een diversiteit aan streekeigen soorten bij horizontale en verticale structuren, kan dit klimaatadaptief groen zijn en tevens een

bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Andersom draagt een hoge biodiversiteit bij aan een klimaatbestendige omgeving. Bomen zijn hierbij onmisbaar.

Het Bomenbeleidsplan 2021-2030 van de gemeente is gericht op het versterken van klimaat en biodiversiteit, het voorkomen van ziektes en plagen en communicatie met inwoners. Eén van de uitgangspunten uit dit beleid is het kiezen voor een variatie aan bomen in soort en leeftijd bij aanplant. Daarnaast heeft laanboomverjonging een eigen hoofdstuk.

UITVOERING EN SOORTENBESCHERMING

Deventer heeft het groenbeleid via verschillende trajecten geïmplementeerd. In het buitengebied geeft het Bermbeheerplan buitengebied hier invulling aan met maatregelen gericht op het verhogen van de biodiversiteit en het op natuurlijke wijze tegengaan van overlast van de eikenprocessierups.

Een ander spoor is het Soortmanagementplan (SMP). Het doel van dit SMP is het leefgebied van de beschermde soorten dusdanig te versterken, dat ondanks woningverduurzaming, populaties in een gunstige staat van instandhouding blijven en waar mogelijk kunnen groeien. Hiertoe worden belangrijke verblijfplaatsen én ecologische functies en structuren behouden en versterkt. Naast ambassadeurssoorten heeft gemeente Deventer ook aandachtsoorten die voornamelijk uit Rode Lijst-soorten bestaat. Het gaat om een *Aandachtssoortenlijst Flora* met 37 soorten en geslachten. Deze hebben dezelfde status als beschermde soorten op de terreinen van de gemeente. De lijst is geïmplementeerd in het Plan van Aanpak uit de Gedragscode Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen. De

Gedragscode soortbescherming van beschermde planten en dieren voor gemeenten van Stadswerk wordt door gemeente Deventer gebruikt voor bestendig beheer en onderhoud en voor ruimtelijke ontwikkeling. Medewerkers van het Groenbedrijf werken conform de gedragscode waardoor schade aan beschermde planten- en diersoorten voorkomen wordt en er geen provinciale vergunning hoeft te worden aangevraagd.

GEMEENTELIJKE WETGEVING

In één van de voorlopers van het omgevingsplan, de Verordening fysieke leefomgeving Deventer, staan regels om de fysieke leefomgeving te beschermen. De bescherming en het behoud van bomen wordt hier uitgebreid behandeld. Ook in de Algemene Plaatselijke Verordening staan er regels ter bescherming van de fysieke leefomgeving van Deventer. Hoofdstuk 4 is gewijd aan bescherming van het milieu en het natuurschoon en zorg voor het uiterlijk aanzien van de gemeente. De burgemeesterbevoegdheid voor noodkap van houtopstanden is hierin opgenomen.

4.2.1 TE ONTWIKKELEN/ACTUALISEREN BELEID

De ontwikkeling van wet- en regelgeving staat niet stil. Bij het opstellen van dit biodiversiteitsplan zijn er verschillende ontwikkelingen en actualisaties gepland van relevant beleid. Het gaat dan bijvoorbeeld om het groenbeleidsplan, de visie landelijk gebied en de Groen Blauwe Hoofdstructuur. Dit laatste document is bedoeld om natuur en water standaard een plek te geven bij projecten in de openbare ruimte. Indien goed toegepast zal dit beleid bijdragen aan de biodiversiteit door de aanleg van meer natuur en door het toevoegen van groene en blauwe verbindingen. Afstemming tussen deze verschillende beleidsplannen is essentieel om uitvoering hiervan mogelijk te maken.

4.3 EVALUATIE BESTAAND BELEID

4.3.1 OMGEVINGSVISIE

Tijdens het opstellen van dit biodiversiteitsplan wordt er gewerkt aan het opstellen van de geactualiseerde Omgevingsvisie. De ambities uit dit Biodiversiteitsplan maken onderdeel uit van het koersdocument omgevingsvisie (college B&W dd. 20 mei 2025) en vormen de bouwsteen natuur voor de Omgevingsvisie.

4.3.2 EVALUATIE WERKWIJZE ECOLOGIE

De evaluatie van het ecologiebeleid van Deventer toont aanzienlijke vooruitgang in het beschermen en versterken van biodiversiteit. Ondanks de behaalde successen blijven er punten voor verbetering en doorontwikkeling. Bijlage 3 geeft een extra toelichting op de evaluatie.

BEHAALDE RESULTATEN

Een van de grootste successen is de standaardisering van natuurinclusief bouwen sinds 2019. Bij nieuwbouw- en renovatieprojecten worden nu ecologische maatregelen getroffen, zoals het plaatsen van nestkasten voor huismussen en gierzwaluwen. Dit draagt bij aan het behoud van biodiversiteit in stedelijke gebieden. Soortgerichte maatregelen, zoals de aanleg van vleermuisverblijfplaatsen, voor de kamsalamander en dassentunnels, hebben geholpen bij het creëren van leefgebieden voor beschermde diersoorten. Deze initiatieven zijn cruciaal geweest voor natuurbehoud in gebieden met veel menselijke activiteit. Daarnaast is er een sterke samenwerking met vrijwilligersgroepen. Lezingen, excursies en andere educatieve activiteiten vergroten de

kennis en betrokkenheid van inwoners, wat bijdraagt aan de ecologische bewustwording in Deventer.

TE CONTINUEREN

Het is van belang om de samenwerking met groene vrijwilligers en groepen voort te zetten, gezien de waardevolle inzichten en bijdragen die deze groepen leveren. Ook het ecologisch beheer van gemeentelijke terreinen, zoals het gefaseerd maaien van bermen en het behoud van de overgebleven oude bomenlanen, moet worden voortgezet vanwege de positieve invloed op de biodiversiteit. De focus op natuurambassadeurssoorten, zoals de das, huismus en gierzwaluw, heeft effectief geholpen bij het behouden van biodiversiteit. Deze soorten moeten ook in de toekomst centraal blijven staan in het ecologiebeleid.

VERBETERPUNTEN

Een belangrijke uitdaging blijft de consistentie in de uitvoering van projecten, mede door de wisseling van projectmanagers en projectleiders. Het beter borgen van ecologische waarden en monitoring van dit proces kan hierin verbetering brengen.

Daarnaast vragen initiatieven zoals het bijenlint en de biodiversiteit op braakliggende terreinen om hernieuwde aandacht en onderhoud. Hier liggen kansen om de biodiversiteit te versterken door een betere afstemming en sturing.

Het verwezenlijken van de ecologische ambities van de gemeente vraagt om meer aandacht voor het borgen van dit thema binnen de projecten. Het toezien op het borgen van ecologie binnen projecten is momenteel onderdeel van de functie van de stadsecologen maar de capaciteit is onvoldoende om dit goed te waarborgen. Ondersteuning hierbij door extra capaciteit kan ervoor zorgen dat ecologie beter 'aan wordt gehaakt' en leidt ertoe dat ecologische maatregelen worden uitgevoerd.

Al met al heeft het beleid geleid tot succes, maar door aandacht te geven aan de verbeterpunten kan Deventer verder groeien als gemeente waar natuur en bebouwing in balans zijn.

HOOFDSTUK 5:

UITVOERINGSPROGRAMMA

5.1 INLEIDING

In de vorige hoofdstukken is op grote lijnen beschreven wat de gemeente Deventer in de komende jaren voor ogen heeft voor de biodiversiteit binnen haar grenzen. Dit hoofdstuk geeft een invulling aan hoe we de komende 5 jaar richting geven aan de doelstellingen, ambitie en wensbeeld.

De doelstellingen die in dit hoofdstuk worden omgezet naar maatregelen zijn generiek voor de gehele gemeente Deventer. Tijdens dagelijks onderhoud, projecten en ontwikkelingen moet er worden gekeken naar de landschapstypen en de daarbij behorende elementen, soorten en kansen. Bijlage 3 geeft handvatten over de natuurambassadeurssoorten in relatie tot de doelstellingen.

5.2 WAT DOEN WE AL

Participatie en bewustwording:

- Wandelingen tussen de bloemen rond Deventer (uit boek: *Ode aan de flora van Deventer*) De routes zijn via de applicatie van IVN. Zoek bij wandelroutes op Deventer en vindt de volledige beschrijving van de routes.
- Samenwerking met bewoners: De gemeente

werkt samen met bewoners en organisaties om biodiversiteit te bevorderen, bijvoorbeeld door het stimuleren van regenwaterafkoppeling en het aanleggen van groene daken en gevels. Naast een gemeentelijke stimulans is er ook de RIVUS-regeling die inzet op vergroening van tuinen door subsidie voor hagen ter vervanging van schuttingen.

- (Groene) bewoners initiatieven die ingediend worden door inwoners van de gemeente Deventer. Het soort initiatieven kunnen heel divers zijn, bijvoorbeeld het herinrichten van een straat, het vergroenen van een plein etc;
- Rood-voor-Rood Regeling: Dit beleid stimuleert eigenaren in het buitengebied om landschapsontsierende bebouwing te slopen in ruil voor nieuwbouwmogelijkheden, wat de ruimtelijke kwaliteit en biodiversiteit ten goede komt.
- Samenwerking met (groene) vrijwilligers. Er is een jaarlijkse fietstocht met groene vrijwilligers waarbij afwisselend de gemeente en de vrijwilligers op locatie projecten met elkaar bespreken, aan elkaar laten zien, en tevens met elkaar afstemmen wat goed gaat en wat nog beter kan. Ook

zijn er samenwerkingen met bijvoorbeeld de amfibieën werkgroep (paddentrek) en de vrijwilligers van de groene knoop die o.a. onderhoudswerkzaamheden in de Rielerenk-Douwelerkolk verrichten.

Ecologisch Beheer:

- Ecologisch Bermbeheer: De gemeente Deventer beheert ongeveer 1000 hectare aan groen in de openbare ruimte, waarvan 300 hectare ecologisch wordt beheerd volgens het bermbeheerplan. Dit draagt bij aan de biodiversiteit door natuurlijke habitats te ondersteunen.
- Begrazing: Specifieke terreinen in Deventer worden begraasd, wat de biodiversiteit bevordert door natuurlijke vegetatiecycli te ondersteunen.

Natuurinclusief bouwen en Groene hoofdstructuur:

- Natuurinclusief bouwen: De gemeente stelt de integratie van natuur in nieuwbouwprojecten verplicht, waarbij rekening wordt gehouden met lokale flora en fauna. Denk dan aan ingebouwde nestkasten, groene daken en gevels, aanplant van streekeigen beplanting en egelpasseerbare kavelgrenzen.

- Groene hoofdstructuur: Deventer heeft een netwerk van verbonden groengebieden die belangrijk zijn voor de biodiversiteit, doordat ze verschillende habitats en soorten met elkaar verbinden.

Biodiverse bedrijventerreinen

- Middels het project Toekomstbestendige Bedrijventerreinen (TBBT) stimuleert de gemeente de biodiversiteit op bedrijventerreinen. Hierin werken de ondernemers samen met de gemeente zodat de buitenruimte op deze terreinen een positieve bijdrage levert aan het vergroten van de biodiversiteit.

Bescherming en herstel:

- Bescherming van de das: Specifieke maatregelen zoals dassenrasters en pijpen zijn geïnstalleerd om de dassenpopulatie in Deventer te beschermen.
- Herintroductie van de muurbloem: De muurbloem is met succes opnieuw geïntroduceerd op de stadsmuren van Deventer, als onderdeel van het herstel van biodiversiteit in stedelijke gebieden. In 2024 is er een fout gemaakt, hier zijn muurbloemen op de stadsmuur bij Mimik verwijderd. Dit is geëvalueerd, processen

zijn verbeterd en er wordt samen met KNNV Deventer aan herstel gewerkt.

- Soortenmanagementplan (SMP): Het Soortenmanagementplan (SMP) om de bescherming van specifieke, kwetsbare soorten te waarborgen en te voldoen aan de Omgevingswet is gereed. Dit plan dient als kader voor het integreren van natuurbelangen in ruimtelijke ontwikkelingen en draagt bij aan de biodiversiteit door de leefomstandigheden van beschermde soorten te verbeteren.
- Via de stichting Kostbaar Salland en stichting Salland Loont faciliteert en cofinancieert de gemeente initiatieven voor aanleg, beheer en onderhoud van landschapselementen.

Klimaatadaptatie en groene initiatieven:

- Klimaatadaptatie: Groene maatregelen, zoals de vergroening van stedelijke gebieden, worden ingezet om hittestress te verminderen en waterbeheer te verbeteren, wat ook de biodiversiteit ten goede komt.
- Natuurlijke inrichting van wadi's: De mogelijkheden worden onderzocht om wadi's (waterdoorlatende verlagingen in het landschap) te vergroenen en de biodiversiteit te vergroten, met concrete aanbevelingen uit afstudeeronderzoeken.

5.3 MAATREGELEN

De tabellen op pagina's 59 tot en met 69 geven per doelstelling: de maatregelen weer, onder welk team ze vallen, een inschatting van het (extra) benodigde budget, de periode van implementatie en een inschatting van de impact. In bijlage 4 worden alle maatregelen nader toegelicht.

Wanneer in de budgetkolom "In project" wordt vermeld betekent dit dat de kaders van het biodiversiteitsplan tot uitvoering worden gebracht In projecten.

Wanneer er een * in de budgetkolom staat betekent dat er extra budget benodigd is. Deze bedragen dienen in de Perspectiefnota van het betreffende jaar opgenomen moeten worden.

AMBITIE 1: VERSTERKEN VAN GROENE EN BLAUWE ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN HET STEDELIJK GEBIED EN DE DORPSKERNEN OM EEN ROBUUST SYSTEEM TE CREËREN

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
1.1	ECOLOGISCH BEHEER IS EEN BELANGRIJK UITGANGSPUNT				
	<i>Actieplan Berm in Bloei</i> Bebouwde Kom Groenbeheerplan		In project	Huidige invulling	Hoog
	Gazon omvormen naar bloemrijk grasland (motie <i>Berm in bloei</i>)	Fysiek en technisch beheer	€ 30.000,-	Vanaf 2025	Hoog
	Natuurlijk bermbeheer opschalen waar mogelijk.	""	In project	Vanaf 2025	Middel
	Ecologisch beheer van nieuw beheerareaal is een belangrijk uitgangspunt.	""	In project	Vanaf 2025	Hoog
	Bermbeheerplan actualiseren in 2030.	""	€ 30.000,-*	2030	Laag
	Benutten van koppelkans bij gebiedsontwikkeling	""	In project	Vanaf 2025	Middel
	Behoud van klimop in bomen, waar het geen beperking oplevert voor een BVC.	""	In project	Vanaf 2025	Middel
	Aanplant streekeigen bomen met potentie monumentaal te worden.	""	In project	Vanaf 2025	Middel
	Actualiseren groenbeleidsplan gemeente.	""	€ 100.000,-	Vanaf 2025	Middel
	Verhogen van het aandeel staand- en liggend dood hout in bos, houtsingels en parken. Langs wegen is dit alleen mogelijk indien er geen gevaarzetting ontstaat. Hetgeen wordt in overleg met de boombeheerder vastgesteld.	""	Geen kosten	Vanaf 2025	Middel
	Ecologisch beheren van oevers i.r.t. motie "Snorrende sloten"	""	In project	Vanaf 2025	Hoog
1.2	VASTSTELLEN VAN EEN GROENNORM IN HET GROENBELEIDSPLAN				
	Per project wordt oppervlakte groen bepaald. Er is nog geen norm.			Huidige invulling	Laag
	Analyse huidige situatie qua oppervlakte groen	Fysiek en technisch beheer	€ 10.000,-	Vanaf 2025	Laag
	Plan van aanpak realisatie groennorm bij gebiedsontwikkeling	""	€ 15.000,-	2026	Laag
	Aanplant per project	Fysiek en technisch beheer en projectontwikkelaar	In project	Vanaf 2026	Hoog
	Samenwerking	""	In project	Vanaf 2026	Middel
	Monitoring en evaluatie	""	€ 15.000,-*	Vanaf 2027	Middel
1.3	NATUURINCLUSIEF BOUWEN IS DE STANDAARD.				
	Integratie in beleid	Duurzame Leefomgeving	In project	Huidige invulling	Hoog
	Standaard natuurinclusief renoveren middels SMP.	Project advies, thema wonen en gebiedsontwikkeling	In project	Actief	Hoog
	Motie <i>Natuurinclusief Bouwen</i> (NIB) wordt toegepast bij nieuwbouwontwikkelingen in bebouwd gebied. Soortmanagementplan (SMP) is geïmplementeerd voor renovatieprojecten binnen bebouwd gebied.	""	In project	Actief	Hoog

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
1.4	DAK, GEVELGROEN EN GEVELTUINTJES GERICHT STIMULEREN VOOR BESTAANDE GEBOUWEN.				
	Motie <i>Natuurinclusief Bouwen</i> (NIB) wordt toegepast bij nieuwbouwontwikkelingen in bebouwd gebied. Klimaatadaptatieprogramma: Samenwerkingsverband RIVUS werkt aan het onderwerp Klimaatadaptatie. Hieronder valt de implementatie van de <i>Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving</i> . Toekomstbestendige bedrijventerreinen (TBBT)			Huidige invulling	Middel
	Aanwijzen prioritaire gebieden.	Leefbaarheid en programmering	€10.000,-*	2027	Middel
	Opnemen in Deventer klimaatadaptatieprogramma	Project advies, thema wonen en gebiedsontwikkeling	In project	Vanaf 2026	Middel
	Aanbieden van bestaande stimuleringsregelingen en subsidies.	Project advies, thema water, riolering en klimaatadaptatie	In project	Vanaf 2026	Middel
	Gemeentebrede communicatie over regelingen	Participatie en communicatie	€10.000,-	Vanaf 2026	Middel
1.5	VERGROTING ONVERHARD OPPERVAK AAN DE HAND VAN HET 'GROEN-TENZIJ'-PRINCIPE.				
	Nog geen normen over percentage verharding: Rapportage Circulair 2030 behandelt normen over onverhard oppervlak.			Huidige invulling	Laag
	Inventarisatie van verhardingsbehoefte bij projecten	Fysiek en technisch beheer	€10.000,-	Vanaf 2025	Middel
	Plan van aanpak verhouding verharding/groenblauw	"	€10.000,-	2026	Laag
	Maatregelenplan	"	€10.000,-	Vanaf 2025	Middel
	Uitvoering	"	€40.000,-	Vanaf 2025	Hoog
1.6	VERSTERKING VAN DE ECOLOGISCHE KNELPUNTEN IN DE HOOFDBOOMSTRUCTUUR.				
	Laanboomverjongingsplan gemeente Deventer Boombeleidsplan gemeente Deventer			Huidige invulling	Middel
	Inventarisatie van "missing links" en planning	Duurzame Leefomgeving Fysiek en technisch beheer	€10.000,-*	2027	Middel
	Aanplant van bomen als koppelkans bij gebiedsontwikkeling	Fysiek en technisch beheer	In project	Vanaf 2026	Hoog
	Onderhoud en beheer van aanplant	"	In project	Vanaf 2027	Middel
	Communicatie en samenwerking	Participatie en communicatie, Duurzame Leefomgeving	In project	Vanaf 2026	Middel

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
1.7	VERGROTING VAN HET AANTAL BOMEN MET EEN HOGE ECOLOGISCHE WAARDE.				
	Laanboomverjongingsplan gemeente Deventer Boombeleidsplan gemeente Deventer			Huidige invulling	Middel
	Passend ecologisch beheer van bestaande bomen	Fysiek en technisch beheer	In project	Vanaf 2025	Hoog
	Voorzien in gezonde standplaatscondities bij aanplant door nauurvriendelijke bodemverbetering	““	In project	Vanaf 2025	Middel
	Boomverjonging en aanplant (ook als koppelkans)	“”	In project	Vanaf 2025	Hoog
1.8	DIERVRIENDELIJKE VERLICHTING.				
	<i>Uitvoeringskader openbare verlichting (2013)</i>			Huidige invulling	Middel
	Herzien van <i>Uitvoeringskader openbare verlichting</i>	Duurzame Leefomgeving	In project	2026	Middel
	Selectie van geschikte diervriendelijke verlichting	““	In project	Huidige invulling	Middel
	Toepassen van diervriendelijke verlichting (waar mogelijk) als koppelkans bij projecten	Project advies	In project	Vanaf 2025	Middel
1.9	INTEGRATIE VAN NATUURAMBITIES IN DE BASISKAART VAN DEVENTER.				
	Inventarisatie en integratie	Duurzame Leefomgeving	€25.000,-	2025	Middel
	Toepassing in ruimtelijke ontwikkeling	Nader te bepalen	In project	Vanaf 2025	Hoog
	Monitoring en borging van werkwijze	Nader te bepalen	€5.000,- jaarlijks	Vanaf 2025	Laag
1.10	NATUURAMBASSADEURSSOORTEN VASTGESTELD.				
	Lijst operationele beschermde planten Ambassadeurssoorten <i>Werkwijze ecologie</i>			Huidige invulling	Middel
	Aanpak versterken populatie ambassadeurssoorten opstellen.	Duurzame Leefomgeving	€15.000,-	2026	Middel
	Bij gebiedsontwikkeling maatregelen uitvoeren die ten goede komen aan de ambassadeurssoorten en aan het betreffende landschapstype (Bijlage 3). Voorbeeld: Bij een ontwikkelproject in het Jong ontginningslandschap wordt het bestaande gazon gevormd naar bloemrijk grasland. Hiervan profiteert ambassadeursoort bruin blauwtje. Daarnaast wordt er streekeigen en bloeiend struweel aangeplant en wordt er ecologisch beheerd.	“”	In project	Vanaf 2025	Hoog

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
1.11	ECOLOGISCHE VERBINDINGEN LEGGEN MET BUURGEMEENTES.				
	Kaart voor groenblauwe dooradering is in de maak			Huidige invulling	Hoog
	Samenwerking met buurgemeentes	Ruimtelijke ontwikkeling	€5.000,-*	Vanaf 2027	Middel
	Bij gebiedsontwikkeling werken aan de ambities uit de Ambitiekaart Natuur Deventer(koppelkans)	Ruimtelijke ontwikkeling, Fysiek en technisch beheer, Project advies	In project	Vanaf 2025	Hoog
	Afstemmen op kaart groenblauwe dooradering	"	In project	Vanaf 2025	
	Afstemming op provinciale en nationale netwerken.	"	In project	Vanaf 2025	Hoog
	Betrekken van belanghebbenden.	"	In project	Vanaf 2025	Middel
	Bijenlint zoals in de 'Werkwijze Ecologie' is geïntroduceerd voortzetten.	"	€5.000,-	Vanaf 2026	Middel
	Monitoring en borging van voortgang van realisatie basiskaart	"	€7.500,- (jaarlijks)	Vanaf 2026	Laag
1.12	STRUCTURELE MONITORING VAN FLORA EN FAUNA.				
	Jaarlijkse monitoring van een gedeelte van de gemeente op flora			Huidige invulling	Middel
	Opzetten van monitoringsprogramma voor enkele ambassadeurssoorten	Duurzame Leefomgeving, Ruimtelijke Ontwikkeling	€7.500,-	2025	Laag
	Uitvoering van monitoringsprogramma	Duurzame Leefomgeving	€12.500,- (jaarlijks)	Vanaf 2025	Middel
	Data-analyse en evaluatie.	Duurzame Leefomgeving, Ruimtelijke Ontwikkeling	€15.000,- * (1x per 3 jr)	Vanaf 2028	Middel
	Samenwerking met burgers en vrijwilligers	"	€5.000,- (jaarlijks)	Vanaf 2025	Hoog
1.13	OMVORMEN VAN GAZON NAAR BLOEMRIJK GRASLAND				
	Inventarisatie van de 300 vakken die aangewezen zijn in de motie <i>Berm in Bloei</i>	Fysiek en technisch beheer, Duurzame Leefomgeving	€50.000,-	2025	Middel
	Aanpassen van beheer op bestemde locaties	Fysiek en technisch beheer	€20.000,-	Vanaf 2026	Hoog
	Gemeentebrede communicatie	Participatie en communicatie	€5.000,-	2026	Middel

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
1.14	BESCHERMING EN VERSTERKING VAN ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN OMGEVINGSPLANNEN.				
	Integratie van ecologische structuren in omgevingsplannen	Duurzame Leefomgeving	In project	Vanaf 2025	Laag
	Bescherming van groene netwerken, door implementatie van de Basiskaart Deventer Natuur, en de Groen Blauwe Hoofdstructuur.	""	In project	Vanaf 2026	Hoog
	Samenwerking	""	In project	Vanaf 2025	Middel
	Monitoring en evaluatie	""	In project	Vanaf 2026	Middel
	Als koppelkans versterken van ecologische structuren in stedelijke en landelijke gebieden	""	In project	Vanaf 2025	Hoog
	Samenwerking met omgevingsdiensten en provinciale overheden	""	In project	Vanaf 2025	Laag
	Monitoring en evaluatie (jaarlijks capaciteit voor reserveren)	""	€25.000,-*	Vanaf 2027	Laag
	Gemeentebrede communicatie	Project advies	In project	2026	Middel

AMBITIE 2: VERSTERKEN VAN GROENE EN BLAUWE ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN HET LANDELIJK GEBIED OM EEN ROBUUST SYSTEEM TE CREËREN

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
2.15	OPENBAAR GROEN BEVAT VITALE BODEMS.				
	Ecologisch groenbeheer wordt toegepast bij bomen, boomspiegels en groenvakken	Fysiek en technisch beheer	In project	Vanaf 2025	Hoog
	Zorgvuldig grondwerk en toepassing natuurvriendelijke grond	““	In project	Vanaf 2025	Middel
	Vergroening door onttegenen en aanleg van wad's	““	In project	Vanaf 2026	Hoog
	Continuïteit door monitoring, voorlichting en educatie	““	€10.000,-	Vanaf 2026	Middel
2.16	STIMULEREN DUURZAAM GEBRUIK VAN LANDBOUWGRONDEN EN BESCHERMING EN HERSTEL VAN LANDSCHAPSELEMENTEN.				
	Ecologische voorwaarden opnemen in pachtovereenkomsten			Huidige invulling	Hoog
	Stimuleren van extensieve landbouw met ruimte voor landschapselementen	Ruimtelijke ontwikkeling, Duurzame Leefomgeving	In project	Vanaf 2025	Hoog
	Vrijkomende landbouwgronden waar mogelijk herbestemmen en omvormen tot natuur	Duurzame Leefomgeving	Provinciale subsidie	Vanaf 2026	Hoog
	Financiering voor alternatieve gebruik chemische bestrijdingsmiddelen	Ruimtelijke ontwikkeling, Duurzame Leefomgeving	€15.000,-*	Vanaf 2027	Middel
	Stimuleren van het herstel van poelen en houtsingels op eigen gronden	Fysiek en technisch beheer en Leefbaarheid en programmering	In project, Provinciale subsidie	Vanaf 2025	Hoog
	Natuurvriendelijke oevers waar mogelijk: toepassen als koppelkans bij ruimtelijke opgaven	““	In project	Vanaf 2025	Hoog
	Landbouwgronden op eigen grond ecologisch inrichten, met passende landschapselementen.	““	€30.000,-	Vanaf 2025	Hoog
	Stimuleren van aanleg en onderhoud van landschapselementen op landbouwgronden van derden.	Leefbaarheid en programmering, Participatie en communicatie, Ruimtelijke Ontwikkeling	€30.000,-	Vanaf 2025	Hoog
2.17	STREEKEIGEN BEPLANTING				
	Opstellen van inkoopvoorwaarden	Fysiek en technisch beheer	€7.500,-	2025	Middel
	Selectie toeleveranciers	““	in project	2025	Laag
	Extra kosten plantmateriaal		in project	Vanaf 2025	Hoog

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
2.18	INKOOP VAN BIOLOGISCH GEKWEekte BOMEN EN HEESTER EN WAAR MOGELIJK OOK VASTE PLANTEN.				
	Leveranciersonderzoek	Fysiek en technisch beheer	€5.000,-	2025	Laag
	Contractvoorwaarden	“	€5.000,-	2025	Middel
	Extra budget voor aanschaf biologisch plantmateriaal	“	€20.000,-*	Vanaf 2027	Middel
2.19	BEHOUD, HERSTEL EN AANLEG VAN AMFIBIEËNHABITATS IN HET BUITENGEBIED.				
	Aanleg van nieuwe poelen en behoud en herstel van aanwezige poelen	Fysiek en technisch beheer Leefbaarheid en programmering	Provinciale subsidie	2025-2030	Hoog
2.20	REALISEREN VAN NATUURVRIENDELIJKE OEVERS WAAR MOGELIJK.				
	Geschikte locaties selecteren waarbij kansen en beperkingen in beeld gebracht worden	Duurzame Leefomgeving Fysiek en technisch beheer	€7.500,-	2025	Laag
	Realiseren van natuurvriendelijke oever bij herinrichting van watergang (koppelkans)	“	in project	Vanaf 2025	Laag
	Samenwerkingsplatform inrichten met waterschap en overige stakeholder waarbij ecologie duidelijk aanwezig is	“	€7.500,-*	Vanaf 2027	Middel
2.21	VERWIJDEREN VAN LANDSCHAPSONTSIERENDE BEPLANTING BIJ “KANSEN UIT BUITEN” PROJECTEN.				
	Verwijderen van ongewenste beplanting en vervangen met gewenste beplanting bij ruimtelijke ontwikkeling.	Fysiek en technisch beheer	in project	Vanaf 2025	Middel
	Aanplant van beplanting passend binnen landschapstype	“	in project	Vanaf 2025	Hoog
2.22	COMPENSATIENORM INSTELLEN VOOR PERCELEN MET NATUURBESTEMMING MAAR DIE BUITEN NATURA 2000 OF NNN GELEGEN ZIJN.				
	Compensatienorm opstellen (minimaal 1,5:1).	Ruimtelijke ontwikkeling, Duurzame Leefomgeving	€7.500,-	2025	Hoog
	Compensatienorm uitvoeren (minimaal 1,5:1).	“	in project	Vanaf 2025	Hoog

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
2.23	SPUITVRIJE ZONE STIMULEREN RONDOM NATUURGEBIEDEN EN GEBIEDEN DIE ZIJN AANGEWEEZEN ALS KADERRICHTLIJN WATER-GEBIEDEN				
	Onderzoeken welke zones aangewezen kunnen worden	Duurzame Leefomgeving	€7.500,-	2026	Hoog
	Opnemen in beleid	““	€5.000,-	Vanaf 2027	Hoog
	Financiering voor alternatieve gebruik chemische bestrijdingsmiddelen	Klimaatraad, PM	€15.000,-*	Vanaf 2027	Middel
2.24	BEHEERSING VAN INVASIEVE EXOTEN.				
	Planmatige bestrijding en beheersing	Fysiek en technisch beheer	Huidig budget	Huidige invulling	Middel
	Gerichte samenwerking tussen gemeente, vrijwilligers en aannemers	“”	€5.000,- (jaarlijks)	Vanaf 2025	Middel
2.25	VERSTERKING VAN ECOLOGISCHE WAARDE BIJ ONTWIKKELINGEN IN HET BUITENGEBIED.				
	Natuurinclusieve ontwikkeling	Duurzame Leefomgeving	in project	Vanaf 2025	Hoog
	Toepassen van <i>Kansen uit buiten</i>	“”	in project	Vanaf 2025	Hoog

AMBITIE 3: STIMULEREN VAN DE BEWUSTWORDING EN PARTICIPATIE VAN DE GEMEENSCHAP BIJ DE ECOLOGISCHE WAARDE VAN DE OMGEVING

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
3.26	VERGROTEN VAN BEWUSTZIJN EN PARTICIPATIE VAN DE GEMEENSCHAP BIJ DE ECOLOGISCHE WAARDE VAN DE OMGEVING.				
	Groene kennisoverdracht door regelmatige berichtgeving over ecologie via duurzaamdeventer.nl of via de Ulebelt	Duurzame Leefomgeving	€7.500,-	Vanaf 2025	Middel
	Biodiversiteit als educatief onderdeel opnemen bij activiteiten van de Ulebelt	“”	huidig budget	Vanaf 2025	Middel
	Gemeenschapsinitiatieven, zoals NK Tegelwippen, stimuleren door doelgerichte berichtgeving, o.a. via website www.duurzaamdeventer.nl.	Duurzame Leefomgeving, Fysiek en technisch beheer	huidig budget	Vanaf 2025	Middel
	Regelingen en subsidies op het gebied van biodiversiteit (en klimaatadaptatie) onder de aandacht brengen bij inwoners.	Participatie en communicatie	€7.500,-	Vanaf 2025	Middel
3.27	VERHOGEN BIODIVERSITEIT OP BEDRIJVENTERREINEN ONDER ANDERE ALS MEEKOPPELKANS BIJ PROJECTEN.				
	Toekomstbestendige Bedrijventerreinen (TBBT) Maatlat groen klimaatadaptieve gebouwde omgeving			Huidige invulling	Laag
	Omvormen van bestaande groenstroken	Fysiek en technisch beheer	€30.000,-	Vanaf 2025	Hoog
	Vergroenen van parkeerplaatsen, door aanplant van bomen, struiken, klimplanten, vaste planten of aanleg van kruidenrijk gras.	“”	€30.000,-	Vanaf 2025	Hoog
	Inzicht in financiële plaatje rondom ecologisch beheer en onderhoud op bedrijventerreinen	“”	€10.000,-	Vanaf 2025	Middel
	Structurele financiering voor ecologisch onderhoud van bedrijventerreinen. Extra financiering voor Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP)	“”	€30.000,-	Vanaf 2025	Hoog

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
3.28	ONDERNEMERS BETREKKEN EN UITDAGEN OM ZICH IN TE ZETTEN VOOR BIODIVERSITEIT				
	Samen met ondernemers kijken naar kleine en grotere gebieden voor herinrichting. Bergweide 4 noord als voorbeeldproject	Fysiek en technisch beheer	€15.000,-	Vanaf 2026	Middel
	Stimuleren van samenwerking tussen de bedrijven op een bedrijventerrein om sociale, groene cohesie te bevorderen door bedrijven met elkaar in contact te brengen.	““	€7.500,-*	Vanaf 2027	
	Spotlightstrategie innovatie landbouw	Klimaatraad	€5.000,-	Vanaf 2025	
3.29	STIMULEREN VAN HET GEBRUIK VAN BESTAANDE REGELINGEN VOOR GROENE ONTWIKKELING.				
	Klimaatmakelaar is op pad Berichtgeving op duurzaamdeventer.nl en via de Ulebelt			Huidige invulling	Hoog
	Stimuleren van het gebruik van regelingen op bedrijventerreinen (TBBT en Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving)	Fysiek en technisch beheer	Huidig budget	Vanaf 2025	Middel
	Stimuleren van het gebruik van bestaande regelingen voor inwoners van de gemeente door communicatie via duurzaamdeventer.nl	Fysiek en technisch beheer	Huidig budget	Vanaf 2025	Hoog
	Extra budget voor klimaatmakelaar	““	€15.000,-	Vanaf 2026	Hoog
	Gemeentebrede communicatie over regelingen	Participatie en communicatie	Huidig budget	Vanaf 2025	Hoog
3.30	KINDEREN ENTHOUSIASMEREN VOOR NATUUR				
	Groene schoolpleinen worden zo veel mogelijk gestimuleerd bij herinrichting.	Project advies	In project	Vanaf 2025	Hoog
	Groene excursies voor kinderen, bijvoorbeeld voor schoolklassen.	Duurzame Leefomgeving	€7.500,-*	Vanaf 2027	Hoog
3.31	NATUUR ZICHTBAAR EN TASTBAAR MAKEN IN DE STAD.				
	Aanleggen van pocket parks passend binnen de Basiskaart en Groenblauwe Dooradering (doelstelling 1.9)	Ruimtelijke ontwikkeling	In project	2026-2031	Hoog
	Stimuleren van groene daken en geveltuinen (ambitie 1.4)	““	€50.000,-	Vanaf 2025	Hoog
	Gemeentebrede communicatie over natuur in de stad	Participatie en communicatie	€7.500,-	Vanaf 2026	Hoog

	MAATREGEL	TEAM	BUDGET	PERIODE	IMPACT
3.32	VERSTERKEN VAN SAMENWERKING TUSSEN GEMEENTE EN GROENE GROEPEN.				
	Regelmatige overlegmomenten	Duurzame Leefomgeving	€5.000,- (jaarlijks)	Vanaf 2025	Laag
	Gezamenlijke uitvoering van projecten	""	In project	Vanaf 2025	Middel
3.33	INRICHTING EN BEHEER AFSTEMMEN OP NATUURAMBASSADEURSOORTEN PER LANDSCHAPSTYPEN.				
	Beheer aanpassen door aanpak natuurambassadeursoorten mee te nemen in herziening groenbeheerplan	Fysiek en technisch beheer	In project	2025-2026	Hoog
3.34	JAARLIJKSE BEHOEFTE INVENTARISATIE GROENE WENSEN.				
	Jaarlijkse inventarisatie	Team Participatie en Communicatie	€5.000,-* (jaarlijks)	Vanaf 2027	Laag
	Verwerken van input en vertalen naar acties	""	€5.000,-* (jaarlijks)	Vanaf 2027	Middel

BIJLAGEN

BRONNEN

- *Handboek Eisen openbare ruimte Deventer.*
- *Ode aan de flora van Deventer*, Martijn Heinen, Gerrit Hendriksen, Erik Lam, Han Brendeke, Ben de Winder, Michiel Bussink, Maarten Zonderwijk
- *Heukels Naturalis, Flora van Nederland.*
- *Omgevingsvisie Deventer 2019.* Opgehaald van [deventer.nl](https://www.deventer.nl/omgevingsvisie) op 15 oktober 2024.
- *Trends en uitdagingen voor Deventer 2022*, Vakgroep Kennis en Verkenning, Team Advies, Support & Kennis. p. 2526: <https://kennisportaal.deventer.nl/kennisbank/bestuur/trendrapport-2022>
- *Geoportaal Overijssel.* (z.d.). Landschapstypen. Opgehaald van [geoportaaloverijssel.nl](https://www.geoportaaloverijssel.nl/metadata/dataset/49d401bd-b46c-4a06-8a20-0d7ed8819cdf) op 12 augustus 2024.
- Provincie Overijssel. (2024). *Concept Omgevingsvisie Overijssel.* Opgehaald van [overijssel.notubiz.nl](https://overijssel.notubiz.nl/modules/1/Ingekomen%20stukken/954208) op 15 oktober 2024.
- Deventer Klimaat Raad: *KomopTan!* 29-06-2024
- *Werkwijze Ecologie Deventer 2013*
- *Kansen uit buiten*

BIJLAGE 1: LIJST MET WAARDEVOLLE DEVENTER SOORTEN

Met het ingaan per 1 januari 2017 van de nieuwe Wet natuurbescherming is dit actueel geworden. In de Flora- en faunawet waren er 102 landelijk beschermde plantensoorten waarvan er onder de Wet natuurbescherming 22 soorten over zijn gebleven. In Deventer zelf zijn nog maar drie beschermde soorten aan te treffen. De afgevalen soorten zijn allemaal Rode Lijst-soorten. Daar komt bij dat in de door ons gehanteerde gedragscode *Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen* (waarbij schade aan populaties van beschermde dieren en planten voorkomen wordt), de eertijds beschermde soorten daarmee ook zijn afgevalen. Door het aanwijzen van de waardevolle Deventer soorten, maken wij duidelijk dat er veel meer soorten beschermingswaardig zijn, en kunnen wij onze huidige manier van bestendig beheer voortzetten én geven wij invulling aan de wens van de gemeenteraad om meer ruimte te bieden aan de natuur, zonder dat er meteen financiële gevolgen zijn.

LIJST MET WAARDEVOLLE DEVENTER SOORTEN	
BEEMDKROON	KLEINE PIMPERNEL
BLAUWE KNOOP	KLIMOPBREMRAAP
DISTELBREMRAAP	MOERASWESPENORCHIS
GEEL WALSTRO	MOESLOOK
GELE HELMBLOEM	STEENANJER
GEVLEKTE RIETORCHIS S.L. EN BREDE ORCHIS	STEKELBREM
GEWONE VOGELMELK	VELDSALIE
GRASKLOKJE	VINGERHELMBLOEM EN HOLWORTEL
GULDEN SLEUTELBLOEM	WATERVOLIET
KATTENDOORN	WEIDEGEELSTER EN AKKERGEELSTER
KLAVERVRETER	WITSPORIG BOSVIOOLTJE
KLEIN GLASKRUID	ZWANENBLOEM

BIJLAGE 2: EVALUATIE WERKWIJZE ECOLOGIE

TERUGBLIK EN EVALUATIE WERKWIJZE ECOLOGIE

In 2013 werd de Werkwijze Ecologie vastgesteld. Dit is een werkwijze voor beleid en uitvoering van de ecologie in Deventer en is in co-creatie met de groene groepen in Deventer tot stand gekomen. De Werkwijze Ecologie laat zien dat Deventer enorm veel te bieden heeft qua natuur en dat er veel kansen aanwezig zijn voor de versterking van ecologische waarden. Dat gaat echter niet vanzelf. In de Werkwijze Ecologie is een duidelijke ambitie geschetst: de hoge natuurwaarden in Deventer moeten worden beschermd en versterkt door ernaar te streven dat bij ieder project - of het nu gaat om ruimtelijke ordening, inrichting, beheer of onderhoud - natuur op een volwaardige manier in te brengen. De samenwerking met de groene groepen binnen de gemeente is daarbij cruciaal. In de Werkwijze Ecologie wordt benadrukt dat het bij het behoud en de versterking van ecologische waarden niet per definitie gaat om extra geld, maar om extra aandacht. Natuurkennis is volop aanwezig binnen de gemeente, echter wordt deze onvoldoende benut. Daar moet expliciet aandacht aan worden besteed.

De Werkwijze Ecologie schetst een beeld van het huidige natuurbeleid, noemt twee hoofdpunten voor toekomstig beleid, en definieert de ecologische ambities wat betreft beheer, inrichting en (ambassadeurs) soorten middels twintig tinten groen. De hoofdpunten voor beleid zijn: een verplichte inbreng van ecologie voorafgaand aan ingrepen en het aanwijzen van soorten als natuurambassadeurs. Hieronder wordt beschreven hoe aan deze twee hoofd beleidspunten is gewerkt.

VERPLICHTE INBRENG ECOLOGIE VOORAFGAAND AAN INGEPEN

“Om de ecologische inbreng te faciliteren zal er zo’n 2-4 maal per jaar

een overleg met de Adviesraad Natuur en Milieu en het Platform Natuur en Milieu op de Ulebelt gehouden worden, waarbij een groslijst met projecten de revue zal passeren. De ecooloog geeft aan of de ingreep wel of niet relevant is om te voorkomen dat er nodeloos energie verloren gaat. De dialoog is van belang, om te voorkomen dat projecten stilgelegd moeten worden omdat de aanwezigheid van een beschermde soort niet bekend was. Hierna kan voor elke ingreep in de stad die relevant is voor ecologie, of het nu een herinrichting betreft of beheer en onderhoud, een verplichte dialoog georganiseerd worden met de lokale partijen (al dan niet intern) waar de kennis aanwezig is over ecologische waarden. De dialoog vindt bij voorkeur plaats in het gebied zelf, op de plekken waar het om gaat, en niet in vergaderruimtes.

De ecooloog zal intern bekijken of projecten die voortvloeien uit het MJOP (meerjarig onderhoudsprogramma)-MIND, BOF (heet nu de carrousel), Omgevingsvergunningaanvragen en ruimtelijke projecten zo’n dialoog moeten gaan houden. Gezamenlijk wandelen ze door de wijk en gaan na welke mogelijkheden aanwezig zijn om natuurwaarden te beschermen en te versterken. Daarbij heeft het de voorkeur dat ook mensen meewandelen die de werkzaamheden daadwerkelijk gaan uitvoeren. Monitoring vindt plaats door eens per jaar een Schouw te organiseren langs plekken waar herinrichting heeft plaatsgevonden of grootschalig onderhoud is gepleegd. Er wordt een selectie gemaakt van projecten. Betrokkenen wisselen ervaringen uit en verwerken deze tot een document, op gelijke wijze als het Deventer Natuurnarratief. Dit document - het narratieve verslag van de Schouw - is meteen de jaarlijkse rapportage richting College van B&W, programmamanagers en programmaonderdeelmanagers. Deze programmamanagers en

programmaonderdeelmanagers kunnen erop worden aangesproken als blijkt dat de dialoog bij hun projecten ontoereikend is geweest of er te weinig mee is gedaan. Op deze wijze duurt feedback niet langer dan één jaar. Er is sprake van een goede dialoog als de groene groepen niet alleen worden benut als kennisbron, maar op cruciale punten voor natuur ook worden betrokken bij het keuzeproces en in ieder geval een goede feedback krijgen”.

Er is gestreefd naar het bespreken van alle gemeentelijke projecten die een duidelijke invloed hebben op ecologie. Dit waren vaak projecten in het MJOP. Bij de projecten waarin dit het geval is, werden vrijwilligers betrokken en vanaf het begin meegenomen. Dit vond plaats in de vorm van een actiegroep of buurtcomité. Er zijn bijvoorbeeld inloopavonden voor bewoners en momenten om met de groene groepen om tafel te gaan zitten georganiseerd. Waar dit de eerste jaren goed ging, is dit in latere jaren steeds minder uitgevoerd. Mogelijke oorzaak hiervan is een continue wisseling van projectmanagers. Hier wordt onvoldoende op gestuurd. Deze taak komt nu te liggen bij de ecooloog binnen de gemeente. De ecooloog scant de lijst met projecten en maakt een selectie, maar heeft hier niet voldoende tijd en overzicht voor. Hier liggen rollen voor:

- Opsteller van het MJOP
- Ecooloog
- Projectleider
- Management (programmamanager)

HET AANWIJZEN VAN SOORTEN ALS NATUURAMBASSADEURS

“Het tweede hoofdpunt betreft de strategie om voor de komende jaren duidelijke prioriteiten te stellen. Niet qua gebied, maar qua soort. We

wijzen zogenaamde ambassadeurs aan. Dit zijn soorten waar we bij alle plannen voor inrichting - ook al gaat het alleen om de aanvraag van een vergunning voor een verbouwing van een woning - de aandacht op richten. Hiermee gaan we door op de koers die is ingezet met de Visie Duurzaam Deventer (2009). Voor communicatie en educatie zetten de ambassadeurs de toon en wordt er scherp op gelet. In de complexe ecologie komen duizenden soorten voor en het is onrealistisch om van alle betrokkenen te verwachten hier kennis over te hebben. De ambassadeurs kan iedereen kennen.”

Richtinggevend voor het succesvol maken van het ecologiebeleid zijn de das, gierzwaluw, huismus, muurplanten en de gevlekte rietorchis als natuur ambassadeurssoorten voor Deventer aangewezen. De das is ambassadeur voor natuur in het buitengebied. De gierzwaluw, huismus en muurplanten zijn ambassadeurs voor natuur in de bebouwde omgeving. De gevlekte rietorchis is ambassadeur voor zowel het buitengebied als de bebouwde omgeving. Met deze specifieke doelsoorten kun je de doelstellingen binnen een project concretiseren, de soorten moeten voor elk project worden meegenomen. Op basis van deze soorten kun je zeggen wat de ecologische consequenties voor zo'n project zijn. Wat hierin van belang is, is aan de ecooloog.

MAATREGELEN VOOR HET VERBETEREN VAN BIODIVERSITEIT

De Werkwijze Ecologie beschrijft een aantal maatregelen die de gemeente heeft genomen of wil nemen om de biodiversiteit te versterken. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de maatregelen en in hoeverre deze zijn uitgevoerd.

TABEL 1 EVALUATIE VAN DE MAATREGELEN UIT DE WERKWIJZE ECOLOGIE

MAATREGEL UIT WERKWIJZE ECOLOGIE	STATUS IN HUIDIGE SITUATIE
WAAR MOGELIJK WORDT INITIATIEF GENOMEN ÓF WORDT MEDEWERKING VERLEEND OM TE KOMEN TOT VERBETERING VAN ECOLOGISCHE WAARDEN DOOR MIDDEL VAN HERINRICHTING OF EEN MEER OP NATUURWAARDEN AFGESTEMD BEHEER.	DIT IS GEBEURD WAAR MOGELIJK EN WORDT GECONTINUEERD.
ER ZIJN DIVERSE SOORTGERICHTE ACTIVITEITEN ONTPLOOID ZOALS DE AANLEG VAN POELN VOOR DE KAMSALAMANDER, AANLEG VLEERMUISVERBLIJFPLAATSEN, BROEDGELEGENHEID STIMULEREN VOOR STEENUIL EN GIERZWALUW, AANLEG VAN EEN BIJENLINT EN BEHOUD MUURVEGETATIES.	DIT IS GEBEURD EN WORDT GECONTINUEERD. HET BIJENLINT WORDT NIET MEER ACTIEF ONDERHOUDEN, HIER LIGGEN KANSSEN.
VRIJWILLIGERS VAN DE GROENE ORGANISATIES WORDEN (OP BEPERKTE SCHAAL) GEFACILITEERD TEN BEHOEVE VAN MAATREGELEN DIE DE ECOLOGIE STIMULEREN (IVN PADDENWERKGROEP, IVN VLEERMUISWERKGROEP, ZOOGDIERWERKGROEP DEVENTER, KNNV, GROENE KNOOP, VOGELWERKGROEP DE IJSSELSTREEK, TRANSITIONTOWN).	DIT IS GEBEURD EN WORDT GECONTINUEERD. TRANSITIONTOWN BESTAAT NIET MEER. DE ANDERE GROEPEN BESTAAN NOG EN DAAR ZIJN GOEDE CONTACTEN MEE BIJ DE GEMEENTE.
ER IS EEN ADVIESRAAD NATUUR EN MILIEU INGESTELD EN HET PLATFORM NATUUR EN MILIEU WORDT DOOR DE GEMEENTE ONDERSTEUND.	DE ADVIESRAAD NATUUR EN MILIEU BESTAAT NOG STEEDS. DE GEMEENTE HEEFT HIER GOEDE CONTACTEN MEE. HET PLATFORM NATUUR EN MILIEU IS OPGEHEVEN.
ER ZIJN CRITERIA GESTELD WAARAAN EEN NATUURTOETS MOET VOLDOEN.	DIT IS GEBEURD EN WORDT GECONTINUEERD. BIJ VERANDERENDE WETGEVING WORDEN DE CRITERIA GEACTUALISEERD.
BIJ HET VERLENEN VAN EEN OMGEVINGSVERGUNNING IS DE FLORA- EN FAUNAWET AANGEHAAKT.	DIT IS TEGENWOORDIG DE OMGEVINGSWET. HIERIN VOLGT DE GEMEENTE DE ACTUALITEIT.
ER BESTAAT EEN NATUUREDUCATIECENTRUM (DE ULEBELT).	HET NATUUREDUCATIECENTRUM DE ULEBELT BESTAAT NOG STEEDS. ECHTER IN EEN KLEINERE VORM DAN VOORHEEN.
ER WORDT GEWERKT AAN EEN BETER INZICHT IN DE ECOLOGIE VAN DEVENTER DOOR INVENTARISATIES NAAR FLORA EN FAUNA UIT TE LATEN VOEREN EN EEN DATABANK VAN DE BESTAANDE GEGEVENS OP TE ZETTEN.	DIT IS GEBEURD EN WORDT GECONTINUEERD. ER IS GESTART MET EEN EIGEN DATABANK, DAT WERKTE NIET GOED. DAAROM IS ER AANGESLOTEN BIJ DE LANDELIJKE DATABANK, DE NATIONALE DATABANK FLORA EN FAUNA (NDFF).

Hieruit kan worden opgemaakt dat er consistent natuurbeleid wordt gevoerd.

Het uitdragen van het belang van de biodiversiteit in Deventer

Een onderdeel wat voor Deventer als belangrijk wordt geacht is het voor het voetlicht brengen en het uitdragen van het belang van de biodiversiteit in Deventer. Hier is aan gewerkt door:

- Fietstochten met groene vrijwilligers te onderhouden (tevens onderdeel van de dialoog);
- Eén keer per jaar een vrijwilligersavond te houden. De invulling van deze avond is geëvalueerd van vrijwilligers die op de zeepkist iets over hun project vertellen tot een lezingavond met één uitgebreid onderwerp;
- Lezingen over de ecologie van Deventer te houden voor allerlei groepen (IVN-cursus, Rotary etc.);
- Excursies te leiden voor allerlei groepen (groenvoorzieners, collega-ambtenaren van Deventer of andere gemeenten, provincie, opleidingen/scholen etc.);
- Uitdragen van ecologie via interviews met tijdschriften en kranten;
- Publicaties over de Deventer natuur in ecologie-tijdschriften en het uitgeven van drie boeken over natuur in Deventer.

TWINTIG TINTEN GROEN

Naast deze hoofdbeleidspunten en genoemde maatregelen wordt er richting gegeven aan de Visie Duurzaam Deventer middels twintig punten die de dialoog kunnen voeden. Er is een onderscheid gemaakt tussen de inrichtingdialoog, de beheerdialoog en de dialoog rond natuurambassadeurs. Hieronder worden de twintig tinten groen beschreven en wordt aangegeven in hoeverre aan de dialoogpunten is gewerkt.

DE INRICHTINGDIALOOG

1. Green Grid: In 2013 is besloten een Structuurvisie voor Deventer op te stellen met daarin een kaart van de 'Green Grid'. Dit netwerk van groenstroken en natuurgebieden fungeert als groene corridor rondom de stad, verbonden met de stedelijke natuur. Na lange stilte is in 2024 gestart met de Groenblauwe hoofdstructuur, een lopend proces.
2. Rood-voor-Rood regeling: Deze regeling, vastgesteld door de gemeenteraad en het college van B&W, kent twee varianten: Woning voor schuur en Schuur voor schuur. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving. Er wordt aandacht besteed aan het behoud van boerenvogels, het aanleggen van poelen, en advies wordt gegeven om deze aspecten in te passen in plannen.
3. Braakliggende terreinen: Terreinen die langer dan twee jaar braak liggen, worden beheerd om tijdelijke natuurwaarden te stimuleren. Dit is toegepast op twee terreinen bij het A1 bedrijvenpark.
4. Knelpunten ecologische infrastructuur bij renovatie: Bij wijkrenovaties worden knelpunten in de ecologische infrastructuur onderzocht. Dit heeft geleid tot de aanleg van paddengoten, faunatunnels, en vleermuistunnels, onder andere bij de Ceintuurbaan en het stationsgebied, waar ook een viaduct met lichtkoepels is gerealiseerd. Daarnaast zijn bloemrijke bermen aangelegd.
5. Verbetering ecologische infrastructuur bij de A1 en andere wegen: Bij de verbreding van de A1 is een faunapassage gerealiseerd. Ook zijn dassentunnels aangelegd onder de Holterweg en N348. Over

het Overijssels Kanaal is een faunapassage aangelegd. De Spanjaardsdijk heeft nog geen ecologische verbeteringen ondergaan.

DE BEHEERDIALOOG

6. Beheer van klimop: Bomen met klimop die niet direct langs wegen of andere risicovolle locaties staan, mogen hun klimop behouden, omdat het ecologisch belangrijk is voor schuil- en broedgelegenheid. Hoewel dit in het onderhoudsbestek is opgenomen, blijkt de praktijk weerbarstig. Veiligheidsinspecties leiden vaak tot verwijdering van klimop. Er moeten duidelijke afspraken komen tussen Groenbeheer en de gemeente over wanneer klimop mag blijven.

7. Kansen voor natuur in grotere groenstroken: In stedelijke parken zoals het Rijsterborgherpark worden oude en dode bomen zoveel mogelijk gespaard. Ook het beheer wordt afgestemd op de aanwezigheid van bijzondere planten. Bloemrijk gras wordt soms ingezaaid, en wadi's krijgen natuurlijke beplanting. De moties *Snorrende sloten* en *Berm in bloei* zijn aangenomen, maar er moet meer zichtbaarheid komen voor deze acties.

8. Gespecialiseerde medewerkers van HGB: Het idee om een 'Natuurteam' binnen HGB op te richten is helaas niet gelukt. Wel hebben medewerkers flora- en faunacursussen gevolgd. De gedragscode van Stadswerk Nederland wordt toegepast, maar de controle op de uitvoering ervan is nog niet onafhankelijk genoeg. De ambitie om een 'Natuurteam' op te richten blijft van kracht.

9. Het belang van oude bomenlanen: Oude bomenlanen vormen belangrijke ecologische corridors en verblijfplaatsen voor vleermuizen

en broedvogels. Het behoud van deze lanen moet zorgvuldig worden afgewogen tegen veiligheidseisen. Natuurtoetsen worden uitgevoerd om beschermde soorten te identificeren, en bomen met vleermuizen worden veiliggesteld. Structurele begroting van dit beheer is noodzakelijk.

10. Streekeigen soorten: Bij aanleg en renovatie van groen wordt gestreefd naar het gebruik van streekeigen planten, bomen en struiken om de biodiversiteit te stimuleren. De ambitie is om minimaal 75% van het openbaar groen inheems te beplanten, maar er is nog ruimte voor verbetering.

11. Ecologisch beheer van bermen: Bermen en dijktafsluitingen worden waar mogelijk ecologisch beheerd, met maaidata afgestemd op de vegetatie. Kleine stappen zijn gezet, en nieuwe wijken en bermen zijn aangepast volgens de motie *Berm in Bloei*.

12. Bestrijding van de eikenprocessierups: Binnen NNN-, EVZ- en Natura 2000-gebieden worden milieuvriendelijke methoden gebruikt om de eikenprocessierups te bestrijden. Dit beleid is volledig uitgevoerd in samenwerking met de Vlinderstichting, en het gebruik van schadelijke middelen is stopgezet.

13. De Douwelerkolk: De Douwelerkolk, een ecologische parel aan de rand van de stad, wordt ecologisch beheerd en de natuurwaarden worden verder ontwikkeld. Naast algemene soorten komen er ook bijzondere soorten voor die speciale aandacht vereisen. Het beheerplan voor het gebied is verouderd en de uitvoering is niet volgens plan verlopen, waardoor ecologische waarden zijn verwaarloosd. Er wordt nu een nieuw

beheerplan ontwikkeld, waarbij de gemeentelijke ecooloog is betrokken. Omdat De Douwelerkolk een natuurbestemming heeft, moeten ecologen leidend zijn in het beheer.

14. Natuurpotenties op gemeentelijke gronden: Op de gronden van de gemeente in NNN-, EVZ- en Natura 2000-gebieden wordt ecologisch beheer toegepast, zoals randen- en slootkantbeheer, begrazing en braaklegging. Dit is gedeeltelijk succesvol geweest, met initiatieven zoals de inzaai van kruidenrijke mengsels. Er wordt gestreefd naar meer ecologisch beheer in pachtcontracten, waarbij gronden worden aangemeld bij het ministerie van LNV. Op dubbel ingetekende gronden worden pachtcontracten aangepast voor natuurinclusief beheer. Er is een motie aangenomen om geen glyfosaat meer te gebruiken op gemeentelijke percelen, en nieuwe pachtcontracten worden hierop aangepast.

DIALOOG ROND NATUURAMBASSADEURS

15. Kunstmatige nestgelegenheid voor huismus en gierzwaluw: Sinds 2010 zijn er vrijwillige prestatieafspraken gemaakt met woningcorporaties en particulieren om kunstmatige nestgelegenheden te plaatsen. Dit leverde echter te weinig op. In 2019 is daarom de motie *Natuurinclusief Bouwen* aangenomen, waarmee dit verplicht werd in de hele gemeente. Sindsdien is het de norm geworden. Voorafgaand aan elke renovatie of nieuwbouw worden huismussen en gierzwaluwen geïnventariseerd, en hun nestplaatsen worden gegarandeerd via Soortenmanagementplannen (SMP). De gemeente heeft hier in korte tijd circa €500.000 aan besteed.

16. Restauratie van oude muren: Gemeentelijke muren worden bij restauraties met kalkmortel onderhouden om de muurvegetatie te beschermen. Dit gebeurt correct. Bij particuliere eigendommen ontbreekt echter voldoende voorlichting vanwege capaciteitsgebrek.

Milieueducatiecentrum De Ulebelt zou hierin een rol kunnen spelen.

17. Kunstmatige nestgelegenheid bij verbouwingen: Vanaf 2013 wordt bij verbouwingen kunstmatige nestgelegenheid voor huismussen en gierzwaluwen meegenomen in de bouwplannen. Dit beleid is ingehaald door de motie *Natuurinclusief Bouwen* in 2019, waarbij het plaatsen van nestgelegenheden standaard werd.

18. Jaarlijks onderzoek naar ecologische knelpunten: Ecologische knelpunten en beschermde soorten werden jaarlijks onderzocht, bijvoorbeeld bij paddenroosters. Dit wordt nu per project bekeken en gefinancierd, waardoor de jaarlijkse onderzoeken zijn vervallen.

19. Beschermde soorten in het rivierengebied: Roeken, blauwe reigers en predatoren zoals uilen en roofvogels zijn belangrijke soorten in de Deventer natuur. Voor roeken is een Roekenbeschermingsplan ontwikkeld, omdat ze problematisch werden. Andere soorten worden beschermd door de Wet Natuurbescherming.

20. Beschermde en Rode Lijst-soorten in planvorming: Onbeschermde Rode Lijst-soorten krijgen dezelfde aandacht als beschermde soorten in bestemmingsplannen en beheer. Ecologie wordt standaard meegenomen in plannen, en de bijzondere plantenlijst van Deventer, vastgesteld door het college van B&W, wordt altijd geraadpleegd bij natuurtoetsen. Dit geldt alleen voor gemeentelijke grond; projectontwikkelaars hebben eigen beleid.

BIJLAGE 3: LANDSCHAPSTYPEN EN BIJBEHORENDE ELEMENTEN EN SOORTEN

	MAATREGELEN																																	LANDSCHAPSTYPE											
	1.1 ECOLOGISCH BEHEER	1.2 VASTSTELLEN GROENNORM	1.3 NATUURINCLUSIEF BOUWEN IS DE STANDAARD	1.4 DAK, GEVELGROEN EN GEVELTUINTJES	1.5 VERGROTING ONVERHARD OPPERVLAK	1.6 VERSTERKING VAN DE HOOFDBOOMSTRUCTUUR	1.7 BOMEN MET ECOLOGISCHE WAARDE	1.8 DIERVRIENDELIJKE VERLICHTING TOEPASSEN	1.9 INTEGRATIE VAN NATUURAMBITIES IN BASISKAART	1.10 NATUURAMBASSADEURSSOORTEN	1.11 VERBINDINGEN LEGGEN MET BUURGEMEENTES	1.12 STRUCTURELE MONITORING FLORA EN FAUNA	1.13 OMVORMEN VAN GAZON	1.14 BESCHERMING ECOLOGISCHE STRUCTUREN	2.15 VITALE BODEMS	2.16 LANDBOUWGROND EN LANSCHAPSELEMENTEN	2.17 STREEKEIGEN PLANTMATERIAAL	2.18 BIOLOGISCH PLANTMATERIAAL	2.19 AMFIBIEËNHABITATS	2.20 NATUURVRIENDELIJKE OEVERS	2.21 LANDSCHAPSONTSIERENDE BEPLANTING	2.22 COMPENSATIENORM	2.23 SPUITVRIJE ZONE	2.24 INVASIEVE EXOTEN	2.25 VERSTERKING ECOLOGISCHE WAARDEN	3.26 BEWUSTZIJN EN PARTICIPATIE	3.27 BIODIVERSITEIT OP BEDRIJVENTERREINEN	3.28 ONDERNEMERS BETREKKEN	3.29 BESTAANDE REGELINGEN	3.30 KINDEREN ENTHOUSIASMEREN	3.31 NATUUR ZICHTBAAR EN TASTBAAR	3.32 SAMENWERKING MET GROENE GROEPEN	3.33 AFSTEMMING OP AMBASSADEURSSOORTEN	3.34 BEHOEFTE EN WENSEN	STEDELIJK GEBIED	JONG ONTGINNINGSLANDSCHAP	UITERWAARDENLANDSCHAP	BUITENPLAATSEN	MATEN- EN FLIERENLANDSCHAP	ESSENLANDSCHAP	KAMPENLANDSCHAP				
Beemdkroon	X								X	X		X	X	X	X		X	X				X	X	X	X					X				X		X									
Boomhommel	X	X		X	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X	X	X	X			X	X	X			X		X					X					
Boommarter	X					X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X		X	X		X							X				X		X	X	X	X	X			
Bruin blauwtje	X					X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X		X	X	X	X					X				X			X		X	X	X	X			
Das	X					X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					X				X				X		X	X	X	X		
Egel	X	X		X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X			X	X	X	X			X		X		X	X	X	X	X	X		
Geelgors	X								X	X		X		X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X					X				X				X		X	X	X	X		
Gevlekte rietorchis	X								X	X		X	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X			X	X	X				X		X		X	X						
Gewone brem	X								X	X		X	X	X	X	X	X	X				X	X	X	X					X				X				X				X	X		
Gewone dwergvleermuis	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X				X			X	X	X	X	X	X	X		
Gewone vogelmelk	X	X			X	X			X	X		X	X	X	X		X	X				X	X		X					X				X			X			X			X	X	
Gierzwaluw	X	X	X	X	X			X	X	X		X		X	X		X	X					X		X		X	X	X	X				X			X								
Grasklokje	X								X	X		X	X	X	X		X	X				X	X	X	X					X				X				X				X	X		

	MAATREGELEN																																	LANDSCHAPSTYPE								
	1.1 ECOLOGISCH BEHEER	1.2 VASTSTELLEN GROENNORM	1.3 NATUURINCLUSIEF BOUWEN IS DE STANDAARD	1.4 DAK, GEVELGROEN EN GEVELTUINTJES	1.5 VERGROTING ONVERHARD OPPELVAK	1.6 VERSTERKING VAN DE HOOFDBOOMSTRUCTUUR	1.7 BOMEN MET ECOLOGISCHE WAARDE	1.8 DIERVRIENDELIJKE VERLICHTING TOEPASSEN	1.9 INTEGRATIE VAN NATUURAMBITIES IN BASISKAART	1.10 NATUURAMBASSADEURSSOORTEN	1.11 VERBINDINGEN LEGGEN MET BUURGEMEENTES	1.12 STRUCTURELE MONITORING FLORA EN FAUNA	1.13 OMVORMEN VAN GAZON	1.14 BESCHERMING ECOLOGISCHE STRUCTUREN	2.15 VITALE BODEMS	2.16 LANDBOUWGROND EN LANDSCHAPSELEMENTEN	2.17 STREEKEIGEN PLANTMATERIAAL	2.18 BIOLOGISCH PLANTMATERIAAL	2.19 AMFIBIEËNHABITATS	2.20 NATUURVRIENDELIJKE OEVERS	2.21 LANDSCHAPSONTSIERENDE BEPLANTING	2.22 COMPENSATIENORM	2.23 SPIJTVRIJE ZONE	2.24 INVASIEVE EXOTEN	2.25 VERSTERKING ECOLOGISCHE WAARDEN	3.26 BEWUSTZIJN EN PARTICIPATIE	3.27 BIODIVERSITEIT OP BEDRIJVENTERREINEN	3.28 ONDERNEMERS BETREKKEN	3.29 BESTAANDE REGELINGEN	3.30 KINDEREN ENTHOUSIASMEREN	3.31 NATUUR ZICHTBAAR EN TASTBAAR	3.32 SAMENWERKING MET GROENE GROEPEN	3.33 AFSTEMMING OP AMBASSADEURSSOORTEN	3.34 BEHOEFTE EN WENSEN	STEDELIJK GEBIED	JONG ONTGINNINGSLANDSCHAP	UITERWAARDENLANDSCHAP	BUITENPLAATSEN	MATEN- EN FLIERENLANDSCHAP	ESSENLANDSCHAP	KAMPENLANDSCHAP	
Grasmus	X								X	X		X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X							X						X	X			
Huismus	X	X	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X				X	X	X	X		X	X	X	X			X		X	X	X	X	X	X		
Kamsalamander	X							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X			X									
Klein glaskruid				X					X	X		X		X			X	X							X							X		X								
Kleine ijsvogelvlieder	X								X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X							X				X		X	X			
Kruipend moerasscherm	X								X	X		X	X	X	X		X	X		X		X	X	X	X		X	X	X			X										
Laatvlieger	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X			X		X	X	X	X	X	X	X	
Meidoornzandbij	X					X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X		X	X	X	X			X			X		X	X	X	X	
Muurbloem				X					X	X		X		X			X	X							X							X		X								
Muurleeuwenbek				X					X	X		X		X			X	X							X							X			X							
Oranjetipje	X	X		X	X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X			X		X		X	X	X	X	X	X
Patrijs	X							X	X	X		X	X	X	X	X	X	X		X	X		X	X	X					X			X			X	X	X	X	X	X	
Rode wouw	X							X	X	X		X	X	X	X	X	X	X				X	X		X							X				X	X	X				
Weidegeelster	X								X	X		X	X	X	X		X	X				X	X		X						X			X		X						

STEDELIJK GEBIED			
LANDSCHAPSELEMENTEN	BIJBEHORENDE SOORTEN	AMBASSADEURSSOORTEN	BEDREIGINGEN
Gevelbeplanting of groen dak	Sedumdaken met bloeiende planten Gevels met bloeiende klimplanten zoals klimop	Boomhommel Huismus	• Vervuiling van lucht, bodem en water door industrie, verkeer en landbouw • Verdwijnen van typische gebiedseigen flora door het inzaaien met standaard zaadmengsels (uniforme landschappen) • Versnippering van leefgebieden voor soorten door het ontbreken van verbinding • Verdwijnen van leefgebieden door “opruimwoede” van het landschap (rommelhoekjes verdwijnen) • Verhoogd aandeel niet-inheemse soorten • Verhoogde predatie van wilde fauna door hoge dichtheid predatoren (met name katten) • Verkeersslachtoffers (egels, amfibieën) door afwezigheid van faunastructuren • Verdroging door grondwateronttrekking • Verandering van het klimaat zorgt voor andere bloeitijden en perioden van droogte of wateroverlast • Verhoogde waterafvoer bij piekbuien en beperkt absorptievermogen van bodem door verharding draagt bij aan wateroverlast • Hittestress vanwege groot aandeel bebouwd oppervlak in relatie tot groen • Vervuiling door overmatige belichting in avond/nacht
Haag of blokhaag	Meidoorn, Sleedoorn, Haagbeuk Beuk, Wilde liguster, Veldesdoorn	Boomhommel Huismus Egel	
Oeverhoekjes met ruigte	Ruigtevegetatie of open zand, Brandnetel, Braam, Akkerdistel	Boomhommel Huismus Egel	
Tiny forest	Streekeigen boomsoorten met vruchtdragende struiken: Hazelaar, Sleedoorn, Vlier, Braam, Sporkehout, Gele kornoelje	Boomhommel Huismus Egel	
Laanbomen	Linde, Gewone es, Zomereik, Zwarte els, Leibomen	Boomhommel Gierzwaluw Gewone dwergvleermuis	
Wetering of sloot (natuurvriendelijke oever)	Inheemse en regionale oevervegetatie	Boomhommel Gierzwaluw	
Oude muren	Gele helmbloem Muurvaren	Boomhommel, Muurleeuwenbekje Muurbloem	
Wadi	Inheemse en regionale oevervegetatie	Boomhommel Huismus	
Vijver of poel	Inheemse en regionale oevervegetatie	Boomhommel Huismus Gierzwaluw	
Moestuin of boomgaard	Fruitbomen: Peer, Appel, Kers, Pruim	Boomhommel Huismus Egel	

JONG ONTGINNINGSLANDSCHAP

LANDSCHAPSELEMENTEN	BIJBEHORENDE SOORTEN	AMBASSADEURSSOORTEN	BEDREIGINGEN
Houtwal of houtsingel	Zomereik, Berk, Zwarte els (elzensingel)	Bruin blauwtje	• Vermesting van bodem en waterkwaliteit door intensief agrarisch gebruik • Verzuring van bodem en water door stikstofdepositie • Verdroging door grondwateronttrekking • Verdwijnen van soorten van schrale graslanden door het ontstaan van uniforme bodems en daarmee uniforme landschappen • Versnippering van leefgebieden voor soorten door het ontbreken van verbinding • Verandering van het klimaat zorgt voor andere bloeitijden en perioden van droogte of wateroverlast • Verdringing van inheemse soorten door invasieve exotische plant- en diersoorten
Houtwal of houtsingel met struiklaag	Zomereik, Berk, Gewone es, Lijsterbes, Meidoorn, Hazelaar, Gewone vlier, Gelderse roos	Bruin blauwtje Patrijs Egel	
Haag	Meidoorn , Sleedoorn	Bruin blauwtje Patrijs Egel	
Ontginningsbos	Zomereik, Berk, Zwarte els	Patrijs Egel	
Poelen	Inheemse oevervegetatie	Kamsalamander Gevlekte rietorchis	
Wetering of sloot (natuurvriendelijke oever)	Inheemse oevervegetatie	Bruin blauwtje	
Schrale berm	Flora van droge schrale graslanden zoals: Duizendblad , Muizenoor, Struikheide	Grasklokje Bruin blauwtje Patrijs	
Bermgreppels	Flora van vochtige schrale graslanden zoals: Echte koekoeksbloem , Tormentil , Blauwe knoop (zeldzaam)	Grasklokje Bruin blauwtje Patrijs	

UITERWAARDENLANDSCHAP

LANDSCHAPSELEMENTEN	BIJBEHORENDE SOORTEN	AMBASSADEURSSOORTEN	BEDREIGINGEN
Knotwilgenrij	Schietwilg, Amandelwilg, Boswilg	Grasmus	• Verdwijnen van dynamiek door het afsluiten van oude strangen, uiterwaarden en nevengeulen • Vervuiling van bodem- en waterkwaliteit door aanvoer vervuild rivierwater • Vermesting van voedselarme oeverwallen, rivierduinen of zavelgronden door agrarisch gebruik • Verdwijnen van soorten van schrale graslanden door vervuiling • Verandering van het klimaat zorgt voor langere periode van droogte of verhoogde piekafvoer • Verdringing van inheemse soorten door invasieve exotische plant- en diersoorten
Haag	Meidoorn, Sleedoorn	Grasmus	
Dijkhelling en wegberm	Flora van glanshaverhooiland zoals: Wilde cichorei , Groot streepzaad , Grote centaurie	Grasmus Weidegeelster	
Bloemrijk grasland op klei en zavel	Flora van glanshaverhooiland of Ruigteflora: Akkerdistel, Heelblaadjes, Brandnetel	Grasmus Weidegeelster Rode wouw	
Oevers nevengeul	Inheemse oevervegetatie	Gewone dwergvleermuis	
Bloemrijk grasland op oeverwallen	Flora van stroomdalgrasland: Veldsalie, Geel walstro, Duifkruid	Weidegeelster Patrijs	
Ooibos (vloedbos)	Schietwilg, Amandelwilg, Boswilg	Egel	
Stijlwand langs rivier		Gewone dwergvleermuis	
Bomenlaan	Knotwilgen, Populieren, Essen	Gewone dwergvleermuis Gierzwaluw	

LANDSCHAP VAN DE BUITENPLAATSEN			
LANDSCHAPSELEMENTEN	BIJBEHORENDE SOORTEN	AMBASSADEURSSOORTEN	BEDREIGINGEN
Laanbomen	Beuk, Zomereik, Linde, Paardenkastanje, Bosflora (stinsenplanten)	Gewone vogelmelk Boommarter laatvlieger	• Vervuiling van bodem- en waterkwaliteit door stikstofdepositie en vermesting van buitenaf • Verdwijnen van typische bosflora en stinsenplanten door verruiging en strooiselophoping (effect verzuring en vermesting) • Verdwijnen van bosstructuur bij boskap, doordat bos veelal in dezelfde periode is aangeplant • Verandering van het klimaat zorgt voor langere periode van droogte of verhoogde piekafvoer • Verdringing van inheemse soorten door invasieve exotische planten diersoorten
Landgoedbossen (loofbos)	Berken-eikenbos, Beuken-eikenbos, Vogelkers-essenbos, Elzenbroekbos, Bosflora (stinsenplanten) Ooibos	Gewone vogelmelk Boommarter Laatvlieger	
Landgoedbossen (naaldbos)	Grove den, Douglas, Sparren	Boommarter	
Bosmantel	Braam, Look zonder look, Hazelaar, Gewone vlier, Brandnetel	Gewone vogelmelk Oranjetipje Egel	
Bloemrijke grasweide	Pinksterbloem, Paardenbloem, Scherpe boterbloem	Gewone vogelmelk Oranjetipje Egel Patrijs	
Bloemrijke berm	Bosplanten (stinsenplanten)	Gewone vogelmelk Oranjetipje Egel	
Hagen	Meidoorn, Sleedoorn, Hazelaar Gewone vlier	Oranjetipje Egel Boommarter	
Gracht, vijver, waterloop met natuurlijke oever	Streekeigen oevervegetatie	Oranjetipje Laatvlieger	
Akker met akkerrand	Korenbloem, Bolderik, Klaproos, Andere streekeigen akkerkruiden zandige plekken	Oranjetipje Egel Patrijs	

MATEN- EN FLIERENLANDSCHAP			
LANDSCHAPSELEMENTEN	BIJBEHORENDE SOORTEN	AMBASSADEURSSOORTEN	BEDREIGINGEN
Houtwal of houtsingel	Gewone es, Zomereik, Zwarte els (elzensingel)	Kamsalamander Kleine ijsvogelvlinder	• Vermesting van bodem en waterkwaliteit door intensief agrarisch gebruik of het inlaten van gebiedsvreemd water • Verzuring van bodem en water door stikstofdepositie en afname van mineraalrijke kweldruk • Verdroging door afname van kweldruk door grondwateronttrekking • Afname van natuurlijke dynamiek door het vastleggen, rechtekken en verdiepen van waterlopen • Verdwijnen van karakteristieke landschapselementen zoals de coulissen • Verandering van het klimaat zorgt voor perioden van droogte of wateroverlast • Verdringing van inheemse soorten en verstoppingsproblemen door invasieve exotische planten zoals grote waternavel en watercrassula
Hakhoutsingel (coulissen)	Zwarte els	Kamsalamander Egel	
Haag	Meidoorn, Sleedoorn, Hazelaar	Kamsalamander Egel	
Kronkelende wegen met laanbeplanting	Zomereik, Gewone es, Zwarte els	Egel Boommarter	
Poelen	Streekeigen oevervegetatie	Kamsalamander Gevlekte rietorchis	
Watergang (wetering, kanaal, beek of sloot)	Kwelindicatorsoorten: Waterviolier, Holpijp, Lidsteng, Beekpunge	Kamsalamander Gevlekte rietorchis Kruipend moerasscherm	
Broekbosjes	Zwarte els, Gewone es, Zachte berk, Kwelindicatorsoorten	Kamsalamander Gevlekte rietorchis Kruipend moerasscherm	
Natte hooilanden (vloeivelden) en natuurvriendelijke oevers	Gewone dotterbloem, Echte koekoeksbloem, Kwelindicatorsoorten	Kamsalamander Gevlekte rietorchis Kruipend moerasscherm Oranjetipje	

ESSENLANDSCHAP EN KAMPENLANDSCHAP

LANDSCHAPSELEMENTEN	BIJBEHORENDE SOORTEN	AMBASSADEURSSOORTEN	BEDREIGINGEN
Houtwal of houtsingel	Berk, Gewone es, Zomereik , Zwarte els (elzensingel)	Das Gewone brem Egel	• Vermesting van bodem en waterkwaliteit door intensief agrarisch gebruik • Verzuring van bodem en water door stikstofdepositie • Verdroging door grondwateronttrekking • Versnippering van leefgebieden voor soorten door het ontbreken van verbinding • Verdwijnen van karakteristieke landschapselementen • Verandering van het klimaat zorgt voor andere bloeitijden en periodes van droogte of wateroverlast • Verdringing van inheemse soorten door invasieve exotische planten diersoorten
Houtwal of houtsingel met struiklaag	Zomereik, Berk, Gewone es, Lijsterbes, Meidoorn, Hazelaar , Gewone vlier, Gelderse roos	Das Gewone brem Meidoornzandbij Egel	
Haag	Meidoorn Sleedoorn, Braam, Roos	Das Meidoornzandbij Geelgors	
Boomgaard bij erf	Hoogstambomen: Appels, Peren, Kersen , Walnoot	Das Meidoornzandbij Geelgors Egel	
Kronkelende wegen met laanbeplanting	Zomereik, Gewone es, Zwarte els, Linde	Das Gewone brem Meidoornzandbij Geelgors	
Poelen	Streekeigen oevervegetatie	Geelgors	
Wetering (natuurvriendelijke oever)	Streekeigen oevervegetatie	Meidoornzandbij Beemdkroon	
Hakhoutbosjes	Zomereik, Gewone es, Zwarte els	Das Gewone brem Geelgors	
Akkerranden	Korenbloem, Bolderik, Klaproos, Andere streekeigen akkerkruiden zandige plekken	Das Meidoornzandbij Geelgors	
Zandwegen met bloeiende berm	Schrale bermflora: Grasklokje, Klein vogelpootje, Gewone brunel	Gewone brem Beemdkroon Meidoornzandbij Geelgors	

AMBITIE 1: VERSTERKEN VAN GROENE EN BLAUWE ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN HET STEDELIJK GEBIED EN DE DORPSKERNEN OM EEN ROBUUST SYSTEEM TE CREËREN

1.1 ECOLOGISCH BEHEER IS EEN BELANGRIJK UITGANGSPUNT

Het Groenbeleidsplan van Deventer (2007-2017) beschrijft de visie van de gemeente op het beheer en de ontwikkeling van groen in de stad. Ecologisch beheer is een belangrijk onderdeel van deze visie. Dit betekent dat er rekening wordt gehouden met natuurlijke processen en dat er gestreefd wordt naar een grotere biodiversiteit.

MAATREGELEN:

- Natuurlijk bermbeheer opschalen waar mogelijk: Het belang van natuurlijk bermbeheer is groot om de verbinding tussen verschillende groengebieden te verbeteren. Dit betekent onder andere dat bermen pas later in het seizoen gemaaid worden, zodat planten de kans krijgen om te bloeien en zaden te verspreiden. (zie *Actieplan Bermen in bloei Bebouwde Kom*).
- Ecologisch beheer van nieuw beheerareaal is een belangrijk uitgangspunt: Zodra nieuwe woonwijken en andere terreinen in beheer bij de gemeente wordt gebracht, zal daar ecologisch beheer worden uitgevoerd waar mogelijk. Dit in het verlengde van de motie *Berm in bloei* (aangenomen op 12 juli 2023).
- Bermbeheerplan actualiseren in 2030: Na 7 jaar uitvoering is het van belang het bermbeheer te evalueren en optimaliseren.
- Gebiedsbeheerplannen: Voor de grote stadsparken groengebieden worden beheerplannen opgesteld waarin de specifieke doelstellingen en maatregelen voor ecologisch beheer worden vastgelegd.
- Beheer van Klimop: Klimop in bomen wordt, mits er geen sprake is van een gevaarlijke situatie, behouden vanwege de ecologische waarde. Klimop biedt schuil en broedgelegenheid voor verschillende

diersoorten.

- Actualiseren groenbeheerplan gemeente Deventer:

RESULTATEN:

- Verhoogde aanwezigheid van inheemse plantensoorten.
- Verbeterde habitatkwaliteit voor de ambassadeurssoorten
- Toename biodiversiteit: Een meetbare toename van de biodiversiteit in bermen en langs wegen. Een meetbare toename van de ambassadeurssoorten.
- Verbeterde verbinding tussen verschillende groengebieden, wat de migratie en voortplanting van soorten bevordert.
- Aantrekkelijker habitat voor bestuivers zoals bijen en vlinders.
- Aantrekkelijke leefomgeving: Een gevarieerd en bloeiend bermbeheer draagt bij aan een aantrekkelijke leefomgeving voor mens en dier.
- Kennisgedreven bermbeheer: Een bermbeheerplan dat gebaseerd is op de nieuwste wetenschappelijke inzichten en is afgestemd op lokale omstandigheden.

1.2 VASTSTELLEN GROENNORM VOOR EEN GROENERE LEEFOMGEVING IN 2035

Een groennorm geeft aan hoeveel groen er minimaal in een stad of buurt moet zijn om een leefbare omgeving te creëren. De groennorm wordt vaak uitgedrukt in vierkante meters groen per inwoner. Het Groenbeleidsplan van Deventer (2007-2017) vermeldt een norm van 75m² openbaar toegankelijk groen per woning, gezien over de hele stad. Dit is niet alleen openbaar groen in beheer van de gemeente, maar ook openbaar toegankelijk groen van andere eigenaren.

Het doel van een nieuwe groennorm is om te zorgen voor:

- Verbetering van de gezondheid en het welzijn: Bomen en groen hebben een positief effect op de fysieke en mentale gezondheid van mensen. Ze zorgen voor stressreductie, stimuleren beweging en verbeteren de luchtkwaliteit.
- Vergroting van de biodiversiteit: Bomen en groen bieden leefgebied aan verschillende planten en dieren, wat bijdraagt aan de biodiversiteit in de stad.
- Aanpak van klimaatverandering: Bomen en groen zorgen voor verkoeling in de stad, vangen regenwater op en slaan CO₂ op.

Deze groennorm kan worden toegepast bij:

- Het ontwikkelen van nieuwe stedenbouwkundige plannen.
- Het vergroenen van bestaande wijken.
- Het beheer en onderhoud van groen in de stad.

Maatregelen:

- Analyse Huidige Situatie:
 - o In kaart brengen: onderzoek waar de nieuwe groennorm al wordt behaald en waar niet. Dit kan door middel van GISanalyse.
 - o Kansencarta: Het opstellen van een kansencarta kan helpen bij het identificeren van locaties waar groen kan worden toegevoegd of verbeterd.
- Plan van Aanpak:
 - o Relaties leggen: Het is belangrijk om de nieuwe groennorm te verbinden met andere beleidsdoelen, zoals klimaatadaptatie en biodiversiteit. Dit betekent dat er bij de keuze voor beplanting en de inrichting van de openbare ruimte rekening moet worden gehouden met de effecten op deze thema's.
 - o Afwegingskader: Het ontwikkelen van een boomsoortenlijst en een afwegingskader kan de gemeente helpen bij het selecteren van de juiste bomen voor de juiste plek.
- Concrete Maatregelen:
 - o Aanplant: Het structureel aanplanten van bomen en andere vegetatie op strategische locaties waar de groennorm nog niet wordt behaald.
 - o Vergroening: Het stimuleren van vergroening op terreinen van derden, bijvoorbeeld door subsidies te verstrekken voor groene daken en gevels.
 - o Boomspiegels: Het vergroten van boomspiegels in de verharding kan de leefomstandigheden van bomen verbeteren en de hoeveelheid groen in de stad vergroten.

- Samenwerking:
 - o Inwoners: Betrek bewoners bij de planvorming en uitvoering, bijvoorbeeld door middel van inspraakavonden of bewonersinitiatieven.
 - o Bedrijven: Werk samen met bedrijven op bedrijventerreinen om de groennorm te realiseren, bijvoorbeeld door het aanbieden van groene subsidies en incentives.
- Monitoring en Evaluatie:
 - o Voortgang meten: Het is belangrijk om de voortgang van de implementatie van de groennorm te monitoren en te evalueren. Dit kan door middel van het bijhouden van het oppervlakte groen, aantal geplante bomen, de hoeveelheid groene daken en gevels, en de tevredenheid van bewoners over het groen in hun omgeving.

RESULTATEN:

- Verbeterde gezondheid en welzijn: Een toename van groen in wijken zal bijdragen aan een verbetering van de fysieke en mentale gezondheid van inwoners, dankzij meer schaduw, schone lucht en recreatiemogelijkheden.
- Verhoogde biodiversiteit: Door het aanplanten van streekeigen en gevarieerde boomsoorten ontstaat een groter leefgebied voor dieren en planten, wat de biodiversiteit ten goede komt.
- Versterkte klimaatadaptatie: Het toevoegen van groen helpt steden verkoelen, regenwater opvangen en CO₂ vastleggen, wat bijdraagt aan een klimaatbestendige stedelijke omgeving.
- Groene en aantrekkelijke leefomgeving: Het structureel aanplanten van bomen en vergroening van wijken draagt bij aan een aantrekkelijke en leefbare omgeving voor inwoners en bezoekers van Deventer.

GROENNORM VOORBEELD:

Een voorbeeld van een nieuwe groennorm is de 3-30-300-regel.

Dit is een richtlijn voor het creëren van een gezonde en groene leefomgeving in steden. De essentie ervan:

- 3 bomen: Iedereen zou vanuit zijn woning minimaal 3 bomen moeten kunnen zien.
- 30% schaduw: Iedere wijk moet voor minimaal 30% overschaduwd worden door bomen.
- 300 meter van een park: Niemand zou verder dan 300 meter van een park of groene ruimte moeten wonen.

1.3 NATUURINCLUSIEF BOUWEN IS DE STANDAARD

Natuurinclusief bouwen is een benadering van bouwen en ontwerpen waarbij rekening wordt gehouden met de lokale flora en fauna. Het doel is om gebouwen en hun omgeving zo te ontwerpen dat ze een positieve bijdrage leveren aan de biodiversiteit.

In plaats van de natuur te zien als iets dat moet wijken voor bebouwing, probeert natuurinclusief bouwen de natuur te integreren in de gebouwde omgeving. Dit kan op verschillende manieren, zoals:

- Groene daken en gevels: Aanleggen van groene daken en gevels die dienen als leefgebied voor planten en insecten.
- Natuurlijke materialen: Gebruiken van natuurlijke en duurzame materialen in de bouw.
- Wateropvang: Opvangen en hergebruiken van regenwater voor bijvoorbeeld bewatering.
- Groene inrichting: Creëren van een groene omgeving rondom gebouwen met bomen, struiken en andere beplanting die aantrekkelijk is voor dieren.
- Nestkasten en verblijfplaatsen: Inbouwen van nestkasten voor vogels, zoals gierzwaluwen en huismussen, en het creëren van verblijfplaatsen voor vleermuizen in gevels en daken.

Voordelen van natuurinclusief bouwen:

- Vergroten van de biodiversiteit: Biedt leefgebied aan planten en dieren in de stad.
- Verbeteren van de leefkwaliteit: Zorgt voor een aantrekkelijkere en gezondere leefomgeving voor mensen.
- Aanpakken van klimaatverandering: Draagt bij aan verkoeling, waterberging en CO₂-opslag.

In Deventer is anno 2024:

- Natuurinclusief bouwen verplicht bij nieuwbouwprojecten.
- Bij alle renovaties en verduurzamingsprojecten van woningen natuurinclusief renoveren de standaard.
- Heeft de gemeente een Soortenmanagementplan (SMP) geïmplementeerd dat richtlijnen en voorbeelden voor natuurinclusief bouwen binnen de bouwde kom bevat. Voor het buitengebied volgt nog een uitwerking van het SMP.

MAATREGELEN:

- Integratie in beleid: Natuurinclusief bouwen is een vast onderdeel van het beleid in Deventer. Dit betekent dat er bij alle bouwprojecten, van kleine renovaties tot grote nieuwbouwprojecten, rekening moet worden gehouden met de bescherming van plant en diersoorten.
- Soortenmanagementplan: Voor alle bebouwde kernen in Deventer geldt het Soortmanagementplan (SMP). Dit plan bevat richtlijnen en praktische voorbeelden voor natuurinclusief bouwen en renoveren. Het SMP wordt gebruikt door de gemeente zelf, maar ook door woningcorporaties en andere marktpartijen die in Deventer actief zijn.
- Best practiceverplichting: Bij het toepassen van natuurinclusieve maatregelen in bouwprojecten geldt een best practiceverplichting. Dit betekent dat er gebruik moet worden gemaakt van bewezen effectieve maatregelen.
- Standaard natuurinclusief renoveren: Bij alle renovaties en verduurzamingsprojecten van woningen wordt standaard natuurinclusief gerenoveerd. Dit betekent dat er maatregelen worden genomen om de woningen geschikt te maken en te houden voor beschermde soorten, zoals de huismus, gierzwaluw, huiszwaluw en

vleermuizen.

- Natuurinclusief bouwen bij nieuwbouw: Bij nieuwbouwprojecten is natuurinclusief bouwen de standaard. Dit betekent dat er in de ontwerpfase al rekening wordt gehouden met de lokale flora en fauna. Er worden bijvoorbeeld nestkasten ingebouwd, groene daken aangelegd en er wordt gewerkt met een groene inrichting van de openbare ruimte rondom de nieuwbouw.
- Behoud van voorzieningen: Voor behoud van aangebrachte voorzieningen moet een borgingsmechnisme worden opgezet. Momenteel kan er na een verkoop van een huis door de nieuwe eigenaar onzorgvuldig met voorzieningen worden omgegaan of zelfs verwijderd.
- Voorlichting en bewustwording: De gemeente Deventer hecht belang aan bewustwording over natuurinclusief bouwen en organiseert bijeenkomsten om bewoners te informeren over natuurinclusiviteit. Deze bijeenkomsten kunnen worden uitgebreid met informatie over natuurinclusief bouwen, renoveren en onderhoud.
- Het stimuleren van natuurinclusief bouwen is een continu proces. Deventer blijft zich inzetten om de biodiversiteit in de stad te bevorderen, onder andere door te blijven innoveren op het gebied van natuurinclusief bouwen.

Naast de hierboven genoemde maatregelen is het belangrijk om te benadrukken dat natuurinclusief bouwen een integrale benadering vereist. Dit betekent dat er in de ontwerpfase al rekening moet worden gehouden met de impact van het gebouw op de omgeving en dat er samengewerkt moet worden tussen architecten, ecologen, aannemers en andere betrokkenen.

1.4 DAK, GEVELGROEN EN GEVELTUINTJES GERICHT STIMULEREN VOOR BESTAANDE GEBOUWEN

Dakgroen is een verzamelterm voor alle vormen van vegetatie op daken. Dit kan variëren van eenvoudige sedumdaken tot uitgebreide daktuinen met bomen en struiken. Gevelgroen betreft begroeiing die direct op de gevel van een gebouw groeit, bijvoorbeeld klimplanten tegen een muur en geveltuintjes zijn kleine tuintjes die worden aangelegd in de openbare ruimte, direct voor de gevels van huizen. Ze zijn vaak in versteende straten te vinden om de leefbaarheid te vergroten en de openbare ruimte te vergroenen.

Dakgroen en gevelgroen zijn belangrijke instrumenten om steden groener, leefbaarder en duurzamer te maken. Ze bieden voordelen zoals isolatie, waterbuffering, en een vergroting van de biodiversiteit. Het stimuleren van deze vormen van vergroening draagt bij aan een groenere en klimaatbestendige stad, waarbij bewoners direct worden betrokken bij het vergroenen van hun eigen leefomgeving. Geveltuintjes voegen groen toe aan dichtbebouwde stedelijke gebieden, verbeteren de leefbaarheid, en helpen bij het bestrijden van hittestress en wateroverlast.

MAATREGELEN:

- Aansluiten op het Klimaatadaptatieprogramma om zo dakgroen en gevelgroen te realiseren.
- Aanwijzen prioritaire gebieden:
 - o In kaart brengen van gebieden: Op basis van onderzoek wordt vastgesteld welke delen van de stad onvoldoende groen bevatten en in welke wijken de behoefte aan vergroening het grootst is. Hierbij wordt rekening gehouden met de bestaande oppervlakte groen per woning en de ruimtelijke mogelijkheden voor vergroening.

- o Selecteren van prioriteitsgebieden: Gebieden waar het openbare groen beneden de vastgestelde norm valt, worden aangewezen als prioritaire locaties voor extra inspanningen op het gebied van dak en gevelgroen, alsmede geveltuintjes.
- Aanbieden stimuleringsregeling:
 - o Subsidies en financiering: Voor de geselecteerde prioritaire gebieden wordt een aanvullende stimuleringsregeling opgezet om dak en gevelgroen te realiseren. Dit kan bestaan uit financiële subsidies, fiscale voordelen of het aanbieden van technische ondersteuning bij het aanleggen van groenvoorzieningen.
 - o Vergroenen op particulier terrein: Bewoners en eigenaren van gebouwen worden actief gestimuleerd om vergroening op hun eigen terrein door te voeren. Voor dak en gevelgroen wordt, naast financiële prikkels, ook technische begeleiding aangeboden om vergroening laagdrempeliger te maken.
 - o Geveltuintjes aanleggen: In dichtbebouwde wijken wordt een actieplan opgezet om bewoners te helpen bij het aanleggen van geveltuintjes in de openbare ruimte direct voor hun huizen. Hier kunnen subsidies voor beplanting en gereedschap worden verstrekt.

RESULTATEN:

- Toename van dak en gevelgroen: Een zichtbare toename van groenvoorzieningen op daken en gevels, waardoor de stad groener en aantrekkelijker wordt.
- Verbeterde biodiversiteit: Door het stimuleren van dak en gevelgroen ontstaat meer leefruimte voor vogels, insecten en andere dieren, wat bijdraagt aan het vergroten van de biodiversiteit in stedelijke gebieden.

- Klimaatadaptatie: Groene daken en gevels verbeteren de waterafvoer, verminderen hittestress in de stad en zorgen voor betere isolatie van gebouwen, wat bijdraagt aan klimaatbestendigheid.
- Vergroten van leefbaarheid: Door de aanleg van geveltuintjes wordt de leefomgeving van inwoners groener en aantrekkelijker, wat een positief effect heeft op het welzijn van bewoners.
- Bewustwording en betrokkenheid: Inwoners en bedrijven worden direct betrokken bij de vergroening van hun eigen omgeving, wat zorgt voor een grotere bewustwording van het belang van biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Met deze aanpak wil de gemeente Deventer het dak en gevelgroen in de stad substantieel uitbreiden en bijdragen aan een groenere, klimaatbestendige en aantrekkelijkere leefomgeving voor haar inwoners.

1.5 VERGROTING VAN HET ONVERHARDE OPPERVAK IN DE OPENBARE RUIMTE AAN DE HAND VAN HET ‘GROEN TENZIJ’-PRINCIPE

Het verhogen van het onverharde oppervlak in stedelijke gebieden is van essentieel belang voor het bevorderen van de biodiversiteit, het verbeteren van de waterhuishouding, en het creëren van een gezondere en klimaatbestendige leefomgeving. Verharding, zoals asfalt en tegels, zorgt voor een ondoordringbare laag die regenwater afvoert naar het riool in plaats van in de bodem te laten infiltreren. Dit leidt tot wateroverlast maar verstoort ook de natuurlijke watercyclus. Het verminderen van verharding draagt bij aan een groenere stad met betere leefomstandigheden voor mens en dier. Het aanpakken van onnodige verharding wordt uitgevoerd als koppelkans. Wanneer er in de openbare ruimte gewerkt wordt, is de nieuwe inrichting groen, tenzij dit niet anders kan.

INVENTARISATIE EN ANALYSE:

- Huidige situatie in kaart brengen bij ruimtelijke ontwikkeling: Begin met het inventariseren van de bestaande verharding en het onverharde oppervlak in de openbare ruimte. Dit kan door middel van luchtfoto's, GISdata en veldonderzoek.
- Verhardingsgraad bepalen: Analyseer de verhardingsgraad per wijk of buurt om te bepalen waar de grootste kansen liggen voor ontharding.
- Oorzaken van verharding identificeren: Onderzoek de oorzaken van verharding, zoals parkeerplaatsen, breedte van wegen en stoepen.
- Zinloze verharding in kaart brengen: Identificeer locaties met “zinloze verharding”, zoals overbodige bestrating of te brede stoepen, die makkelijk te vergroenen zijn.

PLAN VAN AANPAK:

- Doelstellingen formuleren voor het projectgebied: Stel concrete doelen voor de verhoging van het onverharde oppervlak, zowel op korte als lange termijn.
- Integratie met andere beleidsdoelen: Integreer de onthardingsdoelen met andere beleidsdoelen, zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit, en waterberging.

MAATREGELEN:

- Ontharden van ‘makkelijke’ plekken: Start met het verwijderen van verharding op locaties die eenvoudig te vergroenen zijn.
- Herinrichting openbare ruimte: Pas bij herinrichtingsprojecten de inrichting van de openbare ruimte aan, bijvoorbeeld door smallere wegen, grotere boomspiegels, en meer groen.
- Stimuleren geveltuinen: Moedig bewoners aan om geveltuinen aan te leggen en verstrek subsidies of andere ondersteuning.
- Aanplant van bomen: Plant meer bomen, met name streekeigen soorten met een hoge ecologische waarde, die schaduw bieden en bijdragen aan biodiversiteit.
- Waterdoorlatende verharding: Pas waar mogelijk waterdoorlatende verharding toe om wateroverlast te verminderen en de waterhuishouding te verbeteren.
- Aanpassen parkeernormen: Herzie parkeernormen om de verharding door parkeerplaatsen te verminderen.

MONITORING EN EVALUATIE:

- Monitoren van de voortgang: Volg de voortgang van de ontharding en de effecten op de leefomgeving.
- Evalueren van de aanpak: Evalueer regelmatig de effectiviteit van de maatregelen en pas de aanpak zo nodig aan.

1.6 VERSTERKING VAN DE HOOFDBOOMSTRUCTUUR WAARMEE EEN ROBUUST NETWERK ONTSTAAT DAT DE ECOLOGISCHE SAMENHANG ONDERSTEUNT.

Bomen spelen een cruciale rol in het behouden en versterken van de ecologische samenhang in stedelijke en landelijke gebieden. Een sterke hoofdboomstructuur zorgt niet alleen voor een aantrekkelijk landschap, maar biedt ook belangrijke leefgebieden voor vogels, insecten en andere dieren. Door te investeren in een robuust netwerk van bomen wordt de ecologische waarde van Deventer vergroot en wordt de stad beter voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering.

MAATREGELEN:

Inventarisatie en planning:

- Inventarisatie van bestaande boomstructuren: Een uitgebreide analyse wordt uitgevoerd van de huidige hoofdboomstructuur, inclusief laanbomen, parken en bosgebieden. Dit helpt om te bepalen waar versterking nodig is.
- Ontwikkelen van een bomenstrategie: Op basis van de inventarisatie wordt een strategie ontwikkeld om de hoofdboomstructuur uit te breiden en te versterken. Deze strategie richt zich op het behoud van bestaande bomen en het aanplanten van nieuwe bomen op strategische locaties.

Aanplant en versterking:

- Nieuwe aanplant op strategische locaties: Het aanplanten van bomen in gebieden waar de hoofdboomstructuur versterkt kan worden. Hierbij wordt gekozen voor soorten die bijdragen aan de biodiversiteit en aangepast zijn aan het lokale klimaat en de bodemomstandigheden. Aanplant en soortkeuze is passend binnen de boven- en ondergrondse

ruimte.

- Aanplant kan ook als koppelkans worden toegepast wanneer er ontwikkelingen plaatsvinden in een gebied.
- Focus op streekeigen boomsoorten: Er wordt nadruk gelegd op het planten van streekeigen boomsoorten met een hoge ecologische waarde. Deze bomen bieden voedsel en onderdak aan een breed scala aan streekeigen dieren en insecten.
- Versterken van ecologische corridors: Door de hoofdboomstructuur te verbinden met bestaande groene gebieden, zoals parken, natuurgebieden en ecologische verbindingzones, wordt de migratie van soorten bevorderd en ontstaat een robuust ecologisch netwerk.

Onderhoud en beheer:

- Langetermijnonderhoud van de hoofdboomstructuur: De gemeente stelt een duurzaam onderhoudsplan op voor de bomen die onderdeel zijn van de hoofdstructuur, met speciale aandacht voor ziektes, onderhoud van wortelstelsels en het behoud van ecologische waarde.
- Bescherming van monumentale bomen: Extra bescherming wordt geboden aan bomen met een bijzondere ecologische, historische of landschappelijke waarde, bijvoorbeeld door middel van de status 'monumentale boom'.

Samenwerking en bewustwording:

- Samenwerking met bewoners en bedrijven: Inwoners en bedrijven worden betrokken bij het uitbreiden en onderhouden van de hoofdboomstructuur, bijvoorbeeld door het aanbieden van adoptieprogramma's of subsidies voor boomaanplant op privaat terrein.

- **Educatie en voorlichting:** Er worden voorlichtingscampagnes opgezet om het belang van een sterke hoofdboomstructuur en het behoud ervan onder de aandacht te brengen bij inwoners en bedrijven. Dit omvat informatie over de ecologische waarde van bomen en het stimuleren van betrokkenheid bij het aanplanten en onderhouden ervan.

RESULTATEN:

- **Uitbreiding van de hoofdboomstructuur:** Een significante uitbreiding van het aantal bomen met een hoge ecologische waarde, die bijdragen aan de versterking van de ecologische samenhang in Deventer.
- **Verhoogde biodiversiteit:** Door de aanplant van streekeigen boomsoorten en het verbinden van groene gebieden ontstaat er meer leefgebied voor verschillende soorten vogels, insecten en andere dieren.
- **Klimaatbestendigheid:** Een robuuste hoofdboomstructuur helpt de stad beter om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering, zoals hittestress en wateroverlast, door schaduw te bieden en water te bufferen.
- **Verbeterde leefomgeving:** De versterkte hoofdboomstructuur zorgt voor een groenere en aangenamere leefomgeving voor inwoners, wat bijdraagt aan hun welzijn en gezondheid.
- **Langdurige bescherming en onderhoud:** Door een gedegen onderhoudsplan en bescherming van monumentale bomen wordt de duurzaamheid van de hoofdboomstructuur gewaarborgd, waardoor toekomstige generaties kunnen blijven profiteren van een groene en ecologische stad.

Met deze aanpak wil de gemeente Deventer een robuust netwerk van bomen creëren dat niet alleen de biodiversiteit ondersteunt, maar ook zorgt voor een leefbare, klimaatbestendige en groene omgeving voor haar inwoners.

1.7 VERGROTING VAN HET AANTAL BOMEN MET EEN HOGE ECOLOGISCHE WAARDE.

Bomen met een hoge ecologische waarde zijn bomen die een significante bijdrage leveren aan de biodiversiteit, ecosysteemdiensten en het functioneren van het lokale ecosysteem. Deze bomen:

- Zijn vaak streekeigen soorten: Streekeigen bomen zijn van nature in een gebied aanwezig en vormen een integraal onderdeel van het lokale ecosysteem. Ze bieden voedsel en leefgebied aan een grotere diversiteit aan insecten, vogels en andere dieren in vergelijking met uitheemse soorten.
- Kunnen bovendien streekeigen zijn: Naast inheemse soorten kunnen ook streekeigen soorten een hoge ecologische waarde hebben. Dit zijn soorten die van nature in een specifieke regio voorkomen en aangepast zijn aan de lokale omstandigheden.
- Bieden voedsel en leefgebied: Ze dienen als voedselbron en bieden nest, schuil en voortplantingsplaatsen voor een breed scala aan dieren.
- Leveren ecosysteemdiensten: Ze dragen bij aan ecosysteemdiensten zoals CO₂vastlegging, schaduwvorming, waterberging en het verbeteren van de luchtkwaliteit.
- Zijn vaak ouder dan 100 jaar: Oude bomen hebben over het algemeen een hogere ecologische waarde dan jonge bomen, omdat ze meer niches en microhabitats herbergen.
- Maken deel uit van een netwerk: Bomen die met elkaar verbonden zijn via bijvoorbeeld bomenrijen of houtwallen, vormen ecologische corridors die belangrijk zijn voor de verspreiding van soorten.

MAATREGELEN:

- Beheer:
 - o Behoud van bestaande bomen: Het is essentieel om oude, streekeigen bomen te beschermen, aangezien deze een bijzonder hoge ecologische waarde hebben.
 - o Variatie in beheer: Door te variëren in maaibeheer, bijvoorbeeld door gefaseerd te maaien, kan de biodiversiteit worden vergroot en kunnen er meer kansen ontstaan voor streekeigen boomsoorten om te ontkiemen en te groeien.
 - o Klimop behouden: Klimop in bomen kan beter behouden blijven, omdat het een belangrijke schuil en broedgelegenheid biedt aan vogels en andere dieren.
 - o Biologische bestrijding: Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen kan schadelijk zijn voor het ecosysteem. Door te kiezen voor biologische bestrijding, bijvoorbeeld bij de aanpak van de eikenprocessierups, worden de ecologische risico's beperkt.
-
- Voorzien in gezonde standplaatscondities
 - o Dit betekent dat er zorgvuldig wordt omgegaan met bodembewerking, plaatsing van jonge bomen en de groeiplaatsinrichting.
 - o Voldoende ruimte voor boomwortels: Zorgen voor voldoende ruimte voor wortelgroei, bijvoorbeeld door het aanleggen van boomvakken en het vermijden van vercompactering van de bodem rondom bomen.
- Boomverjonging en aanplant:
 - o Strategische aanpak: Bij het vervangen van bomen is het

belangrijk om te kiezen voor soorten die een hoge ecologische waarde hebben en die passen bij de standplaats.

- o Boomsoortkeuze is gebaseerd op de standplaats.
- o Stimuleren van diversiteit: Aanplanten van een diversiteit aan plantensoorten om het bodemleven te stimuleren en de bodemgezondheid te bevorderen
- o Streekeigen soorten: Naast inheemse soorten kan ook gekozen worden voor streekeigen soorten, die van nature in een specifieke regio voorkomen.
- o Ruimte voor groei: Zorg ervoor dat bomen voldoende ruimte hebben om te groeien en hun wortels te ontwikkelen.

1.8 DIERVRIENDELIJKE VERLICHTING TOEPASSEN WAAR VERLICHTING NOODZAKELIJK IS.

De implementatie van diervriendelijke verlichting is een belangrijk onderdeel van het beschermen van nachttactieve dieren en het bevorderen van biodiversiteit, met name in stedelijke gebieden. Door rekening te houden met de behoeften van deze dieren, kan verlichting worden ingezet op een manier die zowel veilig als duurzaam is.

Dit type verlichting heeft vaak de volgende kenmerken:

- Amberkleurig licht: Vleermuizen zijn minder gevoelig voor amberkleurig licht met een golflengte van 580-600 nm. Deze kleur is nog steeds goed zichtbaar voor mensen.
- Gerichte bundel: Door het licht te richten op de noodzakelijke plaatsen, wordt de lichtverstrooiing beperkt en wordt de impact op de omgeving verminderd.
- Lagere intensiteit: Een lagere lichtintensiteit is vaak voldoende voor veiligheid en zichtbaarheid, terwijl het de verstoring van nachtelijke dieren vermindert.
- Dynamische verlichting: Bewegingssensoren en timers kunnen worden gebruikt om de verlichting alleen te activeren wanneer dat nodig is, wat de blootstelling van dieren aan licht vermindert.

MAATREGELEN:

- De gemeente past amberkleurige verlichting toe op locaties waar dit niet in conflict is met veiligheid of andere belangrijke afwegingen omtrent ruimtelijke orde. Daarnaast wordt op locaties in het buitengebied zeer spaarzaam verlichting toegepast om ecologische redenen.
- Herzien van Uitvoeringskader openbare verlichting (2013) en

mogelijkheden voor ecologische verlichting eventueel uitbreiden waar nodig.

- Selectie van geschikte verlichting: Kies voor verlichting die de minste impact heeft op vleermuizen en andere nachttactieve dieren. Enkele aandachtspunten:
 - Kleurtemperatuur: Amberkleurige verlichting (maximaal 590 nm) heeft de voorkeur, omdat vleermuizen minder gevoelig zijn voor deze golflengten.
 - Lichtintensiteit en spreiding: Beperk de lichtintensiteit tot het minimum dat nodig is voor de veiligheid en zorg voor een gerichte lichtspreiding om lichtvervuiling te minimaliseren.
 - Duurzame verlichtingsoplossingen: Overweeg het gebruik van LED-verlichting, bewegingssensoren en timers om energie te besparen en de blootstelling aan licht te verminderen.
- Toepassen als koppelkans
 - Bij projecten kan diervriendelijke verlichting toe worden gepast als koppelkans, wanneer er verlichting noodzakelijk is.

1.9 INTEGRATIE VAN NATUURAMBITIES IN DE BASISKAART VAN DE-VENTER

Een sterke en duurzame ruimtelijke ontwikkeling begint bij een integrale benadering van natuurambities. Door deze ambities expliciet op te nemen in de basiskaart van Deventer, wordt de natuur vanaf het begin betrokken bij elke ruimtelijke ontwikkeling. Dit zorgt ervoor dat natuurdoelen structureel worden meegenomen in de planning, inrichting en het beheer van stedelijke en landelijke gebieden. Deze aanpak draagt bij aan het behoud en de versterking van de biodiversiteit, een betere leefomgeving en de integratie van natuurinclusief beleid in het ruimtelijk beleid van de gemeente.

MAATREGELEN:

Inventarisatie en integratie:

- Inventarisatie van natuurdoelen en ambities: Een uitgebreide inventarisatie van bestaande natuurdoelen, zoals ecologische verbindingzones, beschermde natuurgebieden en groene infrastructuur. Dit omvat ook de specifieke ambities voor biodiversiteit, klimaatadaptatie en natuurinclusief bouwen.
- Integratie in de basiskaart: Alle natuurambities worden visueel weergegeven op de basiskaart van Deventer. Dit betekent dat belangrijke ecologische structuren, natuurgebieden, corridors en groene ambities worden opgenomen en zichtbaar zijn in elke ruimtelijke ontwikkeling of planvorming.
- Up-to-date houden van de kaart: De basiskaart wordt periodiek geactualiseerd om rekening te houden met veranderingen in beleid, nieuwe natuurprojecten en ontwikkelingen in de stad en het buitengebied.

Toepassing in ruimtelijke ontwikkeling:

- Natuurambities als uitgangspunt bij nieuwe projecten: Alle ruimtelijke ontwikkelingen worden getoetst aan de natuurdoelen die op de basiskaart zijn opgenomen. Dit betekent dat bij de planning van nieuwe woonwijken, infrastructuur en bedrijventerreinen natuurambities integraal worden meegenomen.
- Zorgplicht voor natuurdoelen: Bij elke ruimtelijke ontwikkeling wordt bekeken hoe de natuurambities het best kunnen worden geïntegreerd, waarbij het behouden en versterken van de natuur centraal staat. Dit kan variëren van het aanleggen van ecologische verbindingzones tot het inzetten van groenblauwe oplossingen voor waterbeheer.
- Samenwerking met belanghebbenden: Bij de integratie van natuurambities in ruimtelijke plannen wordt nauw samengewerkt met inwoners, bedrijven, terreinbeherende organisaties en andere belanghebbenden om gezamenlijk natuurdoelen te realiseren.

Monitoring en borging:

- Toetsing van ruimtelijke plannen aan de basiskaart: Elk ruimtelijk project wordt vooraf getoetst aan de natuurdoelen die op de basiskaart staan. Hierdoor wordt gewaarborgd dat natuurambities niet over het hoofd worden gezien, maar een structurele plaats krijgen in de planvorming.
- Monitoring van de voortgang: De gemeente houdt de voortgang van de integratie van natuurambities nauwgezet bij, waarbij wordt gekeken naar de impact van projecten op de natuur en biodiversiteit in de stad. Waar nodig worden aanpassingen gedaan om natuurdoelen te versterken.

RESULTATEN:

- Structurele integratie van natuur in ruimtelijke ontwikkeling: Door natuurambities op te nemen in de basiskaart van Deventer, wordt natuur een onlosmakelijk onderdeel van de ruimtelijke ontwikkeling. Dit zorgt ervoor dat natuurwaarden vanaf het begin worden meegenomen in de besluitvorming en uitvoering van projecten.
- Bevordering van natuurinclusief beleid: Door natuurdoelen expliciet vast te leggen op de basiskaart, wordt natuurinclusief beleid gestimuleerd en bevorderd in de hele gemeente. Dit draagt bij aan een groenere, leefbaardere en veerkrachtigere omgeving.
- Verhoogde biodiversiteit en leefomgeving: De integratie van natuurambities zorgt voor meer en beter verbonden natuurgebieden in de gemeente, wat de biodiversiteit ten goede komt en bijdraagt aan een betere leefomgeving voor mens en dier.
- Verbeterde samenhang tussen ruimtelijke en ecologische plannen: Door natuurambities structureel op te nemen in de basiskaart, ontstaat er een betere samenhang tussen ruimtelijke en ecologische doelen, wat resulteert in duurzamere en groenere ontwikkelingsplannen.

Met de integratie van natuurambities in de basiskaart zet Deventer een belangrijke stap naar een duurzame, groene toekomst, waarin natuurwaarden een centrale plaats innemen in elke ruimtelijke ontwikkeling. Hierdoor wordt natuurinclusief beleid niet alleen een ambitie, maar een vast onderdeel van het ruimtelijke beleid van de gemeente.

1.10 NATUURAMBASSADEURSSOORTEN

Voor elk landschapstype in Deventer zijn in hoofdstuk 2 natuurambassadeurssoorten vastgesteld. Deze soorten fungeren als indicatoren voor de gezondheid van het ecosysteem en geven aan hoe succesvol de biodiversiteitsdoelstellingen worden behaald.

MAATREGELEN:

Aanpak versterken populatie ambassadeurssoorten.

- Vaststellen van maatregelen om natuurambassadeurssoorten te stimuleren. Maatregelen komen voort uit het landschapstype waar deze soort ambassadeur voor is (bijlage 3).
- Bij gebiedsontwikkeling maatregelen uitvoeren t.b.v. ambassadeurssoorten van het betreffende landschapstype (koppelkans).

RESULTATEN:

- Verbeterde biodiversiteitsmonitoring: Door de focus op ambassadeurssoorten kunnen we gericht monitoren en beter inspelen op veranderingen in de biodiversiteit.
- Behouden en versterken van leefgebieden: Het waarborgen van de aanwezigheid van ambassadeurssoorten draagt bij aan de bescherming van het gehele ecosysteem.

1.11 VERBINDINGEN LEGGEN MET BUURGEMEENTES: EEN REGIONAAL

NATUURNETWERK VOOR BIODIVERSITEIT

Biodiversiteit stopt niet bij de gemeentegrens, en ook dieren en planten zijn afhankelijk van goed verbonden ecosystemen over grotere gebieden. Door samen te werken met aangrenzende gemeenten willen we een regionaal natuurnetwerk ontwikkelen dat de migratie en genetische diversiteit van soorten bevordert. Dit netwerk zorgt voor veerkrachtige ecosystemen, draagt bij aan de instandhouding van populaties, en versterkt de biodiversiteit in de hele regio. Het leggen van ecologische verbindingen over gemeentegrenzen heen is essentieel om duurzame, toekomstbestendige leefomgevingen te creëren voor zowel natuur als mens.

MAATREGELEN:

Samenwerking met buurgemeentes:

- Regionale samenwerkingsovereenkomsten: We werken samen met aangrenzende gemeenten aan gezamenlijke ecologische doelen. Dit omvat het opstellen van samenwerkingsovereenkomsten waarin afspraken worden gemaakt over het creëren en beheren van ecologische verbindingen, zoals groenstroken en watergangen, over gemeentegrenzen heen.
- Regelmatig overleg: Er worden regelmatige overlegmomenten ingepland tussen de gemeenten om kennis te delen, successen te bespreken en plannen voor verdere samenwerking op te stellen.

Bij gebiedsontwikkeling werken aan de ambities uit de Basiskaart:

- Inventarisatie van verbindingen: We brengen samen met de buurgemeenten in kaart waar ecologische verbindingen tussen natuurgebieden versterkt of hersteld kunnen worden. Dit omvat het identificeren van belangrijke routes voor de migratie van diersoorten, zoals herten, dassen en vogels.
- Aanleg en herstel van corridors: Er wordt gewerkt aan de aanleg van nieuwe ecologische corridors en het herstel van bestaande verbindingzones, zoals houtsingels, heggen, beekdalen, en groengebieden. Deze verbindingen zorgen ervoor dat diersoorten veilig kunnen migreren en genetische uitwisseling kan plaatsvinden.
- Water als verbindend element: We richten ons op het herstellen en creëren van blauwgroene verbindingen, zoals natuurvriendelijke oevers, die niet alleen dienen als waterberging en klimaatadaptatie, maar ook als ecologische corridors voor watergebonden fauna.

Afstemming op provinciale en nationale netwerken:

- Koppeling met Natuurnetwerk Nederland: De regionale verbindingen worden afgestemd op het grotere Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de provincie Overijssel, zodat lokale inspanningen aansluiten op nationale natuurdoelen. Dit versterkt de overlevingskansen van kwetsbare diersoorten en draagt bij aan de landelijke biodiversiteit.
- Gezamenlijke projecten met Provincie: Samen met de provincie Overijssel worden projecten ontwikkeld om groene verbindingen te verbeteren. Dit kan bijvoorbeeld door middel van subsidies voor ecologische verbindingzones of door specifieke maatregelen in landschapsbeheer.
-

Betrekken van belanghebbenden:

- Inwoners en grondeigenaren: We betrekken grondeigenaren, inwoners en boeren actief bij het ontwikkelen van deze ecologische verbindingen. Dit gebeurt door voorlichting te geven over de voordelen van groene corridors en door samenwerking te stimuleren in het agrarische buitengebied.
- Natuurorganisaties en bedrijven: Er wordt samengewerkt met terreinbeherende organisaties en bedrijven om gezamenlijk te werken aan het versterken van het natuurnetwerk. Dit kan variëren van het aanleggen van faunapassages tot het stimuleren van natuurinclusief agrarisch beheer.

Monitoring en borging:

- Monitoring van diersoorten en corridors: Het succes van de ecologische verbindingen wordt nauwkeurig gevolgd door monitoring van diersoorten en hun gebruik van de corridors. Dit biedt inzicht in de effectiviteit van de maatregelen en waar verdere verbeteringen nodig zijn.
- Periodieke evaluaties en aanpassingen: De voortgang van de samenwerking met de buurgemeenten wordt regelmatig geëvalueerd en waar nodig aangepast om de ecologische doelen te blijven halen. Daarbij wordt gekeken naar de kwaliteit van de verbindingen en de ecologische waarde voor verschillende soorten.

RESULTATEN:

- Een robuust regionaal natuurnetwerk: Door de samenwerking met buurgemeenten ontstaat een veerkrachtig regionaal netwerk van natuurgebieden en verbindingen, wat de biodiversiteit versterkt en de overlevingskansen van diersoorten vergroot.
- Verhoogde migratie en genetische diversiteit: Het leggen van ecologische verbindingen zorgt ervoor dat diersoorten zich kunnen verplaatsen tussen verschillende gebieden, wat leidt tot meer genetische diversiteit en een betere aanpassing aan veranderende omgevingen.
- Versterkte samenwerking: De samenwerking tussen buurgemeenten en andere betrokken partijen leidt tot een effectiever natuurbeheer en de gezamenlijke realisatie van natuurdoelen, wat bijdraagt aan een groenere en duurzamere regio.
- Grotere betrokkenheid van belanghebbenden: Door inwoners, grondeigenaren en bedrijven actief te betrekken bij het versterken van ecologische verbindingen, wordt de bewustwording vergroot en wordt het draagvlak voor natuurbescherming en beheer versterkt.

Met deze aanpak dragen we bij aan een regionaal natuurnetwerk dat de biodiversiteit versterkt, de veerkracht van de natuur vergroot, en zorgt voor een gezonde leefomgeving voor toekomstige generaties.

1.12 STRUCTURELE MONITORING VAN FLORA EN FAUNA

Het monitoren van flora en fauna is essentieel om de biodiversiteit in Deventer effectief te beschermen en te versterken. Door jaarlijks gegevens te verzamelen over de soortenrijkdom en hun populaties, kunnen we de impact van natuurbeheer en ruimtelijke ontwikkelingsprojecten beter begrijpen. Structurele monitoring biedt inzicht in de voortgang van biodiversiteitsdoelen en maakt het mogelijk om maatregelen tijdig bij te sturen indien nodig.

MAATREGELEN:

Opzetten en uitvoering van een monitoringsprogramma:

- Ontwikkel een vast protocol voor het monitoren van enkele ambassadeurssoorten op basis van bestaande richtlijnen voor biodiversiteitsmetingen.
- Werk samen met lokale natuurorganisaties, vrijwilligers en experts om het monitoringsprogramma uit te voeren.
- Gebruik van gestandaardiseerde methoden voor het meten van soortenrijkdom en populatiegroottes.
- Maak gebruik van digitale hulpmiddelen zoals GIS en biodiversiteitsapps om waarnemingen te registreren en te analyseren.

Data-analyse en evaluatie:

- Jaarlijks verzamelen en analyseren van de gegevens om trends in de biodiversiteit te identificeren.
- Rapporteer eens per drie tot vijf jaar de bevindingen in een biodiversiteitsrapport, waarbij de effecten van de genomen maatregelen op flora en fauna worden geëvalueerd.
- Stel bij waar nodig en pas het natuurbeheer aan om de doelen voor biodiversiteitsversterking te behalen.
- Integreer de resultaten van de monitoring structureel in het gemeen-

telijk beleid en gebruik deze gegevens om ecologische en ruimtelijke beleidsbeslissingen te onderbouwen.

- Implementeer een evaluatiesysteem waarmee bijgestuurd kan worden op basis van de verzamelde data.

Samenwerking met burgers en vrijwilligers:

- Betrek inwoners en natuurvrijwilligers actief bij het verzamelen van gegevens over flora en fauna via burgerwetenschap. Dit kan door middel van observatieprogramma's en apps waarmee inwoners soorten kunnen registreren.

RESULTATEN:

- Inzicht in biodiversiteitsontwikkeling: Door jaarlijks flora en faunagegevens te verzamelen, wordt de biodiversiteit in Deventer nauwkeurig in kaart gebracht, wat helpt bij het beoordelen van de impact van natuur en ruimtelijke ontwikkelingsprojecten.
- Betere besluitvorming: De gegevens uit de monitoring worden gebruikt om beslissingen te onderbouwen en bij te sturen in het natuurbeheer en ruimtelijke ordening, zodat ecologische doelen beter worden bereikt.
- Betrokkenheid van burgers: Door burgerwetenschap te bevorderen en vrijwilligers te betrekken, vergroten we het bewustzijn van de gemeenschap over de lokale biodiversiteit en hun rol in het behoud ervan.
- Bescherming van kwetsbare soorten: Doordat specifieke doelsoorten worden gemonitord, kunnen gerichte beschermingsmaatregelen worden genomen om bedreigde soorten te helpen herstellen en gedijen in hun leefomgeving.
- Versterking van lokale ecosystemen: Structurele monitoring zorgt voor een beter beheer van lokale ecosystemen, waardoor de biodiversiteit in Deventer duurzaam kan worden versterkt en beschermd.

1.13 OMVORMEN VAN GAZON NAAR BLOEMRIJK GRASLAND

Gazon wordt zeer frequent gemaaid en heeft daarom een stuk minder ecologisch toegevoegde waarde dan bloemrijk grasland. Bloemrijk grasland hoeft minder vaak gemaaid te worden, en vraagt daarom een lagere beheerfrequentie. In de **mofie** *Berm in Bloei* zijn ongeveer 300 vakken aangewezen die potentie hebben om te worden omgevormd.

MAATREGELEN:

Aanpassen van beheer op bestemde locaties

- Vaststellen op welke locaties gazon daadwerkelijk omgevormd kan worden.
- Aanpassen van de beheerfrequentie op deze locaties

Gemeentebrede communicatie

- Het omvormen van gazon roept mogelijk vragen op, maar kan ook inspirerend werken. Het is nuttig de inwoners van de gemeente te informeren over deze omvorming en het ecologisch nut hiervan.

1.14 BESCHERMING VAN ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN OMGEVINGSPLANNEN

Bij het opstellen van omgevingsplannen is het essentieel dat ecologische structuren en groene netwerken worden beschermd en versterkt. Het behouden van deze natuurlijke verbindingen draagt bij aan de biodiversiteit, de gezondheid van ecosystemen en het leefklimaat in Deventer. Door ecologische waarden expliciet op te nemen in ruimtelijke plannen, garanderen we dat natuurdoelen centraal blijven staan in toekomstige ontwikkelingen.

MAATREGELEN:

Integratie van ecologische structuren in omgevingsplannen:

- Bij elk nieuw omgevingsplan wordt een ecologische kaart gebruikt waarop belangrijke ecologische structuren en netwerken zijn aangegeven.
- Het vaststellen van beschermde gebieden en ecologische verbindingen als randvoorwaarden in planvorming om ervoor te zorgen dat deze niet worden aangetast door toekomstige ontwikkelingen.
- Ontwikkelen van richtlijnen voor projectontwikkelaars en ontwerpers om rekening te houden met bestaande groene netwerken en deze te versterken waar mogelijk.

Bescherming van groene netwerken:

- Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen wordt een ecologische toets uitgevoerd om de impact op bestaande ecologische structuren te evalueren en indien nodig te beperken of compenseren.
- Aanvullende maatregelen nemen om de continuïteit van ecologische corridors te waarborgen, bijvoorbeeld door de aanleg van ecoducten

of faunapassages.

- Vastleggen van natuurdoelen in de Omgevingsvisie, zodat bij elke ontwikkeling een duidelijke afweging kan worden gemaakt tussen ruimtelijke en ecologische belangen.

Samenwerking met omgevingsdiensten en provinciale overheden:

- Intensieve samenwerking met de omgevingsdiensten, waterschappen en de provincie om ervoor te zorgen dat ecologische structuren op verschillende bestuursniveaus worden beschermd en versterkt.
- De ontwikkeling van intergemeentelijke natuurambities en strategieën, waarbij ecologische verbindingen over gemeentegrenzen heen worden beschermd en aangevuld.

Monitoring en evaluatie:

- Het monitoren van de impact van omgevingsplannen op ecologische structuren om te waarborgen dat natuurdoelen worden behaald.
- Jaarlijks evalueren of de vastgelegde natuurambities in omgevingsplannen worden nageleefd en, indien nodig, aanvullende maatregelen nemen om deze te versterken.

Communicatie:

- Het is nuttig de inwoners van de gemeente te informeren over de versterking van ecologische structuren en wat de waarde hiervan is.

RESULTATEN:

- Bescherming van ecologische structuren: Door ecologische structuren en groene netwerken in omgevingsplannen op te nemen, zorgen we ervoor dat deze worden beschermd tegen ruimtelijke ontwikkelingen die een bedreiging kunnen vormen.
- Versterking van natuurdoelen in de ruimtelijke ordening: De natuurambities worden structureel verankerd in ruimtelijke plannen, wat leidt tot een versterking van de biodiversiteit en de continuïteit van groene netwerken in Deventer.
- Samenhang tussen ruimtelijke en ecologische belangen: Ecologische structuren worden niet alleen beschermd maar ook actief versterkt, zodat ruimtelijke ontwikkeling en natuurbescherming hand in hand gaan.
- Betere leefomgeving voor mens en dier: Door ecologische structuren te behouden en te versterken, creëren we een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor inwoners en dragen we bij aan de bescherming van flora en fauna.
- Effectieve samenwerking: Door nauwe samenwerking met andere overheden en organisaties worden ecologische netwerken op regionale schaal beschermd, wat bijdraagt aan de robuustheid en veerkracht van ecosystemen.

AMBITIE 2. VERSTERKEN VAN GROENE EN BLAUWE ECOLOGISCHE STRUCTUREN IN HET LANDELIJK GEBIED OM EEN ROBUUST SYSTEEM TE CREËREN

2.15 OPENBAAR GROEN BEVAT VITALE BODEMS

Het doel “openbaar groen bevat vitale/gezonde bodems” is een belangrijk streven voor een duurzame en leefbare stad.

- Biodiversiteit: Gezonde bodems vormen de basis voor een rijk bodemleven, wat essentieel is voor biodiversiteit. Diverse micro-organismen, insecten en andere bodemdieren dragen bij aan een vruchtbare bodem en een gezonde leefomgeving voor planten en dieren bovengronds.
- Waterhuishouding: Een vitale bodem kan water beter vasthouden en afvoeren, wat belangrijk is bij hevige regenval en droogte. Dit verkleint de kans op wateroverlast en verdroging.
- Klimaatbestendigheid: Gezonde bodems kunnen CO₂ opslaan, wat helpt bij het tegengaan van klimaatverandering.
- Gezondheid: Een groene omgeving met een gezond bodemleven heeft een positief effect op de fysieke en mentale gezondheid van mensen.

MAATREGELEN:

- Ecologisch groenbeheer:
 - o Minimaliseren van grondbewerking: Verminderen van bodemverstoring door te kiezen voor minder spitten en frezen. Dit bevordert het bodemleven en de bodemstructuur.
 - o Mulchen: Toepassen van mulchlagen, bijvoorbeeld van organisch materiaal, om de bodem te beschermen tegen uitdroging, erosie en temperatuurwisselingen. Mulchen wordt niet toegepast op groeiplaatsen van beschermde of kwetsbare soorten als de geelster.
 - o Composteren: Stimuleren van composteren van organisch materiaal, zoals bladafval, om de bodem te verrijken met voedingsstoffen.
- Zorgvuldig grondwerk:
 - o Schone grond toepassen: Integratie van bodemecologie in

projecten door RAG grond voor te schrijven.

- o Bodemverdichting tegengaan: Verdichting tegengaan door richtlijn voor werken met de bodem vast te stellen.
- o Gesloten grondbalans: Werken met een gesloten grondbalans en aansluiten op lokaal bodemtype voor inrichting van groeiplaatsen.
- Beheer van bomen en beplanting:
 - o Juiste boomsoortkeuze: Selecteren van boomsoorten die geschikt zijn voor de lokale bodemgesteldheid en die bijdragen aan een gezond bodemleven.
 - o Voldoende ruimte voor boomwortels: Zorgen voor voldoende ruimte voor wortelgroei, bijvoorbeeld door het aanleggen van boomvakken en het vermijden van vercompactering van de bodem rondom bomen.
 - o Stimuleren van diversiteit: Aanplanten van een diversiteit aan plantensoorten om het bodemleven te stimuleren en de bodemgezondheid te bevorderen.
- Vergroening:
 - o Onttegenen: Verminderen van verharding in de openbare ruimte en deze vervangen door groen, zoals geveltuintjes en groene bermen. Dit bevordert de waterinfiltratie en verbetert de bodemkwaliteit.
 - o Aanleggen van wadi's: Creëren van wadi's (waterdoorlatende verlagingen in het landschap) om regenwater op te vangen en de bodem te laten infiltreren.
- Continuïteit:
 - o Monitoring van de bodemkwaliteit is essentieel om de effectiviteit van de genomen maatregelen te beoordelen en waar nodig bij te sturen.
 - o Voorlichting en educatie kunnen bijdragen aan bewustwording over het belang van gezonde bodems en kunnen bewoners stimuleren om ook in hun eigen tuin bij te dragen aan een gezonde bodem.

2.16 STIMULEREN DUURZAAM GEBRUIK VAN LANDBOUWGRONDEN EN BESCHERMING EN HERSTEL VAN LANDSCHAPSELEMENTEN

Landbouwgronden bieden kansen voor natuurontwikkeling en duurzame landbouw. Met de juiste aanpak voor een financieel duurzame agrarische bedrijfsvoering kunnen ecologische maatregelen worden ingepast. Een ecologische inrichting van deze gronden, draagt bij aan een robuust natuurnetwerk. Op die manier dragen agrariërs in de gemeente Deventer op substantiële manier bij aan een ecologisch en leefbaar buitengebied.

Het behoud en herstel van waardevolle landschapselementen, zoals houtsingels, poelen, en natuurlijke oevers, zijn van cruciaal belang voor de biodiversiteit in Deventer. Deze landschapselementen bieden leefgebieden voor talloze soorten en dragen bij aan de ecologische samenhang tussen natuurgebieden en het agrarisch landschap.

MAATREGELEN:

- Stimuleren van extensieve landbouw met ruimte voor landschapselementen op bestaande agrarische bedrijven. Pachters kunnen worden gestimuleerd middels regelingen vanuit gemeente, provincie en rijk. Vrijkomende landbouwgronden, door afloop van pachtcontracten of verkoop, kunnen worden herbestemd voor natuurontwikkeling: Vrijkomende landbouwgronden kunnen worden omgevormd tot natuurgebieden of ingericht voor agroforestry en/of kunnen worden ingezet voor extensiveren van landbouwbedrijven mits de eigenaar van de gronden hiermee akkoord gaat.
- Ecologische voorwaarden worden opgenomen in herziening van de pachtovereenkomsten.
- Financiering aanbieden voor het gebruik van alternatieven op chemische bestreidingsmiddelen.

- Stimuleren en faciliteren van boeren die de stap willen zetten naar extensieve landbouw met ruimte voor landschapselementen.
- Ook kan er gebruik worden gemaakt van de LTO-regeling Kruidenrijk Grasland die boeren stimuleert om weilanden kruidenrijk te maken, in combinatie met verbreding van bedrijfsvoering (boerderijwinkel bijvoorbeeld) en relatie met andere thema's zoals water en klimaat. Ten slotte zijn er mogelijkheden vanuit de LEADER-subsidie. Deze subsidie is bedoeld voor projecten in het landelijk gebied die gericht zijn op het versterken van de leefbaarheid van het platteland. De subsidie werkt met Planet, People, Profit. De nadruk heeft voornamelijk vooral gelegen op People en Profit, maar kan vanuit de pijler Planet liggen er veel kansen voor ecologische maatregelen in het landelijk gebied.
- Grondeigenaren kunnen bos aanplanten om zo bij te dragen aan de bossenstrategie. In het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied) is oorspronkelijk opgenomen om 400 hectare bos te realiseren in de regio Deventer, Olst, Wijhe en Raalte. Middels bovenstaande subsidies kan dit worden gestimuleerd.
- Herstel van poelen en houtsingels op eigen gronden: Start met een herstelprogramma voor aangetaste of verdwenen poelen en houtsingels, waarbij streekeigen plantensoorten worden gebruikt. Financiering hiervan kan beschikbaar worden gesteld vanuit de provincie.
- Natuurvriendelijke oevers: Realiseren van natuurvriendelijke oevers langs waterlopen als koppelkans. Bijvoorbeeld wanneer beschoeiing aan vervanging toe is. Hiermee worden habitats gecreëerd voor watergebonden soorten en de waterkwaliteit verbeterd.

- Landbouwgronden op eigen grond ecologisch inrichten: Samenwerken met agrariërs om landbouwgronden om te vormen naar ecologische inrichting.

RESULTATEN:

- Uitbreiding van natuurgebieden: Een vergroting van het areaal natuurgrond in Deventer.
- Bevordering van duurzame landbouw: Door de stimulering van extensieve landbouw wordt de druk op het milieu verminderd en de biodiversiteit verhoogd.
- Verbetering van natuur in het landelijk gebied. Ruimte voor extensiever beheer van landbouwgronden.
- Verbeterde leefbaarheid van platteland.
- Financieel duurzame en natuurlijke bedrijfsvoering voor agrariërs.
- Verbetering van biodiversiteit: Een toename van leefgebieden voor diverse soorten, vooral vogels, insecten en amfibieën.
- Herstel van ecologische corridors: Landschapselementen verbinden natuurgebieden, wat de migratie en voortplanting van soorten vergemakkelijkt.
- Duurzaam beheer van het buitengebied: Door herstel en bescherming van landschapselementen worden de ecologische en landschappelijke waarden van het buitengebied behouden en versterkt.

2.17 STREEKEIGEN BEPLANTING: VOORNAMELIJK GEBRUIK VAN STREEKEIGEN PLANTMATERIAAL WAARMEE LOKALE ECOSYSTEMEN WORDEN HERSTELD EN VERSTERKT.

Streekeigen beplantingen vormen de kern van een gezond en veerkrachtig ecosysteem. Door voornamelijk gebruik te maken van streekeigen plantmateriaal wordt de lokale flora en fauna versterkt en wordt bijgedragen aan het behoud van biodiversiteit.

MAATREGELEN:

- Opstellen van inkoopvoorwaarden: Kies in het landelijk gebied uitsluitend voor plantmateriaal van streekeigen, autochtone soorten die van nature in het landschapstype voorkomen. Binnen het bebouwd gebied kan hier alleen van afgeweken worden wanneer het niet mogelijk is om streekeigen soorten toe te passen vanwege bijvoorbeeld groeiplaatsomstandigheden of klimaatadaptatieve maatregelen.
- Selectie van leveranciers op genetische diversiteit en herkomst: Zorg voor genetische diversiteit binnen de geselecteerde plantensoorten. Dit verhoogt de weerbaarheid van de ecosystemen. Verzamel zaden of plantgoed bij gespecialiseerde kwekers die werken met lokaal plantmateriaal. Dit verkleint de kans op genetische vervuiling en verspreiding van ziektes.

RESULTATEN:

- Versterkte lokale biodiversiteit: Een hogere dichtheid aan streekeigen plantensoorten zorgt voor meer voedselaanbod en leefgebieden voor inheemse dieren.
- Weerbaarheid van ecosystemen: Inheemse soorten zijn beter aangepast aan de lokale omstandigheden en dragen bij aan een veerkrachtiger ecosysteem.

2.18 INKOOP VAN BIOLOGISCH PLANTMATERIAAL.

De inkoop van biologisch plantmateriaal is een belangrijke stap in het realiseren van biodiverse omgeving en met oog voor bodemvitaliteit op de plek van productie. Bomen en heesters hebben hierin prioriteit, gevolgd door vaste planten en als laatste bloembollen. Door een zorgvuldige aanpak te hanteren en samen te werken met gespecialiseerde partijen, kunnen we zorgen voor een kwalitatief hoogwaardig en ecologisch verantwoord eindresultaat.

In parken en in de buurt van natuurgebieden dient aanplant waar mogelijk biologisch plantmateriaal te betreffen. Daarbuiten is het zeer wenselijk.

MAATREGELEN:

Leveranciersonderzoek

- Gespecialiseerde kwekers: Identificeer kwekers die gespecialiseerd zijn in het telen van biologisch en streekeigen plantmateriaal. Deze kwekers moeten kunnen voldoen aan de ecologische vereisten van de gemeente en duurzame teeltmethoden toepassen.
- Certificering en traceerbaarheid: Vereis dat leveranciers kunnen aantonen dat hun plantmateriaal voldoet aan de gestelde criteria, bijvoorbeeld door middel van certificaten die de biologische teelt en streekeigen herkomst bevestigen.
- Duurzame praktijken: Kies bij voorkeur voor leveranciers die duurzame teeltmethoden hanteren, zoals het minimaliseren van water- en energieverbruik, en het gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen.

Contractvoorwaarden

- Specificaties: In inkoopcontracten worden specifieke eisen vastgelegd voor het plantmateriaal, waaronder de soorten, aantallen, maten en de genetische herkomst van de planten.
- Kwaliteitscontrole: Definieer duidelijke afspraken over de kwaliteitscontrole van het geleverde materiaal. Dit kan plaatsvinden door middel van inspecties bij de kweker of bij levering.
- Nazorg: Maak afspraken over de nazorg, zoals garanties op de aanslag van planten en eventuele herstelacties bij uitval.

RESULTATEN

- Meer biodiversiteit en veerkrachtige ecosystemen: Door het gebruik van biologisch en streekeigen plantmateriaal draagt Deventer bij aan de versterking van lokale ecosystemen en het behoud van biodiversiteit.
- Duurzame inkoopprocessen: Dankzij strenge certificeringen en eisen voor duurzame teeltmethoden worden de inkoopprocessen van plantmateriaal verduurzaamd, wat bijdraagt aan de bredere duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente.
- Langdurige samenwerking: De opbouw van duurzame relaties met leveranciers zorgt voor een consistent aanbod van kwalitatief hoogwaardig plantmateriaal en betere resultaten op lange termijn.

2.19 HERSTEL EN BEHOUD VAN AMFIBIEËNHABITATS

Amfibieën zoals kikkers en salamanders hebben specifieke leefomstandigheden nodig om te overleven. Het herstellen van hun habitats draagt bij aan de instandhouding van deze kwetsbare soorten. Financiëring voor deze maatregelen is mogelijk vanuit de provincie. Ook op grond van derden kan dit worden toegepast.

MAATREGELEN:

- Aanleg van nieuwe poelen: Realiseren van extra poelen in gebieden waar geschikte leefomstandigheden ontbreken.
- Behoud en herstel van aanwezige poelen. Herstel hangt onder meer samen met verbeteren van waterkwaliteit: De waterkwaliteit in bestaande en nieuwe poelen verbeteren door ecologische maatregelen, zoals het verminderen van vervuiling en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers.

RESULTATEN:

- Toename van amfibieënpopulaties: Verbeterde leefomstandigheden leiden tot een herstel van populaties van kikkers, salamanders en andere amfibieën.
- Beter verbonden leefgebieden: De aanleg van poelen en de verbetering van waterkwaliteit zorgt voor een netwerk van geschikte habitats voor amfibieën.

2.20 REALISEREN VAN NATUURVRIENDELIJKE OEVERS WAAR MOGELIJK.

Een natuurvriendelijke oever, zoals de naam al suggereert, is een oever die is ontworpen en beheerd met het oog op het bevorderen van biodiversiteit en het creëren van een leefgebied voor diverse planten en dieren. In tegenstelling tot een traditionele oever, die vaak steil, recht en versteend is, heeft een natuurvriendelijke oever een meer geleidelijke overgang van water naar land. Deze geleidelijke overgang, gecreëerd met behulp van verschillende dieptezones en substraattypes, zorgt voor een grotere variatie aan habitats en microklimaten, waardoor meer plant en diersoorten zich er thuis kunnen voelen.

MAATREGELEN:

- Geschikte Locaties: Begin met het identificeren van waterlopen en oevers die geschikt zijn voor transformatie naar natuurvriendelijke oevers. Dit vereist een analyse van factoren zoals waterdiepte, stroomsnelheid, grondsoort, aanwezigheid van beschermde flora en fauna, en ruimtelijke mogelijkheden.
- Kansen en beperkingen: Breng per locatie de kansen en beperkingen in kaart. Welke soorten natuurvriendelijke oevers zijn haalbaar, rekening houdend met de specifieke omstandigheden van de locatie? Identificeer alle relevante stakeholders, zoals gemeenten, waterschappen, natuurorganisaties, omwonenden, en eigenaren van de oevers.
- Realiseren van natuurvriendelijke oevers. Dit kan worden gerealiseerd als koppels. Bijvoorbeeld wanneer beschoeiing vervangen dient te worden. Kies voor een natuurlijke en geleidelijke overgang van water naar oever. Creëer verschillende dieptezones en gebruik variatie in oeverbeplanting om de biodiversiteit te stimuleren.
- Samenwerkingsplatform: Faciliteer een platform voor kennisdeling en samenwerking tussen betrokken partijen om de realisatie en het beheer van natuurvriendelijke oevers te bevorderen.

2.21 VERWIJDEREN VAN LANDSCHAPSONTSIERENDE BEPLANTING

Landschapsontsiierende beplanting verstoort het natuurlijke karakter van het buitengebied en belemmert de biodiversiteit. Het vervangen van deze beplanting door streekeigen soorten draagt bij aan een ecologisch veerkrachtig landschap.

MAATREGELEN:

- Verwijderen van ongewenste beplanting bij ruimtelijke ontwikkeling (koppelkans): Identificeren van landschapsontsiierende beplanting en deze vervangen door streekeigen soorten. Dit kan toegepast worden bij sloop of renovatie van landschapontsiierende bebouwing (Rood voor Rood regeling).
- Herstel van ecologische waarde: Waar mogelijk worden natuurherstelmaatregelen genomen, zoals het herplanten van streekeigen bomen en struiken. Het zou hierbij praktisch zijn als de projectontwikkelaar een soort landschappelijke menukaart heeft waaruit hij kan kiezen.
- Hierbij kan tevens de directe omgeving van het erf worden afgewaardeerd om in te richting als natuur. Op die manier wordt het erf niet alleen landschappelijk inpasbaar, maar wordt er ook echt een bijdrage geleverd. In Lettele - Oostermaet is dit al toegepast.

RESULTATEN:

- Herstel van het natuurlijke landschap: Door het verwijderen van ongewenste beplanting komt het natuurlijke landschap beter tot zijn recht.
- Verhoogde biodiversiteit: De aanplant van streekeigen soorten creëert leefgebieden voor inheemse flora en fauna.

2.22 COMPENSATIENORM INSTELLEN VOOR PERCELEN MET NATUURBESTEMMING MAAR DIE BUITEN NATUURGEBIEDEN GELEGEN ZIJN

MAATREGELEN:

- Toepassen van een compensatienorm: Wanneer er ruimtelijke opgaven plaatsvinden op natuurpercelen zonder beschermde natuurstatus wordt een compensatienorm toegepast. De gemeente bepaalt hiervoor de compensatienorm (minimaal 1,5:1). Door deze norm neemt het oppervlak natuur in de gemeente niet af.

RESULTATEN:

- Oppervlak natuur blijft gelijk of neemt toe.

2.23 SPUITVRIJE ZONE STIMULEREN RONDOM NATUURGEBIEDEN EN GEBIEDEN DIE ZIJN AANGEWEEZEN ALS KRW-GEBIEDEN

Een spuitvrije zone betekent een verbod op het gebruik van pesticiden en herbiciden. Mogelijke voorwaarden en uitzonderingen kunnen van toepassing zijn voor biologische producten of in uitzonderlijke gevallen.

MAATREGELEN:

- Onderzoeken welke zones in aanmerking komen voor een spuitvrije zone: Zones aanwijzen waarbinnen een beperking van kracht is.
- Het opnemen van maatregel in fungerend beleid
- Financiering aanbieden voor het gebruik van alternatieven op chemische bestrijdingsmiddelen.

RESULTATEN:

- Verminderde inwaai van schadelijke bestrijdingsmiddelen heeft een positief effect op de aanwezige soortenrijkdom. Bestrijdingsmiddelen hebben zeer negatieve effecten Maximale ecologische waarde: Bij elke ontwikkeling wordt gestreefd naar een verbetering van de ecologische waarde, wat leidt tot een robuuster en veerkrachtiger ecosysteem in het buitengebied.
- Bewoners betrekken bij groenbeheer: Inwoners actief betrekken bij het beheer van groen in hun buurt, bijvoorbeeld door groenadoptie-projecten.

2.24 BEHEERSING VAN INVASIEVE EXOTEN VOOR EEN GEZONDE BIODIVERSITEIT IN 2035

Invasieve exoten vormen een serieuze bedreiging voor de biodiversiteit in Deventer. Deze soorten, zoals de Japanse duizendknoop en reuzenbalsemien, komen niet van nature in Nederland voor en verspreiden zich vaak snel, met negatieve gevolgen voor inheemse flora en fauna. Naast het verdringen van lokale soorten kunnen invasieve exoten ecosystemen uit balans brengen en schade aan infrastructuur veroorzaken. De gemeente Deventer zet zich actief in voor de bestrijding en beheersing van deze soorten om de biodiversiteit en ecologische balans te waarborgen. Het doel is om de verspreiding van invasieve exoten tegen 2035 te beheersen en tegelijkertijd ruimte te creëren voor de inheemse biodiversiteit om te herstellen.

MAATREGELEN:

Bestrijding en beheersing:

- Plan voor bestrijding en beheersing: De gemeente heeft een uitgebreid plan ontwikkeld voor de bestrijding van invasieve exoten, waarin richtlijnen staan voor gerichte verwijdering en preventieve maatregelen.
- Monitoring van verspreiding: Er wordt een jaarlijks monitoringsprogramma opgezet om de verspreiding van invasieve exoten, zoals de Japanse duizendknoop en gronrels, in kaart te brengen. Dit vormt de basis voor gerichte beheersmaatregelen.
- Stimuleren van natuurlijke vijanden: Biodiversiteit wordt bevorderd door het creëren van gunstige leefomstandigheden voor natuurlijke vijanden van invasieve soorten, zoals bepaalde insecten die invasieve planten kunnen bestrijden.
- Bestrijdingstechnieken: Inzetten van handmatige en mechanische verwijderingsmethoden, waar nodig ondersteund door milieuvriendelijke chemische bestrijdingsmiddelen. Proefprojecten worden opgezet om te experimenteren met biologische bestrijding.

Samenwerking:

- Partnerschappen: Effectieve bestrijding van invasieve exoten vereist samenwerking tussen verschillende partijen. De gemeente werkt nauw samen met provincies, terreinbeherende organisaties en buurgemeenten om grensoverschrijdende verspreiding te voorkomen.
- Voorlichting en educatie: Inwoners worden bewust gemaakt van de problemen rondom invasieve exoten en hoe zij kunnen bijdragen aan de bestrijding. Voorlichtingscampagnes en educatieve workshops worden georganiseerd om hen te informeren over hoe ze kunnen helpen in het bestrijden van invasieve exoten in hun eigen omgeving.

RESULTATEN:

Verhoogde aanwezigheid van inheemse plantensoorten: Door de effectieve beheersing van invasieve exoten ontstaat er meer ruimte voor inheemse plantensoorten om te groeien en zich te herstellen.

Verbeterde biodiversiteit: Een meetbare toename van biodiversiteit doordat inheemse soorten de kans krijgen om beter te gedijen in hun herstelde leefomgeving. Dit versterkt de ecologische veerkracht van het gebied.

Bescherming van lokale ecosystemen: Door de gerichte bestrijding en monitoring van invasieve exoten worden lokale ecosystemen beter beschermd tegen schadelijke verstoringen. Dit draagt bij aan het behoud van gezonde flora en fauna.

Kennisgedreven beheersing: De aanpak van invasieve exoten is gebaseerd op de nieuwste wetenschappelijke inzichten en best practices, waardoor de beheersmaatregelen effectiever en duurzamer zijn. Het resultaat is een doeltreffend beheer en herstel van biodiversiteit, specifiek afgestemd op de omstandigheden in Deventer.

2.25 VERSTERKING VAN ECOLOGISCHE WAARDE BIJ ONTWIKKELINGEN IN HET BUITENGEBIED

Bij alle ontwikkelingen in het buitengebied wordt de ecologische waarde maximaal versterkt. Dit gebeurt door de strikte toepassing van natuurinclusieve maatregelen en het realiseren van kansen zoals geschetst in het beleid *Kansen uit buiten*.

MAATREGELEN:

- Natuurinclusieve ontwikkeling: Bij nieuwe ontwikkelingen wordt er rekening gehouden met natuurinclusieve bouwmethoden en wordt er gestreefd naar het behoud en versterken van ecologische structuren.
- Toepassen van *Kansen uit buiten*: Dit beleid wordt actief toegepast om elke buitengebiedontwikkeling ecologisch waardevol te maken.

RESULTATEN:

- Verbeterde biodiversiteit in het buitengebied: Door natuurinclusief te bouwen en ontwikkelen worden nieuwe leefgebieden gecreëerd en bestaande structuren versterkt.
- Maximale ecologische waarde: Bij elke ontwikkeling wordt gestreefd naar een verbetering van de ecologische waarde, wat leidt tot een robuuster en veerkrachtiger ecosysteem in het buitengebied. Bedrijventerreinen bieden vaak ongebruikte kansen voor vergroening en het bevorderen van biodiversiteit. Door gerichte maatregelen kunnen deze terreinen worden omgevormd tot waardevolle natuurgebieden.

AMBITIE 3. BEWUSTWORDING EN BETROKKENHEID VAN DE GEMEENSCHAP BIJ DE ECOLOGISCHE WAARDE VAN DE OMGEVING

3.26 VERGROTEN VAN BEWUSTZIJN EN PARTICIPATIE

Een actieve en betrokken gemeenschap is essentieel om de biodiversiteitsdoelen van Deventer te bereiken. Bewustwording en participatie zorgen ervoor dat inwoners, bedrijven en organisaties zich verantwoordelijk voelen voor hun groene omgeving en samen werken aan een biodiverse en duurzame stad.

MAATREGELEN:

- Groene kennisoverdracht: Regelmatige berichtgeving over ecologie via duurzaamdeventer.nl of via de Ulebelt.
- Educatief onderdeel: Biodiversiteit wordt als onderdeel opgenomen bij educatieve activiteiten van de Ulebelt.
- Stimuleren van gemeenschapsinitiatieven en wijkgerichte acties: Ondersteunen van buurtprojecten zoals het NK Tegelwippen, waar bewoners worden aangemoedigd om tegels te verwijderen en groen aan te leggen, of gezamenlijke plantacties waarbij de buurt wordt vergroend door bewoners zelf..
- De website van Duurzaam Deventer wordt ingezet voor voorlichting over biodiversiteit en klimaatadaptatie.

RESULTATEN:

- Betrokken gemeenschap: Inwoners voelen zich meer betrokken bij groene projecten en dragen actief bij aan de uitvoering.
- Blijvende bewustwording: Een grotere groep inwoners wordt zich bewust van het belang van biodiversiteit en natuurbehoud.
- Versterkt gemeenschapsgevoel.
- Verhoogde biodiversiteit in wijken: Wijkgerichte acties dragen bij aan de vergroening van buurten en biodiversiteitsherstel.

3.27 VERHOGEN BIODIVERSITEIT OP BEDRIJVENTERREINEN ONDER ANDERE ALS MEEKOPPELKANS

Bedrijventerreinen bieden vaak ongebruikte kansen voor vergroening en het bevorderen van biodiversiteit. Door gerichte maatregelen kunnen deze terreinen een belangrijke ecologische bijdrage leveren. De gemeente Deventer stimuleert via het Deventer Economisch Perspectief (DEP) het project Toekomstbestendige Bedrijventerreinen (TBBT). Hierin worden bedrijven gestimuleerd om zich in te zetten op het gebied van biodiversiteit. In de nota van uitgangspunten is opgenomen dat de buitenruimte op bedrijventerreinen een positieve bijdrage dient te leveren aan het vergroten van de biodiversiteit.

MAATREGELEN:

- Omvorming van groenstroken: Creëren van biodiverse groenstroken en andere groene elementen op bedrijventerreinen, zoals wadi's en bomenrijen.
- Stimuleren van natuurinclusief bouwen: Bij nieuwbouw en renovatie op bedrijventerreinen wordt natuurinclusief bouwen gestimuleerd, bijvoorbeeld door het aanleggen van groene daken.
- Vergroenen van parkeerplaatsen: Transformatie van verhard terrein naar meer groen, bijvoorbeeld door parkeerplaatsen om te vormen met waterdoorlatende bestrating en groene elementen.
- Inzicht in financiële plaatje rondom ecologisch beheer: Onderzoeken welke maatregelen het meeste effect hebben, welke plantensoorten hierbij horen en wat het onderhoud hiervan kost. Door het financiële plaatje in beeld te krijgen, kan makkelijker bepaald worden wat er nodig is om bedrijventerreinen ecologischer in te richten en beheren.

- Structurele financiering voor ecologisch onderhoud. Mogelijk kan er meer budget worden vrijgemaakt voor het Meerjarig Onderhoudsplan (MEOP). Budget is nodig voor herstructureringsgebieden. Er zijn twee kanszones waar de MEOP-regeling kan worden toegepast, waaronder Kloosterlanden Oost.

RESULTATEN:

- Verhoogde biodiversiteit: Een significante toename van biodiversiteit op bedrijventerreinen, door het creëren van leefgebieden voor flora en fauna.
- Duurzame bedrijventerreinen: Bedrijven profiteren van de ecologische en esthetische voordelen van meer groen, zoals betere waterafvoer, verkoeling en verhoogde aantrekkelijkheid.

3.28 ONDERNEMERS BETREKKEN EN UITDAGEN OM ZICH IN TE ZETTEN VOOR BIODIVERSITEIT

In het verleden is er met succes samengewerkt met lokale ondernemers om bedrijventerreinen in te richten. Bergweide 4 noord is zo'n succesproject waar zeer gericht aan groen en natuurinclusiviteit is gewerkt. Op eenzelfde manier kunnen ecologische maatregelen op andere kleine, maar ook grote, terreinen worden gerealiseerd. Zeker wanneer herinrichting op het programma staat, kunnen relatief makkelijk en effectief ecologische maatregelen worden opgenomen en uitgevoerd.

MAATREGELEN:

- Ondernemers betrekken: Het betrekken en samenwerken met lokale ondernemers op bedrijventerreinen om samen een gezonde, biodiverse en lunchwandeling-waardige leefomgeving te realiseren. Het is belangrijk hierbij ook buurtbewoners mee te nemen om een breedgedragen plan te maken.
- Stimuleren van sociale cohesie op bedrijventerreinen: Groenontwikkeling leent zich tevens voor verbinding tussen verschillende groepen. Door samen met ondernemers te werken worden tevens relaties gelegd en leren ondernemers 'hun burens kennen'. Deze sociale cohesie is een bijkomend voordeel van vergroening op bedrijventerreinen

RESULTATEN:

- Groene samenwerkingen tussen ondernemers onderling en tussen ondernemers en de gemeente.
- Verbeterde leefomgeving op bedrijventerrein.
- Lokaal eigenaarschap: Ondernemers voelen zich meer betrokken bij groene projecten en dragen actief bij aan de uitvoering.

- Verhoogde biodiversiteit: Een significante toename van biodiversiteit op bedrijventerreinen, door het creëren van leefgebieden voor flora en fauna.
- Duurzame bedrijventerreinen: Bedrijven profiteren van de ecologische voordelen van meer groen, zoals betere waterafvoer, verkoeling en verhoogde aantrekkelijkheid.

3.29 STIMULEREN VAN HET GEBRUIK VAN BESTAANDE REGELINGEN VOOR GROENE ONTWIKKELING

In de gemeente zijn verschillende regelingen waar gebruik van kan worden om groene maatregelen te treffen. Hier kunnen inwoners van gebruik maken, maar soms ook ondernemers (TBBT en Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving). Helaas wordt de beoogde doelgroep nog onvoldoende bereikt. Er is al een klimaatmakelaar op pad om de regelingen onder de aandacht te brengen. Hier kunnen echter meer maatregelen in genomen worden:

MAATREGELEN:

- Stimuleren van regelingen voor ondernemers: Door meer budget vrij te maken voor een klimaatmakelaar kunnen bestaande regelingen op bedrijventereinen actiever onder de aandacht worden gebracht.
- Stimuleren van regelingen voor inwoners: Door meer budget vrij te maken voor een klimaatmakelaar kunnen bestaande regelingen voor inwoners meer onder de aandacht worden gebracht.
- Communicatie over de regelingen wordt actief onder de aandacht gebracht via duurzaamdeventer.nl of via de Ulebelt.

RESULTATEN:

- Regelingen waarvan inwoners en ondernemers gebruik kunnen maken zijn bekend bij de betreffende doelgroep
- Inwoners en ondernemers kunnen zelf proactief bijdragen aan verbeterde biodiversiteit, klimaatadaptatie en verbeterde leefomgeving. Wanneer de brug wordt gelegd naar het sociale domein, zijn er tevens op dat vlak voordelen voor de samenleving.

3.30 KINDEREN ENTHOUSIASMEREN VOOR NATUUR

Kinderen vormen de toekomst van onze samenleving, en het is essentieel hen al op jonge leeftijd in contact te brengen met de natuur.

MAATREGELEN:

- Groene schoolpleinen: Bij herinrichting wordt het aanleggen van groene schoolpleinen zo veel mogelijk gestimuleerd. Groene schoolpleinen betrekken kinderen actief bij de natuur.
- Groene excursies: Integreren van natuuronderwijs in het curriculum door groene excursies mogelijk te maken. Samenwerken met scholen om natuuronderwijs een vaste plek te geven in het lesprogramma.

RESULTATEN:

- Verhoogd natuurbewustzijn onder kinderen: Kinderen ontwikkelen een sterke band met de natuur en dragen deze kennis mee naar hun volwassen leven.
- Meer groene schoolomgevingen: Groene schoolpleinen bevorderen niet alleen het leren, maar dragen ook bij aan een gezonde leefomgeving voor kinderen.

3.31 NATUUR ZICHTBAAR EN TASTBAAR MAKEN IN DE STAD

In stedelijke gebieden wordt natuur vaak over het hoofd gezien. Door natuur zichtbaar en tastbaar te maken, wordt de leefomgeving aantrekkelijker en neemt het welzijn van inwoners toe.

MAATREGELEN:

- Aanleggen van pocket parks: Realiseren van kleine, toegankelijke parken in dichtbebouwde stedelijke gebieden. Dit gebeurt middels geleidelijke realisatie van de Groenblauwe Dooradering (doelstelling 1.9).
- Stimuleren van groene daken en geveltuinen: Vergroenen van gebouwen door subsidies voor groene daken en geveltuinen.

RESULTATEN:

- Meer toegankelijk groen: Inwoners hebben makkelijker toegang tot natuur in hun directe omgeving.
- Verbeterde leefomgeving: De aanwezigheid van natuur in de stad draagt bij aan een betere gezondheid en meer welzijn van de inwoners.

3.32 VERSTERKEN VAN SAMENWERKING TUSSEN GEMEENTE EN GROENE GROEPEN

De gemeente en lokale groene organisaties kunnen samen meer bereiken door regelmatig overleg en gezamenlijke projecten.

MAATREGELEN:

- Regelmatige overlegmomenten: Maandelijks of jaarlijks overleg organiseren met groene groepen om projecten te coördineren.
- Gezamenlijke uitvoering van projecten: Groene organisaties betrekken bij de uitvoering van natuurprojecten in de stad en het buitengebied.

RESULTATEN:

- Betere coördinatie: Efficiëntere uitvoering van projecten door een nauwere samenwerking tussen de gemeente en groene groepen.
- Meer draagvlak: Door samenwerking voelen alle partijen zich verantwoordelijk voor het succes van natuurprojecten.

3.33 INRICHTING EN BEHEER AFSTEMMEN OP AMBASSADEURSSOORTEN PER LANDSCHAPSTYPE

Voor elk landschapstype zijn meerdere ambassadeurssoorten vastgesteld. Het beheer en de inrichting van deze gebieden wordt afgestemd op de behoeften van deze soorten en op het landschapstype zelf (paragraaf 2.2 en bijlage 3). Ambassadeurssoorten zijn echter niet enkel gebonden aan één landschapstype. Afhankelijk van de habitateisen van de diersoorten en de standplaatsfactoren van de plantsoorten, kunnen de ambassadeurssoorten in meerdere landschappen voorkomen. Maatregelen ten behoeve van, bijvoorbeeld, het bruin blauwtje hoeven dus niet enkel in het Jong ontginningslandschap te worden genomen. In de ambassadeurssoorten-tabel is weergegeven in welk landschapstype een ambassadeursoort voor kan komen.

MAATREGELEN:

- Ambassadeurssoorten vaststellen: Voor elk landschapstype worden ambassadeurssoorten geselecteerd die de gezondheid van het ecosysteem weerspiegelen.
- Beheer aanpassen: Het beheer van het landelijk en stedelijk gebied wordt, zo veel mogelijk, afgestemd op het ondersteunen van deze doelsoorten.

RESULTATEN:

- Verbeterde ecologische kwaliteit: De inrichting en het beheer van natuurgebieden sluiten beter aan bij de ecologische behoeften van het gebied, wat leidt tot een verbetering van de biodiversiteit.
- Gerichte biodiversiteitsdoelen: Door focus op doelsoorten worden de biodiversiteitsdoelen efficiënter behaald.

3.34 INVENTARISEREN VAN BEHOEFTE EN WENSEN VAN INWONERS

Door jaarlijks de behoeften en wensen van inwoners te inventariseren, wordt het groenbeheer beter afgestemd op de gemeenschap.

MAATREGELEN:

- Jaarlijkse inventarisatie: Een enquête onder inwoners om te peilen welke wensen en behoeften er zijn met betrekking tot groen en biodiversiteit.
- Verwerking van input: De verzamelde informatie wordt gebruikt om nieuwe projecten beter af te stemmen op de wensen van de inwoners.

RESULTATEN:

- Grotere betrokkenheid: Inwoners voelen zich gehoord en betrokken bij groene projecten.
- Beter afgestemde projecten: Groenprojecten sluiten beter aan op de wensen en behoeften van de gemeenschap.

RESULTATEN:

- Verhoogde biodiversiteit in wijken: Wijkgerichte acties dragen bij aan de vergroening van buurten en het herstel van de biodiversiteit.
- Versterkt gemeenschapsgevoel.
- ten daadwerkelijk worden opgestart, wat resulteert in een grotere impact op het biodiversiteitsherstel.
- Vergroot bewustzijn en betrokkenheid: Bewoners en bedrijven worden meer betrokken bij de vergroening van hun omgeving door de beschikbaarheid van financieringsopties.

10 TIPS VOOR EEN TUIN VOL LEVEN

Wat kan jij doen?

1. SCHUTTING VERVANGEN

Een heg in plaats van een schutting biedt voedsel, schuilplaatsen en nestgelegenheid voor dieren.

2. GROENE ROMMELHOEKJES

Groene rommelhoekjes zoals bladerhopen bieden schuilplaatsen voor dieren.

10. GROEN DAK

Beplant je groene dak met sedum of zaai in met een mengsel van inheemse kruiden.

9. TEGELS WIPPEN

Tegels eruit, groen erin! Hiermee creëer je ruimte voor planten en dieren.

3. VIJVER AANLEGGEN

Een vijver creëert een leefomgeving voor waterplanten, amfibieën en andere dieren.

8. CREËER NESTGELEGENHEID

Creëer nestgelegenheid door nestkasten voor vogels en vleermuizen op te hangen en een bijenhotel te plaatsen.

4. TOEGANKELIJKHEID

Maak een opening van 13x13 cm in de schutting waar een egel doorheen kan.

7. MINDER MAAIEN

Door minder te maaien zorg je voor meer bloemen in je gazon.

6. INHEEMSE AANPLANT

Plant inheemse planten, struiken en bomen aan.

5. GROENE GEVEL

Een groene gevel biedt voedsel, schuilplaatsen en nestgelegenheid voor dieren.

